

1926—1991 ЕЛЛАРДА АЗАТ ХАТЫН

№ 12 / 2024

СӨЕМЫКӘ

ISSN 0869-1398

КЫШ БАБАЙ
МОҖҖИЗА
көтәбез

ЧЫН МӘХӘББӘТ
психолог + тракторчы

Яңа ел
табынына
БРУСКЕТТА

Раилә Ахунова:

«Хатын-кыздан иң зур бүләк –
күңел жылысы!»

2024
гаилә елы

Бергә – гомергә!

Меңнәр арасыннан икәү бер-берсен эзләп таба да, киләчәккә карап, бер сукмактан атлап китә. Мәхәббәт, өмет, яратуны юлдаш итеп... Барасы юл озын, ә сынаулар адым саен. Әйе, гаиләне саклау – иң авыр хезмәтләрнең берсе. Ул уйларның, ниятләрнең, адымнар һәм гамәлләрнең чисталыгын, ихласлыгын таләп итә. Икеңнән дә зур тырышлык сорый.

2024 ел – Россиядә Гаилә елы дип игълан ителде.

Илнең бөтенлеге һәм ныклыгы гаиләләргә дә бәйләнгән. Бигрәк тә – киләчәге! Шул уңайдан «Бергә – гомергә!» дигән проект башлыйбыз. Көмеш туйларын бәйрәм иткән һәм аннан да күбрәк еллар бергә яшәгән парларны барлыйбыз. Сездән туй көнегездә төшкән һәм хәзер балаларга, оныкларга баеган зур гаиләгезнең фотосурәтен көтәбез.

Безнең гаилә корып яшәвебезгә быелның 30 маенда 43 ел булды. Май аенда кавышканыбызны белгәч, күпләр: «Кем инде май аенда өйләнешә?» – дип аптырый иде.

Беренчедән, ырым-шырымнарга ышанып бетмибез.

Икенчедән, берәүнең дә гаилә тормышы гел туры, шома юлдан гына бармыйдыр.

Минзәлә педагогика училищесын тәмамлап, Жәлил бистәсенә эшкә билгеләнәп, инде бер көн эшләгән дә идем, киткән укытучы кире үз урынына кайтты. Мине Рангазар урта мәктәбенә рус теле укытучысы итеп жиберделәр.

Мәктәпнең авыр, әмма кызыклы, мавыктыргыч тормышы үзенә бөтереп алды. Көндөз дәрәсләр, кичен – түгәрәкләр, политику, педсовет, профсоюз жыелышы... Фатир хужабыз бер йорт аша гына яшәгән Ришатны бик мактый. Килүемә нәкъ бер ай тулган көнне генә таныштык без аның белән һәм... очраша башладык. Хыялымдагы егет кебек иде ул.

Әмма минем күңелне Ришат күбрәк кайгыртучан булуы белән яулады бугай: укучыларымны машинасында йә экскурсиягә озата, йә циркка алып бара... Уку елы тәмамлангандә өйләнештек. Туйның икенче көнөндә Балагач авылына – пионер лагерена вожатый булып эшкә киттем...

Без ирем белән икебез дә авыл, жир кешеләре. Сайлаган һөнәрләребезгә гомер буге тугры булдык. Ришат авылда шофер да, комбайнчы да, агроном да, хужалык житәкчесе дә булып эшләде, ул басу-кырларга гашыйк. Мин 30 ел – мәктәптә, 11 ел аграр көллияттә рус теле һәм әдәбияты укыттым, директор ярдәмчесе булдым. Ирем гаиләдә бер генә бала, шуңа, элекке заман гадәте буенча, кайнанам-кайнатам белән 41 ел бергә яшәдек. Бер-бер артлы аларны хөрмәтләп озатканга ике генә ел әле. Искә алмаган көнебез юк... Балаларыбызны, оныкларны бик яраттылар.

Улыбыз Руслан – Чаллыда, кызыбыз Альбина Истанбул каласында яши. Икешәр бала үстерәләр. Оныклар кайта дип, каникулларны көтеп алабыз. Бабалары аларны кая алып барырга, ә мин нәрсәләр белән сыйларга дип алдан ук план корабыз. Бергә китаплар укыйбыз, өстәл уеннары уйныйбыз, башваткычлар чишәбез, велосипедта йөрибез. Хәзер без лаеклы ялда. Әмма тик торган юк: үзәбез кебек фидакарь авылдашлар белән агач утырту, балалар мәйданчыгын чиста тоту, мәчет, зират территориясен чистарту, жыештыру эшендә башлап йөрибез. ВКонтактеда «Туган авылым Рангазар» дигән группа алып барам.

Асия ХӘБИБУЛЛИНА.
Сарман районы.

Сөй гомерне, сөй халыкны, сөй халыкның дөньясын!

© «Сөембика» 2024

1926 елдан башлап
«Азат хатын» исеме
белән чыкты.
1991 елда
«Сөембика» итеп
үзгәртелде.
Хатын-кызларның
бөтә татар айлык
иҗтимагый-сәяси һәм
әдәби-нәфис журналы
1913–1918 елларда
чыккан «Сөембика»
журналының
давамчысы.

Элемтә, мәгълүмати
технологияләр һәм
массакуләм
коммуникацияләр
өлкәсендәге
күзәтчелек буенча
Федераль хезмәтендә
(Роскомнадзор)
2024 елның
27 апрелендә
«Сөембика»
дип теркәлгән.
Теркәу таныклыгы
Эл № ФС 77-87124

2007, 2008, 2009
елларда журнал
Россия матбугатының
Алтын фондына
кертелде.

Язмалар авторның
тулы адресы
күрсәтелеп, паспорт
мәгълүматлары,
пенсия иминияте
таныклыгы,
ИНН таныклыгының
ксерокс күчермәләре
белән бергә
жибәрелгәндә генә
кабул ителә.

Гамәлгә куючы:
«ТАТМЕДИА»
акционерлык
жәмгыяте

Фото: Анна Арахамия

Баш мөхәррир
Л. Н. Маликова

Редколлегия:
Зәлия Ахунова, Ирада Әюпова,
Зилә Вәлиева, Гөлсә Батталова,
Эльмира Зарипова, Кадрия Идрисова,
Альбина Насырова, Алсу Нәбиева,
Сәрия Сабурская, Гүзәл Сәгыйтова,
Нурия нашивова, Рафаэль Шәвәлиев.

Редакциянең гомуми телефоны
8 (843) 222-09-77

Баш мөхәррир урынбасарлары
Гөлнур Хасәншина 8 (843) 222-09-78
Алсу Шакирова

Жаваплы сәркатип

Динара Әхмәт

Әдәби мөхәррир

Эльмира Закирова

Мөхәррирләр

Чулпан Галиәхмәтова

Лилия Гәрәева

Фәгыйлә Шакирова

Сайт мөхәррире

Камилә Димәхмәтова

Дизайнер-верстальщик

Анна Арахамия

Корректор

Фирдәвес Исмәгыйлева

Фотокорреспондент

Анна Арахамия

Гамәли хезмәткәрләр

Ильмира Сөләйманова

Марат Биктимиров

Кулъязмаларга бәя бирелми,
алар кире кайтарылмый.

Редакциянең язмача рөхсәтәннән башка
материалларны «Сөембика»дән күчереп
басу тыела.

Тышлыкта:
Раилә Ахунова
Фото: Анна Арахамия

Автор фикере редакция фикере белән
туры килмәскә мөмкин.

Рекламаның эчтәлегә (фото, текст)
аны бирүчеләр жаваплылыгында.

Редакция адресы: 420066,
Россия Федерациясе,
Татарстан Республикасы, Казан шәһәре,
Декабристлар урамы, 2.
www.suyumbike.ru
E-mail: suumbike@tatmedia.com
ssuum@yandex.ru
тел./факс: 8 (843) 222-09-77
Язылу индексы ПАП рәсми каталогы:
Татарстанда П2204 (ярты еллык),
П8299 (беръеллык)
Татарстаннан
читтә: П0279

Нәшер итүче: «Татмедиа» АҖ
420097, Россия Федерациясе,
Татарстан Республикасы, Казан шәһәре,
Академия урамы, 2

Кагазь форматы 60х90¹/₈
Күләме 8 басма табак

Басарга кул куелды: 29.11.2024 ел.
Чыгу көне: 06.12.2024 ел.
Заказ А-2845
Тираж 5675

ТР «Татмедиа» матбугат һәм массакуләм
коммуникацияләр республика агентлыгы
ярдәме белән чыгарыла.

Журналны тарату мәсьәләләре белән
абунәчеләр – жирле элемтә бүлегенә;
элемент бүлекләре – нәшриятның газета-
журнал экспедициясенә (420066,
Россия Федерациясе, Татарстан Республикасы,
Казан шәһәре, Декабристлар урамы, 2.
Тел. 8 (843) 562-10-66) мөрәҗҗәгать итә ала.

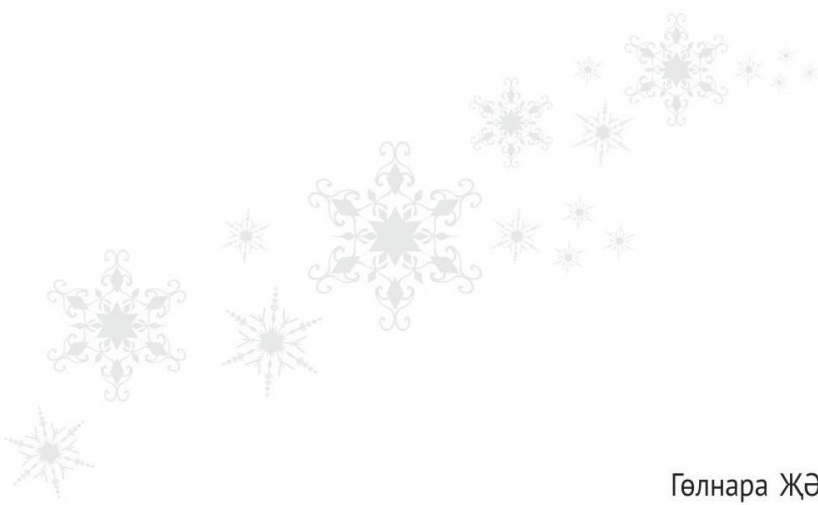
Банк реквизитлары: Филиал АО «ТАТМЕДИА»
«Редакция журнала «Сююмбикэ»
р/с 40702810600020010309
к/с 30101810000000000805
в ПАО «АК БАРС» БАНК г. Казань
ИНН 1655144950
БИК 049205805
КПП 165802002

«ТАТМЕДИА» АҖ филиалы «Идел-Пресс»
полиграфия-нәшрият комплексында басылды.
420066 Россия Федерациясе, Татарстан
Республикасы, Казан шәһәре, Декабристлар
урамы, 2.
Журналда полиграфия кимчелеге булган
очракта нәшриятның техник контроль
бүлегенә мөрәҗҗәгать итегез.
Тел. 8 (843) 519-44-61

Сатуда бәясе ирекле.

Гөлнара ЖӘЛИЛОВА

Яңа ел

*Бәхет-шатлыктардан сәйлән тезеп,
Пар атларда бәхет өләшә.
Өр-яңа ел атлый Ак Жир буйлап,
Йөрәк белән йөрәк серләшә.
Бәхетләрдән җырлый бәллүр касә.
Һәр йөрәктә якты уй-хыял.
Күкләр белән галәм кушылганда
Яңа өметләрдән ел туган.
Жиргә баса тәүге адымнарын,
Карашында ныклык-сабырлык.
Яңа елым! Синек бәхетеңнән
Булсын Жиргә бәхет кабарлык.
Өр-яңа ел! Якты уй-хыяллар,
Якты өмет җанда, әлбәттә.
Бәхет белән килсен дигән теләк
Дөрләп яна һәрбер йөрәктә.*

«**Безнең тышлыкта**»

Аудиторияне җәлеп итәр өчен
гел яңалык тудырырга кирәк.
Блогыма яңа рецептлар куйган
саен, язылучылар өстәлә.
Башкаларны нәрсәгәдер өйрәтү
өчен үземә дә гел алга барырга,
белемнәрне камилләштерергә
кирәк. Блог ачтым да популяр
булдым дигән сүз дәрәс түгел.
Үз өстемдә гел эшлим.

10

Блогер
кыю булырга тиеш
Фәгыйлә Шакирова

6

Кыш бабай – рәшә?!
Чулпан Галиәхмәтова

16

СИБУР канаты
астында
Алсу Шакирова

22

Сәгыйтьнекеләр
Лилия Гәрәева

Заман һәм без

Сәнәгатътә –
хатын-кыз
Чулпан Галиәхмәтова

Файда китерү –
беренче урында
Алсу Шакирова

Китапсыз
дөнья кызыксыз
Илтөзәр Мөхәммәтгалиев

Татар дөньясы

Мәхәббәт телен
беләсезме?
Гөлнур Сафиуллина

Булганны башкалар
белән бүлеш!
Разыя Еникеева

Мәдәни тормыш

14 Чын мәхәббәт бар ул, бар!
Камәрия Вафина

Яшәеш

18 Әкияти балачак
Динара Әхмәт

21 Син бит миңа
сөям, дидең...
Эльмира Закирова

Хуҗабикә

26 Ышанабыз сиңа, Елан елы

Интим тормыш

30 Бавыр салатлары

34

Синең белән
калам...
Ләлә Сабинова

46

Апа
Гөлнур Сафиуллина

60

Брускетта
Эльвира Садреева

КЫШ БАБАЙ – РӘШӘ?

Чулпан
ГАЛИӘХМӘТОВА

Яңа ел кәефен сизәр өчен өлкәннәргә, гадәттә, йә музыка тыңларга, йә кино карарга, йә инде урамда бизәлгән чыршыны күрәргә кирәк. Ә менә балаларда ул кәеф һәрвакыт бар. Һавада беренче кар бөртекләре күренүгә үк Кыш бабайны искә ала башлыйлар. Алар дөньядагы иң юмарт бабайны, чыршы астына калдырган бүләкләрен, могжиза төнөн көтәләр. Тик көннәрдән бер көнне менә шул могжизаны көтү кисәк кенә бетә. Бала Кыш бабай юклығын аңлап ала. Шул чакта нишләргә? Гомумән, Кыш бабайга ышану кирәкме соң ул?!

Могжиза кайчан бетә?

– Балалар бакчасында Кыш бабайны әй тикшерәләр иде, янәсе чын Кыш бабай түгел бу, ярдәмчесен генә жибергән. Ә менә өйгә чыны киләчәк! Шуңа форточканы һичшиксез ачып калдырырга кирәк, – дип яза «Сөембикә» журналы үткәргән «Әниләр ма-рафоны»нда катнашкан Алсу Шәй-

дуллина социаль челтәрләрендә. – Ә бер чак этиләре Кыш бабайны өйгә үк чакырды. Кыйммәтле бүләк тә алып килгән, тик чын Кыш бабай булмады ул, ботинкадан иде. Чын Кыш бабай бит итектән йөри. Үсә-үсә олы улым Кыш бабайның чын ялган булуын тикшерде, ә бер көнне ул көткән сорауны бирде:

– Әни, мин бүген бер видео кара-дым, анда Кыш бабайны уйдырма дип әйттеләр, бүләкләргә эти-әни ала икән бит...

Күңелсез булып китте... Минем аларның әкияткә, могжизага ышанган самими балачакларын ничек тә оза-карак сузасым килгән иде! «Юк, улым, алдап кына сөйләгәннәр!» – дип әй-

түемне сизми дә калдым. Тагын да үсә төшкәч, үжәтләнеп, хәтта ачуланып сорый башлады. Янәсе, ул инде юк-барга ышанырга бала-чага түгел! Бирештем.

– Ярар соң, улым, үзең ышанмасаң да, энеләреңнең күңелен төшермә. Без сиңа әкияти балачак бүләк итеп шатландырган кебек, син дә аларны абый буларак сөендер, әкияткә ышандыр. Андый балалар сиңең кебек самими, кеше рәнжәтми торган, акыллы балалар булып үсәләр... Әкияттәге Таңбатыр кебек!

Улым үзенчә уфтанып та куйды кебек. Бу «ялган»ның ачылуына күңеле төшкән кебек иде бугай.

Кыш бабай юклығын төрле балалар төрле яшәтә чамалый башлый. Кемдер бу ачышны 5-6 яшәтә ясый, кайсыдыр бала 10 яшенә кадәр чын күңеленнән ышанып яши. Бу, әлбәттә, берсе бик акыллы, икенчесенең үсеше кайтыш дигән сүз түгел. Ул баланың холкына, әйләнә-тирә мохитенә, эни тәрбиясенә бәйледер.

– Баланың шикләнә башлавы табигый процесс. Бу аның гадәти үсешен билгели. Гадәттә, 7 яшкә кадәр бала күбрәк хыялында яши, фантазиясе бай була, – ди балалар һәм үсмерләр психологы Румия Галиева. – Бу чорда баланың баш миендә образлы күзаллау өстенлек итә. Сабыйларның әкиятләр ярата торган чаклары. Әкият геройлары белән яши, уен эшчәнлегә көчле була. 8 яшьләргә образлы күзаллау икенче планга калып, баш миенең логик фикерләү, рациональ эшчәнлек өчен җаваплы өлеше көчлерәк була башлый. Ул инде эти-әнисенә мантийкый сораулар яудыра. Аның мөҗһизадан китүе – логик һәм тәнкыйди фикерләвә алга чыга дигән сүз.

Тик шуны онытмагыз: һәр бала индивидуаль. Баласының теше чыгудан башлап, башка сабыйлар үсеше белән чагыштырып, көндәшлек иткән яшь әниләргә моны аерып әйтәсе килә. «Минем бала Кыш бабайга ышана әле, димәк, яшәтәшләреннән калыша», – дип борчылу бөтенләй урынсыз. Һәр баланың – үз вакыты. Вакыт җиткәннен ничек белергә соң? «Гадәттә, бала Кыш бабайга кагылышы шикләрен әнисенә сөйли баш-

Румия ГАЛИЕВА, балалар һәм үсмерләр психологы:
«Кыш бабайга ышандыруыгызны давам итәсез икән, ул инде сезне алдакчы дип уйларга мөмкин, чөнки бала инде тәнкыйди фикер йөртә башлаган».

лый, – ди психолог. – Бу – сөйләшер өчен иң уңайлы вакыт. Аны һич тә Кыш бабай бар, син ялгышасың, дип ышандырырга тырышырга кирәк түгел. Шикләнүе – психикасының дәрәҗәсенең ишетү өчен әзәр булуын аңлата. Әнисенә килеп сөйләгәнче ул инде бу хакта уйланган.

Англиядәге Эксетер университеты галимнәре тикшеренүләр үткәргәннән соң, балалар Кыш бабайга 8 яшьләрендә ышанмый башлый дигән фикергә килгәннәр. Бу яшәтән соң да тылсымчыга ышанулары – эти-әнисенә кушылып уйнавы гына. Моңа инде аларның үз сәбәпләре, үз стратегияләре. Башка бүләк булмас дигән курку да бардыр, бәлки. Баланың Кыш бабайга ышанмый башлавының төп сәбәпчесе – күбесенчә эти-әниләр үзләре. Дәрәҗәгә, аларның оешып җитмәве. Шәхсән олы кызым белән шулай булды: Кыш бабай бүләкләрен машинада күрәп алган. Кыш бабай килгәч, аңа җырларын да җырлады, уйнады да, шатланып бүлгән дә кабул итте. Тик йокларга яткач, дәрәҗәсенең әйтеп бирде. Бу вакыттан соң инде дистә ел үтте: кызым әле дә ул көнне

көлеп искә ала, сөңлесенең мөҗһизасын мин «җимермәс» өчен бәйрәм җиткән саен контрольдә тотам.

«Әни, син алдакчы!»

Кыш бабайга ышанмау вакыты җиткәч, әниләренә әнә шулай дип әйткән балалар да бар. Имеш, син мине алдаганың! Бу һич тә фәжигә түгел, һәм баладан гафу үтенергә дә ашыкмагыз. «Бу да табигый процесс, – дип аңлата Румия Галиева. – Аннан куркырга кирәкми. Офыкта баланың үсмерлек чоры күренә башлавы турында сөйли бу. Үсмерлек вакытында баланың эти-әнисенә карата мөнәсәбәт үзгәрә. Ул инде аларны бала чагындагы кебек идеальләштерми, тормышка башкача карый – дөньяны аллы-гөлле итеп күрүдән туктый. Эти-әнинең шундый ук тере кешеләр икәннән, аларның камил булмаганнарын аңлый, кимчелекләрен күрә, яхшы якларын бәяли. Бу – баланың ата-анадан аерылуы, образлы итеп әйтсәк, «кендек киселү» процессы. Эти-әни белән бала арасында конфликтлар да, өметсезлек тә булмый дип уйлау – миф ул. Шуңа күрә бала алдында алдакчы булып күренүдән курыкмагыз. Аннан мондый дөгъва ишетәсез икән, исегез китмәсен. Алдан сүзләр уйлап, идеаль күренергә тырышып, артыгын уйнап җибәрмәгез. Бала аны барыбер сизгәчәк. Безгә, өлкән кешеләр буларак, бу ситуацияне драмалаштырырга ярамый. Кыш бабайны югалту – гадәти күренеш. Нәрсә мөһим монда? Әлбәттә, ни өчен алдаганыгызны ачыктан-ачык сөйләү һәм алда нәрсә булачагын билгеләү. Әле 7 яшьлек кызым белән Кыш бабай турында сөйләшмәдек. Ә менә беркөнне теш феясы турында ачыклык кертәргә туры килде. «Әни, теш феясы юк бит, әйе-ме?» – дип сорады кызым. «Әйе, кызым, тешләрегез төшкәндә сине һәм энеңне куандыру өчен уйлап чыгарылган персонаж», – дидем тыныч кына. Әйе, бу секундта аның карашында моңсулык тойдым. Югалтканда моңсу була инде ул. Ул миңа бала өчен иң мөһим булган сорауны бирде: «Тешем төшсә, миңа башка бүләк булмаячакмы инде?» «Бүләкләренә этиен белән икәүләп ясаганыбызны аңладың бит инде. Без сине шатландыруны дә-

Гөлүсə БАТТАЛОВА,
шагыйрə

Минем балачак шактый гына катлаулы, шул ук вакытта кызыклы 90 нчы елларга туры килде. Анда хəзерге кебек Яңа ел тоташ маркетинг законнарына бəйлə түгел иде. Кыш бабайга, аның тылсымына күпмедер дəрəжəдə ышанганмындыр, əмма юклыгын белү белəн бəйлə күңел тетрəнүлəре кичермəдем. Хəзер урта яшьлəргə житкəч тə хыяллы дөнъям үзгəрмəгəн. Яңа ел якынлашканда мөгжизага ышану калды. Күңелдə яңа əметлəр, яңа хыяллар, тормышта яңа үзгəрешлəр булып дигəн сабыйларча самими ышану яши. Ул күп кешедə бардыр. Балаларыма килгəндə, əтисе белəн бу мəсьələдə зирəк акыллы булырга тырыштык. Бар бүлəклəрне, тормыштагы мөгжизаларны, бəрəкəт-нигъмəтлəрне Аллаһы Тəгалə бүлəк итə, чөнки сине ярата, ул булмаса, бəйрəм дə итə алмас идек дигəн фикерне сабый вакытларыннан ук жайлап кына сеңдердек. Шул ук вакытта алар Яңа елны көтə. Бүгəнгə заман балалары гəжəеп дəрəжəдə прагматиклар. Яңа елга бүлəклəрне маркетинглардан индє беренче кар төшə башлауга ук сайлап куйдылар.

вам итəчəкбєз, ə энєкəшєн өчєн синең белəн теш феясы булырбыз. Бу безнең серебез булып, ямє», – дидем. Кызым шундук шатланып китте. Ул бит үзє хəзер теш феясына əйлəндє! Мөгжизаны дəвам итəчəк. Нигə əлє Кыш бабай ролєн дə бала белəн икəүлəшєп бүлєшмəскə?! Бүлəк алу гына түгел, аны бирү дə күңеллє булуына игътибарын юнəлтмəскə? Башкаларны шатландырырга өйрəтү, миңа калса, начар сыйфат түгел».

Чынбарлык...

Соңгы елларда Кыш бабайга кагылышлы мəсьələдə əнилəр лагере икєгə аерылды. Бəрəүлəр Яңа ел төнє мөгжизасын якласа, икенчелəр баланы алдарга ярамый, ул ялган дөнъяда үсəргə тиеш түгел, дилəр. Психологлар теле белəн əйтсəк, бала Кыш бабайның

юклыгын белгəч, имеш, травма алачак. Алда язылган психолог киңəшлəрен укып аңладык индє, өлкəннəр үзєн дəрес тотса, бала күңеленə салына торган жəрəхəт түгел индє бу. Əти-əнинєң Кыш бабай тылсымын инкаръ итүнең тагын бєр сəбəбє: бала артык ышанучан, инфантиль булып дип уйлаулары. Дөнъяның куркыныч булуын бєлєп үссєн, бəлагə тарымас өчєн хəрвакыт сак булсын дип уйлаган əти-əнилəр дə бар. Хəр əти-əнинєң үз хаклыгы, əлбəттə. Мондый шикчел əти-əнинєң дəлилєн дə аңлап була – балаңны бəхəтсєзлектəн саклап калырга тырышу. Əмма курку балага күчсə, ул артык шəбһəчел булып үсмəсмє?! Нəрсəдəн куркабыз, шуның каршыга чыгуы да мөмкин бит əлє. Əлбəттə, куркынычсызлык кагыйдəлəрен белү кирəк, тик баланы артык куркыту аның балачагын урлауга тиң булмасмы? Балачакта да мөгжизага ышанмагач, кайчан ышануырга соң? Бигрəк тə хəзер мөгжизаларга ышану югалып барган, дөнъяга тəнкыйди карап, салкын акыл белəн əш иткəн чорда. «Мөгжизага ышану – безнең психиканың база көйлəнєшє. Ул кризис ситуациялəрдə ярдəм итə. Бу өлкəн-нəргə дə, балаларга да кагыла. Нəкъ менə мөгжизага ышану балаларга катлаулы хəллəрдə булыша. Өлкəн-нəргə дə депрессиягə китмəс өчєн кирəк ул. Балаларны мөгжизага ышанудан тыярга ярамый. Əкиятлəргə, Кыш бабайга ышану начар түгел.

Бала фантазиялəрен эшкə жигеп үсєш ала. Ышаныч – ул ниндидер гəмəллəр кылу өчєн мотивация да əлє», – ди Румия Галиева.

Кыш бабай – ширк

«Берничə ел элек, намазга басып, ислам динє кануннары белəн яши башлаганчы балалар белəн Кыш бабай, теш феясына ышана идек, – дип сөйлə Адилə Гəрəєва. – Аңлап бєтермəгəнбєз индє. Үзєбєз дə ялгышканбыз, балаларны да дəрес булмаган юлга бастырганбыз, Раббым үзє кичерсєн. Хəзер индє Кыш бабайга ышануың ширк икəнєн аңладык. Бу – зур гəнаһларның бєрсє. Бар мөгжиза Аллаһы Тəгалəдəн. Балаларыбыз белəн хəрвакыт сөйлəшəбєз. Аллаһка шөкєр, аңлылар...»

Хəркемнең үз дəреслєгє, үз хакыйкатє. Яңа ел бəйрəмєн инкаръ иткəн яшь гəилəлəр елдан-ел күбəя. Сөнечлє хəл, яшьлəр туры – хəлəл юлда, Аллаһ исемє белəн яши. Əмма Кыш бабайны, Яңа ел бəйрəм итүнə гəнаһка санау, безнең дөнъяви ил, үзєнєң билгелє бєр традициялəрє булган жəмгыять өчєн бєрəз сəєррəк тоела сыман. Аннан соң балаларны аерым кавем итеп үстєреп булмый. Алар шул Кыш бабайдан бүлəк көткəн башка яшьтəшлəрє арасында яши. Бу уңайдан Татарстан Диния нəзарəтенєң баш казыє Жəлил хəзрəт Фазлыєв фикерен бөлештек.

– Яңа елдан да, Кыш бабайдан да куркыныч күрмим. Ниндидер дини йола белəн бəйлə бəйрəм түгел.

Илгиз ШƏЙХРАЗИЄВ,
жырчы

Кыш бабайга бəлəкəй чакта ышандым, əмма балалар бакчасында Кыш бабайның тəрбиячє апа булуын аңлы идек. Хатын-кыз күпмє гəнə тырышса да, ирлəр тавышын бик кəмит рəвештə сурəтли. Башлангыч классларда бу рольдə татар теле укытучысы булды. Без аны үзгəртеп бєтєрə алмаган тавышыннан хəм Кыш бабайның тун итəгє астыннан күрəнгəн кызыл тєстəгє матур туфлиеннан таный идек. Əмма кайдадыр чын Кыш бабай, Кар кызы, миңа əти аша күчтəнəч бирə торган куяннар, Убырлы карчыкны куып жибəрə торган яхшы аюлар яши дигəн ул ышану барыбєр бар иде. Аның кайчан бєткəнєн хəтєрлəмим. Ə менə олылар дөнъясында да яхшы кешелəр, матур кызлар, күчтəнəч бирүчє туганнар, ярдəм итүчє танышлар, яманлыкны куып жибəрə торган тугры якын дуслар шактый күп булуына ышану хəмман да көчлє!

Дөньяви бәйрәм генә. Минем остазым Габделхак абый Саматов та аннан куркырга кушмый иде. Хикмәт бит Яңа елны каршылауда, каршыламауда түгел, ә аны ничек итеп каршылауда. Алкоголь эчеп утырган теләсә нинди бәйрәм хәрәм инде. Гомерне, елны исәпкә алып бара торган бер дата гына инде ул, шуны билгеләп кенә үтү. Пәйгамбәрәбез Мөхәммәд (с. г. в.) балаларга курчак белән уйнарга рөхсәт иткән. Кыш бабай да шул курчак белән уйнауга тиң инде. Ул бер образ гына, гайре табигый көч дип каралмый, аңа табынмыйлар. Әлбәттә, һәр кемнең үз фикере. Монда катгый итеп әйтеп булмый. Без үзбездә Яңа ел каршыламыйбыз, чыршы да бизәмибез. Оныклар балалар бакчасына йөрләр, мәктәптә укыйлар. Анда Яңа ел бәйрәмнәргә үткөрүгә, Кыш бабайның бүләк өлешенә исәбез китми. Балаларны анда барудан тыюны да дәрәс дип санамыйм. Кыш бабай балачакның бер матур образы гына ул. Менә аның бер ягы бар бит: мәсәлән, балалар бакчасында бер төркемдә 15 бала йөри ди. Кыш бабай килдеме, нинди бүләк алып килде дип бер-берсеннән сорашалар бит инде. Һәм берсе шунда әйтә: минем әти-әни намаз укый, безгә Кыш бабай килми, бүләк тә юк. Бәлки, ул бала шулай тиеш дип кабул да итә торгандыр. Ә калган балаларда исламга каршы фикер уяначак. Ислам динендә бүләк тә юк, бәйрәм дә юк икән дип уйлый башларга мөмкиннәр. Яңа ел белән котларга ярамый дип әйтүчеләр дә бар. Ә уйлап карасаң, Яңа ел котлы булсын, Яңа ел бәхетле булсын дигән сүзләр, безнең тел белән әйтсәк, алдагы 365 көнгә матур үтсә дигән теләк ул. Шул теләк теләгәннән кемгә начар була инде?! Бала Аллаһы Тәгаләне дә, үз бабасын да, Кыш бабайны да белсен инде ул. Менә мин үзем ике гәеттә дә иң матур чапачалмаларны киеп балалар бакчасына барам. Балаларга күчтәнәчләр алам. Догалар укытып карыйм, бүләкләр бирәм. «Син Кыш бабайдан әйбәтрәк, күчтәнәчкә кат-кат бирәсең», – ди балалар. «Минем сакалым да чын әле, тартып карагыз», – дим. Чикләүләр куйганчы иң элек үзбездә матур итеп күрсәтергә кирәк. Кыш бабайны сүккәннән генә берни дә үзгәрми.

Резеда СӘЛАХОВА, К. Тинчурин
исемендәге Татар дәүләт драма
һәм комедия театры актрисасы

Кыш Бабайга ышанган чагымны бер дә хәтерләмим. Үземнән 4 яшькә зур булган Миләүшә апамның да тәэсире булгандыр. Аның артыннан ияре, әйткән һәр сүзенә ышана идек. Апа белән икәүләп төнлә торып чыршы төбенә әти белән әнигә бүләк куя идек әле. Имеш, Кыш бабай аларга бүләк куеп киткән. Улыбыз Әскәргә 7 яшь, һәм ул Кыш бабайга ышана бугай. Дини гаиләдә үсә торган иптәшләре бар, алар аңа һәрдаим әйтә киләләр. «Бу бүләкне сез алып бирмәдегезме?» – дип сорап та куйганы бар. «Сиңа Кыш бабай алып килде», – диябез. Кечкенә чакта мөгҗизага озаграк ышансын иде әле. Узган ел мәктәптә дә укымай иде әле, бөтен кулларын каләм карасына батырып, тырыша-тырыша хат язды. Ышанмаса, шуның кадәр көч түгеп хат язмас иде. Кыш бабайга, мөгҗизага ышану балачакта кирәктер ул. Үскәч ал күзлекләр барыбер салына һәм тормыш чынбарлыгы белән очрашырга туры килә. Хәер, мөгҗизалар бар ул, аларга ышанырга гына кирәк. Аллаһы Тәгалә аларны тудырып, һәрвакыт белгертә торган.

Яшь чакта без дә чыршы янында уйнадык та, җырладык та, аңа карап Кыш бабайга табына башламадык бит әле. Кыш бабайны белү балаларыма да иманлы булып үсәргә комачауламады, Аллаһка шөкер. Бала үсә-үсә барысын да аңлый ул. Өмет итми ул аңа, табынмый. Бары үзенә күрә бер күнел ачу гына, мультфильм караган шикелле генә.

Гаилә традициясе...

Яңа ел ул – якыннарны тагын да якынайтучы гаилә бәйрәме. Балалар белән бер дулкында була торган чор. Кыш бабай тылсымы югалу ул әле бәйрәм рухы бетте дигән сүз түгел. Мөгҗиза атмосферасын давам итү, Яңа ел традициясе нинди булу гаиләдә иң элек әнидән тора. Бездә, мәсәлән, Яңа ел алдыннан матур ачыткылар сатып алып, җыелышып хат язучу традициясе бар. Хатта үтәп барган елга нәтиҗәләр ясайбыз, уңышларыбызны язабыз, киләсе елга максатлар куябыз, хыялларыбыз белән уртаклашабыз. Кыш бабайга ышанганнар әле нинди бүләк теләвен дә өстәп

куя. Шундый бер мөгҗизалы кич тудырабыз үзбездә. Ул ачыткылар махсус папкада җыелып бара. Киләчәктә бер матур альбомга әйләнәр, мөгаен.

«Балаларым кечкенә чакта сәгать 12 не суккач, Кыш бабай баскыч төбендә «бүлгән» калдырып китә иде, – ди Миләүшә Яруллина. – Үскәч, Кыш бабай белән Кар кызының уйдурма икәннән аңладылар инде. Тик шаян Кыш бабай бүләк «калдыруын» давам итте. Студент чакларында да бүләкләрен сумкаларына «салып» җибәрә иде. «Кыш бабайга бүләгә өчен рәхмәт әйт», – дип шалтыраталар иде балалар соңыннан.

Күңелләрендә ниндидер бер мөгҗизага ышану чаткылары булган, балалыкларыннан аерылмаганнар өчен Яңа ел үзгәчәлеккә бәйрәм ул. Шатлык, оптимистик планнар, өметләр каникуллар һәм... әлбәттә, тылсым чоры... Балаларга ямьле бәйрәм ясап, үзбездә дә балачак иленнән әйләнеп килгән мизгелләр. Ә без бит барыбыз да балачактан...

Яңа ел мөгҗизаларга бай булсын!

БЛОГЕР КЬЮ БУЛЬІРГА ТИЕШ

Фото: Анна Арахамия

Фәгыйлә
ШАКИРОВА

Раилә АХУНОВА – интернет челтәрләрендәге аккаунтында 52 мең язылучысы булган (шуларның 20 проценты ир-атлар), татар телендә контент тудырган популяр Food блогер, ягъни аш-су блогеры. Аның «Тәмле табын» сәхифәсе кулинария буенча махсуслашкан. Раилә ханым блогында яңа рецептлары белән уртаклаша, кулинария культурасы белән таныштыра, тормышы-көн күреше турында сөйли, махсус ачылган чатларда язылучыларның сорауларына җавап бирә. Халык Раиләне генә түгел, аның гаилә әгъзаларын – ире Фаилне, кызы Раниләне, улы Дәнифне дә инде урамнарда таний, исәнләшә.

Раилә ханымга бәйрәм табыны әзерләп бирүне сорап мөрәҗғәгать итүчеләр артканнан-арта. Ул барысының да күңелен күрергә тырыша: заказга алган ризыкларны вакытында әзерләп хужасына ирештерә.

Тормышны яратырга өйрәтә

Укучыларыбыз беләдер, «блог» – инглиз телендәге «web log» дигән сүзләрдән килеп чыккан, ягъни интернет-көндәлек дигәнне аңлата. Блогер – социаль челтәрләрдә уникаль контент тудыручы, интернет-көндәлек алып баручы ул. Язылучыларына даими рәвештә тормышын күрсәтә, фотолар урнаштыра, фикерләре, уй-кичерешләре белән бүлешә. Хәзер күпләр интернеттан блогерлар тормышын күзәтә: аларга һәръяклап охшарга тырыша. Социаль аккаунтларда блог алып баручылар җәмгыятьнең аерылгысыз бер өлешенә әверелде.

Раилә ханымның «Тәмле табын» аккаунтын 18 яшьлекләр дә, 70 яшьтәгеләр дә карап бара. Алар арасында зур тәҗрибәсе булган аш-су осталары да, әле бәрәңге чистартып карамаган яшь кызлар да бар. Энергиясе ташып торган Раилә тамашачыны позитив булырга, тормышны яратырга өйрәтә. Ике бала анасы, ир хатыны булган ханымның житезлегенә шаккатасың: иртә таңнан кояштай елмаеп язылучыларын сәламли ул. Өйдәме, урамдамы – һәрвакыт зәвык белән киенгән, матур прическадан, макияждан булыр үзе! Ә кулларына күз ияри! Блогер кай арада кирәкле ингредиентларны әзерләп өлгерәдер: жан жылысы белән әзерләнгән ризыклар бер-бер артлы өстәлгә тезелә... Ул булдырмаган, ул эшли алмаган бер генә эш тә юктыр: бакчада да, өйдә дә өлгерә, дизайн сайлый, чәчәкләрдән матур букетлар ясап халыкка тәкъдим итә, хатын-кызлар киёмнәре кибетендә сөдүдә эшен контрольдә тотта, сәяхәтләргә чыгып китә, дуслары белән очраша...

Кулларымнан куанам...

Сизеп торам: аның белән якыннанрак танышасыгыз килә инде. Раилә – Саба районы Явлаштау авылы кызы ул. Әнисе Рәзифә белән әтисе Тәлгать 40 ел тату гомер кичереп, өч бала тәрбияләп үстергән. Исән булсалар, балалары белән чын күңелдән горуруланырлар иде алар. Раиләнең апасы Рәзинә һөнәре буенча хисапчы, бүгенге көндә гаиләсе белән бизнестә – кибетләр тоталар, банкетлар залы ачканнар. Энесе Райнур машинасы белән хужалыклардан сөт җыеп тапшыра. Хәләл көчләре белән тормышларын алып баралар шулай. Бүгенге көндә туганнар бер-берсенә терәк. Раиләнең киңәшчеләре дә, тәнкыйтьчеләре дә – туганнары. Ә бит

балаларын аякка бастыру өчен, ай-һай, никадәр көч түгәргә туры килгән әти-әниләренә! Рәзифә апалар ике йортта хужабикә булып йөргән. Аның тарихы болайрак: Раиләнең әнисе ягыннан бабасы Басыйр, әбисе Халисә Казаннан Явлаштау авылына күчеп кайта. Аларның сигез баласы туа. Берсе тугач та вафат була, бер балалары 35 яшендә бакыйлыкка күчә. Картлык көннәрендә әби белән бабай уллары Илсур, киленнәре Раушания кайгыртуында төп йортта гомер кичерә, кечкенә өч оныкны тәрбияләргә булыша. Басыйр бабай балта остасы да, итек басучы да: кулыннан килмәгән эше юк. Ул хәтта үзе генә белгән рецепт буенча сыр ясый торган булган. Дин тыелган вакытларда да әби белән бабай намазларын калдырмаган, ураза тоткан. Көннәрдән бер көнне Илсурның хатыны Раушания бик каты авырып китә, сәбәбен ачыклай алмыйлар. Өйдәге хатын-кыз эше Халисә әбигә күчә. Ул зур гаилә өчен ашарга әзерли, кер юа, кош-кортны карый. Ләкин тормыш үзенә авыр сынауларын да әзерләп куйган була инде... Башта чирләүнең ни икәнен белмәгән Халисә әби кисәк кенә йөрәк өянәгеннән бакыйлыкка күчә, аннары Раушания... Йорт әнисез, әбисез кала... Әти кеше дә, бабай да балаларга әни жылысын бирә алмый. Әнисез, әбисез калган балалар өчен әни дә, дәү әни дә булып Рәзифә апа ике йорт арасында кайнаша.

– Әни һәр көнне иртә-кич ике сыер сауды, мәктәптә уздырылган ата-аналар җыелышына йөрдә. Миңкә ягып өч көнгә бер тапкыр ике гаиләгә җитәрлек ак оннан ипи сала иде. Мин гел әни янәшәсендә булдым. Камыр куярга, ризык пешерергә аңардан өйрәндем. Әни бик тиз эшли, кулы кулга йокмый. Нәрсәгә тотынсам да, аның кебек башкарырга тырыша идем. Камырым да әнинеке кебек уңсын, аныкы кебек тәмле булсын. Хәзер дә күңелемнән әни белән киңәшләрәм. «Бу ризыгымны ул ошатыр идеме? Мактар идеме?» дим. Пешергән ризыкларга жан жылысын да өсти. Аш-су әзерләргә тотынганда әнием шикелле «бисмилла» дип башлыйм эшемне. Заказ бирергә кабат килгән кешеләр: «Раилә, бигрәк тәмле булган, сере нәрсәдә?» – дип сорыйлар. Яңа рецептлар өйрәнергә, кулинария буенча дәресләр алырга чират торып язылалар. Ә бит тәмле ризыкның сере гади – камиллеккә омтылу, эшенең яратып башкару, пешергән ризыгыңа күңел жылысын биру...

Нәрсә генә пешерсәм дә, күңелемнән әни белән киңәшләрәм.

Үзгәреш җилләре...

Явлаштауда 8 нче сыйныфны укып бетергәч, 9–11 нче сыйныфларны күрше Шекше мәктәбендә тәмамлый Раилә. Аттестатны кулга алгач, Казанга юл тотта – сәүдә техникумына укырга керә. Фәнис белән электричкада танышалар. Кара күзле, шаян телле Саба егете яшь кызга үзе башлап сүз ката, комплиментлар яудыра. Кызның күңеле җилкенең куя – гашыйк булганын сизми дә кала. «Мин Фәнискә 18 яшемдә кияүгә чыктым. Әнием дә, апам да шул яшәтә кияүгә чыккан», – ди Раилә.

Бер елдан дөньяга кызлары аваз сала. Раилә исеменә охшатып, Ранилә дип кушалар. Әмма никахлары бик кыска була, биш елдан соң иреннән аерылып, Раилә туган нигезгә – әти-әнисе янына кайтып сыена. Кечкенә Ранилә авылдагы балалар бакчасына йөри башлый.

Илдә үзгәреш җилләре искән чор. Кибетләрдә киштәләр буш, талоннар, акчасызлык... Раиләнең башында мең төрле уй бөтерелә: ничек яшәргә? Нинди эшкә тотынырга? Нәрсәдән башларга? Бу чорда Мәскәүдән товар ташучы «челнок»лар барлыкка килә. Раилә дә тәвәккәлләп юлга кузгала.

– Мәскәүне телевизордан гына күрәп белә идем. Мегаполисның шуа-шулы урамнары, биек йортлары йөрәккә шөбһә салды. Адашмасам ярам иде дип, курка-курка Черкиз базарына баручы троллейбуска кереп утырдым. Ул вакытларда транспортларда «кесә караклары» күп иде бит. Авызыңны ачып йөрсәң, акчаңнан да, документларыңнан да коры каласың. Черкиз базары галәмәт зур икән! Күзләр камаша, ни генә юк! Үзем дә үткен булганмын, кирәкле товарларны җыеп, исән-сау Сабага әйләнеп кайттым тәки.

Базарда сату итмәдем. Офислардан, мәктәп-бакчалардан, төрле оешмалардан киёмнәргә заказлар җыя идем. Менә шулай итеп тормыш көтә башладым. Төрлесе булды – чыдадым, сабыр булдым. Эшлэгән акчам үземә дә, баламны киендергә дә җитте.

Бәхетемне таптым

– Без ике авыл балалары бергә укыдык. Мин лидер идем, тиз аралашып китәм, дусларым күп. Сыйныфташларым белән хәзер дә элемтәдә торабыз. Алар минем язылчуларым да – блогымны кызыксынып карап баралар.

Жәйнең бер матур көнөндә Мишә буенда узган сыйныфташлар очрашуына Мәскәүдән алып кайткан биек үкчәле туфлиләрдән киттем. Матур гына күңел ачып утырганда, кисәк кенә болытлар куерып, коеп яңгыр ява башлады. Сыйныфташым Фаилнең машинасына кереп утырдым. Өйләнмәгән егет, армиядән кайтып Казанда эшләп йөри икән. Сөйләшеп сүзләребез бетмәде... Ул кичне Фаил мине өемә кадәр озатып кайтты. Шул көннән аралаша башладык. Акылы, сабырлыгы белән үзенә җәлеп итте. 2004 елда өйләнешеп, Казанга күчеп килдек. Кызым исә авылда әниләрдә яшәп калды. Фаил мине Мәскәүгә йөрүемнән туктатты. Тору урыныбыз юк иде, башта иремнең апасы фатирында яшәдек. Соңрак фатир арендага туры килде. Балага узгач, иске бер өйне сатып алып, шунда ремонт ясап тора башладык. 2006 елда улыбыз туды. Дәнифкә бер яшь тулгач, Раниләне авылдан алып килдек. Менә шулай түгәрәкләндек. Бәхет өчен тагын ни кирәк?! Иске йортны сүтеп, яңа өй салдык, мунча җиткездек. Хәзер менә өченче ел инде Көек бистәсендә яшибез. Бала ялыннан соң кибеткә эшкә чыктым, 12 ел сәүдә өлкәсендә эшләдем. Интернет шаукымы килеп кергәч, «ВКонтакте» чөптәрендә теркәлдем, аш-су буенча үткәрелгән марафоннарда катнашып Грамоталар, призлар алдым. Рецептларым ошады – язылчуларым көннән-көн артта торды. Башка социаль чөптәрләр барлыкка килгәч, анда да сәхифәләремне ачтым. Ул вакытта ярымфабрикалар ясый идем, бу турыда аккаунтымда сөйләп, заказларга күмелдем.

Тагын бер вакыйганы сөйлим әле. 2019 елда җырчы Гүзәл Уразова интернет чөптәрендә бәйге оештырды. Конкурстың шартлары гади: җырчының 100 дән артык спонсорына язылырга гына кирәк. Жинүчене генератор билгели. 26 мең катнашучы арасынан Раилә Ахунова фамилиясе яңгырама-сынмы! Шулай итеп «Лада» машиналы булып куйдык. Улым тугач, ана капиталын ала алмаган идек. Дәниф 2007 елның 19 гыйнварында туарга тиеш иде, ике атнага иртәрәк – 28 декабрьдә туды. Ә ана капиталы 2007 елның 1 гыйнварында гамәлгә керә. Без бу отышны иртә туган улым хөрмәтенә Аллаһы Тәгаләнең бүләге дип кабул иттек.

Мин – блогер

Бүгенге көндә мине халык аш-су блогеры буларак белә. Үзмәшуль булып теркәлдем. Телефон яшәү чыганагына әверелде.

Мин бик иртә уянам. Гаилә әгъзалары уянгач иртәнге аш әзерләргә кирәк. Ирем дә, балаларым да гадәти ризыклар ярата – ботка, йомырка тәбәсе, сырниклар... Заказлар

булганда иртэнге дүрттә аяк өстендә инде. Телефонны кулга алганчы үз-үземне тәртипкә китерәм: битемә жиңелчә макияж ясыим, яулык бәйләп куям. Телефонны махсус жайланмага урнаштырам да ризык әзерләү процессын видеога төшерәм. Видеоларны монтажламыйм – ничек бар шулай куям. Еш кына туры эфирлар оештырам, язылучыларымның сорауларына җавап бирәм. Кадрда гадәттә өйне, кухняны күрәләр. Локация үзгәргәнне халык өнәми, авылда яисә башка йортларда ризык пешергәнне күрсәтсәм: «Раилә, үз кухняңа кайт» – дип яза башлыйлар... Кадрлар матур булсын өчен иң мөһиме – тирә-ягың пөхтә, матур булсын. Ә мин чисталыкны яратам. Ничек кенә арысам да, идә-немне юмыйча, өемне жыештырмыйча йокларга ятмыйм.

Миңа көне буге телефон тотып йөрергә туры килә. Блогерлыкны башлаган мәлдә бу шөгылем иремә, балаларыма ошамады. Хәзер инде ияләштеләр, каршы килмиләр. Чөнки блогерлык – минем эшем, акча эшләү ысулы да. Бу хезмәт вакытны, энергияне күп ала. Атнага бер көн булса да ял оештырырга тырышам, сторисларга чыкмыйм. Көне буге халык белән аралашып арыйм, бәлки, гаиләмә игътибарым да житеп бетмидер... Кич белән ирем: «Куй телефоныңны, утыр яныма, кино карыйк», – дип, үз янына чакырып ала... Язылучыларыма хәерле төннәр теләм дәр телефонымны сүндереп куям... Йә житәкләшеп, Фаил белән урамда йөрәп керәбез. Телефоннан күзләрем дәр, ризык әзерләп арыган кулларым да ял итә... Сторисларга чыкмый торсам, язылучыларым борчылып: «Кая югалдың, нәрсә булды», – дип яза башлыйлар.

Язылучылар нинди генә сораулар язмый!.. Психолог та, юрист та булырга туры килә кайчак (көлә). Вакытны алса да, директка килгән хатларны укып барырга тырышам, җаваплар бирәм, пост асларында язылган комментарийларга беркайчан да битараф калмыйм. Ранилә дәр блогер, ул аккаунтын миңа кадәр үк алып бара башлаган иде инде. Улым психолог булырга жыена. Бер-березгә таяныч булып, киңәшләнеп яшибез. Кызым кибет эшләрен дәр алып бара. Киләчәктә тагын бер сәүдә ноктасы ачарга хыялланабыз.

Яныма килеп, ризык пешерү буюнча мастер-класс алырга теләүчеләр арткач, йорт янында өстәмә кухня төзергә уйладык. Тиз арада эшләр тәр чыктык: үзем дизайнеры булдым. Хәзер анда барлык уңайлыklar тудырылган: газ кергән, ут-су тоташтырылган, рәхәтләнеп мастер-класслар

үздәр гына! Якыннарымның ярдәмен тоймасам, миңа авыр булыр иде. Иремә мең рәхмәт, балаларга ул үрнәк эти, миңа яхшы ир була белә. Фаил бик тыныч кеше. Ерак юлларга йөрүче шофер ул. Өйгә арып кайтып керә. Аны якты йөз белән, ул яраткан ризыкларын пешереп каршы алам. Бер-березгә аңлап яшәгәндә генә тормыш ямьле.

Популярлык сере

Блог ачтым да популяр булдым дигән сүз дәрес түгел. Кешене янында тотып тору бик авыр. Аудиторияне җәлеп итәр өчен гел яңалык тудырырга кирәк, чөнки халык бертөрлелектән туга. Блогыма яңа рецептлар куйган саен, язылучылар өстәләр. Башкаларны нәрсәгәдер өйрәтү өчен үземә дәр гел алга барырга, белемнәрне камилләштерергә кирәк. Яңа курсларга язылам, кайчакта фантазиямне эшкә жигәм. Үз өстемдә гел эшлим. Шәхси үземнең рецептларым дәр бар. Мин, гомумән, үзгәрәп торырга яратам. Тормышта дәр сизелә ул: гардеробымны еш алыштырам. Өйдә дәр тик тормыйм: хәтта пәрделәрне ярты ел саен алыштырып, яңаларын алып эләм. Сәяхәт, спорт, дуслар белән аралашу энергия бирә, яңа идеяләргә баета.

Минем эшнәң иң кызу вакыты – ел ахырында. Яңа ел табынына заказлар, гадәттә, бер ай алдан килә башлый. Күбрәк каз, үрдәк пешереп бирүне үтенәләр. Ел дәрвамында популяр булган бәлешне Яңа ел табынында дәр күрергә теләүчеләр күп. Корпоративларга кабымлыклар әзерләп бирүемне сорыйлар. Эшләремне 28 декабрыләрдә төгәлләргә тырышам. Яңа елны каршыларга үзөбез дәр авылга кайтып китәбез. Аллаһка шөкер, анда безне әзер табын көтә. Туганнарым әзерләнәп, пешеренеп куйган булалар инде.

Пешекчеләр белә: каз, үрдәк пешерү игътибарны сорый торган, нәзберек хезмәт. Бервакыт шундый хәл булды: пешә торган үрдәгем таралып китте. Нишләргә? Ярты сәгәтгәтән заказ бирүчеләр килеп житәргә тиеш. Уйладым дәр аннан чыгу әмәлен таптым: үрдәкне турап, ит кисәкләрән подноска тезеп, матур итеп әзерләп куйдым. Заказ бирүчеләрем бик канәгать калды. Пешергән каз-үрдәкләрне шулай турап жибәрүемне сорыйлар хәзер.

Блогерлык эше миңа яңа мөмкинлекләр ачты. Кулы эш белгән, шөгиле булган һәр кеше үзен интернет чөлтәрләрендә сынап карый ала. Моның өчен кыю, тәвәккәл булырга гына кирәк!

ҮЗЕНЧӘЛЕКЛЕ САЛАТ-ЛАВАШ «ЯҢА ЕЛ»

Түгәрәк лавашны урталай бүлеп, конус рәвешенә китереп төрәбез, таякчык белән эләктереп куябыз. Өстен йомырка сарысы белән майлап, көнжет орлыгы сибәбез һәм 5-7 минутка кызган мичкә куеп алабыз. Ул арада салат ясыйбыз (грек, краб ите кушылган салатлар бармый, чөнки алар таралып китүчән). Бу очракта гөмбә, кишер, кыздырылган суган, сыер ите, укроп, кинза, майонезлы салат кулланылды. Мичтән алгач, таякчыкларны чыгарабыз, салатыбызны «конус»ларга тутырып, өстен анар (гранат) орлыгы белән бизибез.

Кирәк:

- 1 баш зур суган, 1 кишер;
- 200 грамм гөмбә;
- 500 грамм сыер ите;
- кинза үләнә, анар орлыгы;
- төменчә майонез.

Фәния ШАКИРОВА, мәгълүмати идарә итү системасы хезмәте башлыгы

Хәзер югары технологияләр заманы, ә безнең Татарстан – илдә цифрлаштыру буенча иң алга киткән төбәкләрнең берсе. Республикада мәгълүмати системалар бик күп. Дәүләт порталына кереп кенә документ эшләрен башкарырга гадәтләндек инде. Бу уңайлылык турында күпләр уйланмаса да мөмкин. Күзгә күренми ул, ә менә мәгълүматлаштыру системасында берәз гына тоткарлык булсын – шундук эш туктап кала. «Газпром трансгаз Казан»да без менә шул өлкә сәгать кебек эшләсән өчен җаваплы. Бөтен процесслар компьютерда бара бит. Цифрлы формат булмаса, нинди кәгазь боткасы булачагын күз алдыгызга да китерә алмыйсыз. Бу җәһәттән без – предприятиенең «көнкүреш тормышын җайлаучылар». Безнең серверда миллионлаган мәгълүматлар тәртиптә. Предприятие магистраль газүткәргечләре буенча ерак һәм көнчыгыш илләренә зәңгәр ягулык җибәрүне, республикадагы һәр йортка газ барып җитүне тәэмин итә. Өйләргә килгән газ – безнең эш нәтиҗәсе.

Мин бу предприятиегә 1997 елда инженер-программист булып килгән идем. Өч ел элек җитәкчелек, хезмәтемне бәяләп, сәләтемне күрәп, хезмәт башлыгы итеп билгеләде. Безнең белгечлекнең эшчәнлек майданы киңкырлы. Эшемне алып барып өчен, шәхсән миңа икътисадчы һәм хисапчы һөнәрләренә, производствоның бар нечкәлекләрен белергә кирәк. Шуңа күрә өстәмә икътисад белгечлеге дә алдым. Саннар яратам мин. Аларга мөһабәтне укытучыларым уятты. Әтием дә охшаганмын. Ул физика-математика укытучысы иде. Төгәл, җаваплы булуым, бурыч куеп аны үти белүем – әни тәрбиясеннән. Без бик иртә әтисез калдык, әни гел эштә иде. Үзәбез өчен җаваплылыкны ул үстерде. Безнең гаиләдә һәрвакыт тигез хокуклы мөнәсәбәт булды, хәзер дә шулай. Әле дә гаилә советыбыз бар. Тигез хокуклы булсак та, әни сүзенә колак салабыз. Аның тормыш тәҗрибәсе зур бит! Гомер буе мәктәптә укыткан 82 яшьлек әнием Гөлсирә Әхмәтҗан кызы әле дә эшли – Казан шәһәренең Киров районы Ветераннар советы башлыгы, хор җитәкчесе дә. Актив тормыш позициясе алып бара.

Мәктәпне алтын медальгә тәмамладым. Казан дәүләт университетының (ул чакта университет бердәнбер иде!) механика-математика факультетында укыдым. Безнең кафедрада математика белән җитди шөгыльләнгән егетләр арасында бердәнбер кыз бала идем. Укыганда ук инженерлар өчен кирәкле фәннәр белән кызыксындым. Бу оешма мине эшчәнлек өчен бик зур майданлы булуы белән җәлеп итте. Авырлыктардан курыкмыйм. Алдыма зур бурычлар куярга яратам. Шуларны хәл итеп, әйтеп бетергесез рәхәтлек алам. Мин предприятиегә килгәндә хисапчыларыбызның үзәкләштерелгән программалары да юк иде әле. Иң беренче эш итеп

Мәскәүдән 1С программасын алып кайттым. Менә шуннан безнең революцион алга китеш башланды. Эш авыр, әмма кызык иде. Тормышта процесслар бер урында гына тормый, хәзер бигрәк тә зур тизлек белән бара. Иске технологияләр, иске компьютерларда гына эшләвебезне давам итсәк, берни эшли алмыйча ике кулсыз булып утырырыр идек.

Эштәге сыйфатларымны шәхси тормышыма да күчәргәнәмне сиздем. Шулай ук план белән яшәргә, төгәллек, һәрвакыт бурычлар куярга... Бөтен кеше дә төгәл булырга тиеш дип санып идем. Әмма ул уйны үземдә бетерүгә ирештем. Күп укыйм. Тирә-яктагыларга нинди булсаң, шулай күренергә рәхсәт итәргә кирәк дигән фикергә очрадым. Бик дәрәс, тормышны җиңеләйтә торган сүзләр бит! Жырларга, йөзәргә, пневматик пистолеттан атарга яратам. Безнең предприятие бик күп иҗади һәм спорт фестивальләре үткәрә. Элек иҗади коллективыбыз белән фестивальләргә дә йөри идем. Кышкы спартакиадада полиатлонда катнаша идем. Анда атарга, кулларда торып идәннән күтәрелергә һәм 5 чакрым чаңгыда йөгәрергә кирәк. Бик күп еллар беренче урынны алдым. Пневматик пистолеттан 20 елга якын атамдыр инде. Ул үземдәге эчке процессларны тигезләргә ярдәм итәдер, мөгаен. Атканда башка ялгыш кына бер уй килеп керсә дә, мишеньга тигезә алмаячаксың. Бөтен нәрсәне онытып торырга кирәк ул секундларда. Салкын акыл белән эш йөртүем менә шул халәттә була белүемнән киләдер. Кызым Ләйсән дә минем эзләр буйлап китте. Укыганда Потанин стипендиаты иде, өч югары белеме бар. Санкт-Петербургтагы «Газпром» системасындагы компаниядә мәгълүмати идарә итү системасы хезмәте җитәкчесенең урынбасары. Эштә икебез бөртөрле эшчәнлек алып барабыз.

Хәзер ясалма фәһем турында фикерләр күп һәм төрле. Мин аңа ярдәмче итеп карыйм. Ул күләмле мәгълүматны тиз арада эшкәртәргә булыша һәм тәкъдимнәр бирә. Ә карарны кеше кабул итә. Әгәр дә ясалма фәһем киңәшләренә суыкларча ышанып яшәмәсәк, үзәбез карарлар кабул итсәк, аның кешелеккә бернинди дә куркынычы булмаячак дип саныйм. Әйе, ниндидер операцияләрдә ул кешеләрне алыштыра. Без дә үзәбездә ясалма фәһем кертәргә омтылабыз. Хәзер мәгълүмати технологияләр өлкәсе кызыклы чор кичерә. Тармаклары бик күп. Ул инде тулыр бер фәнгә әйләнде.

Мин – үз илемнең патриоты. Инженерлар гына түгел, һәркем, ул эшен сыйфатлы һәм җаваплы итеп башкаrsa, илне үстерүгә үзгәннән өлеш кертә. Инженермы син, табигый, укытучымы бары үз эшенә яратырга гына кирәк. «Һәр эштә канәгатьлек алырга кирәк», – дип әйтә әни. Минем эш кемгәдер кирәк икән, димәк, ул мөһим һәм мин юкка яшәим.

СИБУР КАНАТЫ

Валентина МӨХӘММӘТҖАНОВА,
электромонтер

«Казаньоргсинтез» оешмасындагы юльгыз ничек башланды?

– Чыгышым белән Воронеж шәһәрәннән мин. 28 ел буе Казанның «МетроЭлектроТранс» предприятие-сендә эшләдем. Воронежның энергетика техникумын тәмамлагач, юлма белән жибәргәннәр иде анда. Бер көнне эш урынын алыштырырга теләдем. Күп кенә танышларым «Казаньоргсинтез»да эшли, яшәу урыным да якын гына. Хәтерлим әле: эшкә урнашырга килгәндә бу вазыйфага тагын 25 кеше дөгъва кыла иде! Тәжрибәнә ышандык, диделәр соң-

рак... 2012 елдан бирле чорнамаларны (обмотка) һәм ток үткәргечләрнең изоляцияләрен алыштыру, электр жиһазларын төзәтү белән шөгылләнәм.

Яңа урында ияләшәргә ярдәм иттеләрме?

– Чорнамалау остаханәсендә мине бик кешелекле ике хатын-кыз каршы алды – Наталья Кочнева һәм Ольга Иванова. Алар чын остазларым булды, гел ярдәм итеп тордылар, тәжрибәләре белән уртаклаштылар. Инде лаеклы ялда булса да, Ольга белән әле дә жылы мөнәсәбәттә без. Авыр вакытларымда янәшәдә булганнары өчен аларга бик рәхмәтле мин!

Сез эшкә килгәннән соң коллективта үзгәрешләр булдымы?

– Коллективта һәрвакыт дус һәм тату идек, әле дә бер-беребезгә терәк без. Мондый атмосфера бөтен жирдә дә булмый ул. Аптырыйсы юк, коллективта озак еллар эшләгән хезмәт-тәшләребез бар. Мәсәлән, Ольга Кислова, Наташа Афонина инде 30 ел эшлиләр. Участок житәкчесе Сергей Мусаевның да өлеше зур безнең татулыкта. Ул бер генә сорауны да

игътибарсыз калдырмый, производ-ствога зыян килмәсен өчен һәрвакыт булышып тора. Карьерам дәверендә бик күп житәкчеләр белән эшләргә туры килде, шуңа күрә Сергей Михайловичны аеруча хөрмәт итәм. Остаханәдә дүрт кенә хатын-кыз без. Калганнары – ирләр. Коллективта сүзгә килгән юк диарлек. Участокта эш күп булганда ирләрнең берәз киеренке чаклары булса, безне – кызларны тыныч булуыбызны, барысын да төфсилләп аңлатуыбызны сорыйлар. Авырлыкларга юмор аша карыйбыз. Кайвакыт коллегалар: «Валентина, әйдә, класс күрсәт әле!» – дип шаяртырга яраталар. Кискен вакытларда да уртак тел таба беләбез.

Эш көнегез ничек уза?

– Без чорнамаларны алыштырабыз. Бу бик вак һәм төгәл эш. Кайбер тимер чыбыклар миллиметрдан да нечкәрәк, чәч бөртеге калыңлыгында гына. Хата жибәргә ярамый! Авыр физик эшләр дә чыгып тора. Тимер чыбык төргәкләрен – катушка-ларны күчереп йөртү, чүкеч белән эшләү, мәсәлән. Әмма без һәрвакыт ярдәмләшеп эшлибез.

Эшегезне нәрсә өчен яратасыз?

– Бу хакта үзем дә еш уйланам. Эштән тыш хоббиларым күп. Тик эштә алган хисләрне берни белән дә чагыштырып булмый: сиңа янган электродвигатель алып киләләр, син аны сүтәсен, төзәтәсен һәм ул сәгатъ кебек эшли башлый. Әле тагын документациясә дә булмаган катлаулы двигатель бирсәләр, схемаларын да үзәң ачыкларга туры килсә!.. Менә ул – бәхет. Шундый чакларда эшенең нәрсә өчен яратканыңны аңлыйсың да инде.

АСТЫНДА

СИБУР

**КАЗАНЬ
ОРГСИНТЕЗ**

«Казаньоргсинтез» оешмасындагы юлыгыз ничек башланды?

– Мин монда 2006 елдан бирле эшлим. Заводка идән юучы булып килгән идем. Үсәсем килде. Лушников исемендәге Казан нефтехимия колледжын тәмамладым да этилен заводының насос установкалары машинисты эшенә күчтем. Өченче курста ук гариза яздым! Химик-техник белгечлегем туры килде яңа эшкә. Укыдым да, эшләдем дә. Моңың өчен остазым Айрат Гыймадиевка рәхмәтлемен. Үзе белгән бөтен әйбергә өйрәттә ул мине. Хәзер ул алтынчы разрядлы аппаратчы, бер сменада эшлибез. Аппаратчы эшендә технологик процессны күзәтәм, жиһазларны карап торам. Иң мөһиме – куркынычсызлык кагыйдәсен сакларга кирәк.

Сменада бердәнбер хатын-кыз мин. Бөтен эшнә дә эшли беләм. Әмма жиһаз күчергәндә хезмәттәшләрем ярдәмненән башка булмый – монда ирләр көчә кирәк. Бер дә ярдәм итми калганның юк әле.

Алга таба үсү теләге дә бардыр әле сездә?

– Әйе, мин хәзер оешмалар һәм предприятиеләр менеджменты белгечлегә буенча югары белем алам. Киләчәктә менеджер булырга теләм. «Казаньоргсинтез» СИБУР канаты астына кергәч туды әлегә теләк. Производство житәкчесе Зөфәр Шәрәфиев шундук хуплап алды. СИБУРның менеджмент системасы бик ошый миңа. Укырга, өйрәнергә теләгән кешегә бөтен мөмкинлекләр дә тудырылган. Эштә вакыт житмәсә, өйдән дә укый алам – төрле платформалар бар. СИБУРның менеджмент

системасы төрле өлкәләргә колачлый. Узган елны жәй көнә СИБУР-Юг белән ял иттем. Бик яхшы оештырылган ял булды! Казанда предприятиеләр бик күп, алар белән чагыштырганда бездә хезмәт хакы яхшырак. Эш графикы да уңайлырак хәзер. Хезмәткәрләр өчен СИБУР бик күп уңайлыklar тудырды.

Киләчәктә үзегезне нинди рольдә күрәсез?

– Укуда төп юнәлешем – житештерү өлкәсендә идарә итү. Кичке төркемдә укыгач, лекцияләрдә алган белемне производствода ныгыта алам, алай мәгълүмат үزلәштерү дә жайлырак. Киләчәктә производство белән идарә итәргә теләм. Үзең үсештә булсаң, житәкчелекнең дә мөнәсәбәте үзгә. Эшен белән кызыксынып торалар, аралашалар, мөрәжәгатьләрең дә тиз арада хәл ителә.

Гаиләгез турында да сөйләп китегез.

– Заводыбыз, безнең смена – үзе бер зур гаилә инде ул. Ирем дә «Казаньоргсинтез»да электрогазосварщик булып эшли. Өйдә еш кына эш турында сөйләшүбез гажәп түгел.

Линара АЗИЗОВА, газны чистарту аппаратчысы

Күптән түгел улыбыз да КИПИА слесаре белгечлегә алды, СИБУРга урнашырга тели. Яшьләрне үстерә беләләр биредә.

Төп эшегездән, укудан кала нәрсә белән шөгыльләнәргә яратасыз?

– Гөлләр үстерергә яратам! Күптән түгел генә 11 елга беренче тапкыр замиокулькас гөлем чәчәк атты. Бик куандым. Әллә ничә елга бер генә сөендерә торган гөл ул. Аның чәчәк атуы яхшы билге дип санала, димәк, уңышлар алда көтә әле!

Алсу ШАКИРОВА әзерләде.

Фото: ПАО «Казаньоргсинтез»
матбугат хезмәте

РЕКЛАМА ХОКУКЫНДА

ФАЙДА КИТЕРҮ – БЕРЕНЧЕ УРЫНДА

Әле бер ун ел элек кенә дөньяда тиңнәре булмаган эчемлек житештерәчәксең дисәләр, төзелеш өлкәсендә зур проектлар алып барган Раил Фазылжанов үзе дә кычкырып көлеп жибәрер иде. Алты ел эчендә ЭМИЗ югары сыйфатлы табигый эчемлекләре «хәл-лал» сертификатына ия була, «Россиянең иң яхшы 100 товары» федераль бәйгесе жиңүчесе исеменә лаек дип табыла, полифеноллар күләме буенча файдалы эчемлекләр чемпионы дәрәжәсенә ирешә. Бу – кайчандыр уйлап та карамаган эшчәнлегенең башыгына бит әле! ЭМИЗ компанияләр төркеменә нигез салучы, житәкчесе, Татарстандагы түгел, бәлки Россиядәге иң зур хәлал үзәк хужасы Раил ФАЗЫЛЖАНОВ белән яшылек һәм сәламәтлек эликсиринең серен ачабыз.

Раил Наилович, ЭМИЗны житештерү идеясе кайчан барлыкка килде? Әлеге эчемлекне моңа кадәр башка берәү дә житештермәгән, дөньяда аның аналоглары юк бит.

– Тарихын бер кызык мәзәктән башлыйк әле. Хайваннар патшасы Арыслан жирдәге барлык жәнлекләргә, хайваннарны бик тирән упкын янына жыйган. Кем дә кем упкынны сикереп чыга – шуңа Арыслан ярты патшалыгын бүлөк итәргә, һәм теләсә кайсы хыялын тормышка ашырырга вәгъдә итә. Бер көн басып торалар хайваннар упкын янында, икенче көн... Өченче көнне бу яктан теге якка керпечып килеп төшә. Бөтенесе шакката! Вәт керпе! Вәт, ичмасам! Арыслан керпене үз янына чакырып ала да, ярты патшалыкны бүлөк итә. «Йә, хыялың нинди инде, керпе? Әйт!» – ди. «Туктале, Арыслан, мине тибеп очырган хайванны табыйк әле башта!» Бу юнәлештә эшемне башлавым шулайрак килеп чыкты дип көләм хәзер үзем дә.

2017–2018 елларда Кырымда яшәүче милләттәшләребез безне үзләренә эшкә чакырдылар. Төзү эшләре белән шөгыльләнә идем ул вакытта. Эше дә, акчасы да күп булчак, берәз көтегез диләр. Сабыргына көтәбез шулай. Безне чакырган кеше эшне башлап жибәрер өчен офис кирәк диде, ярдәм сорады. Ярар, арендага офис алып бирдек. Ремонт кирәк диде, ремонт та ясадык, жиһазлар да алдык. Теге эш күләме әле башланмаган да, ә без инде миллион ярым акча керттек. Ай ярымлап вакыт узгандыр, эш һаман юк. Болай булмый бит инде дип, теге дуслыбызны житди сөйләшүгә чакырдык.

«Әйе, әлегә эш юк, әмма минем сезгә бер тәкъдимем бар», – ди бу. Икенче көнне очрашуга Кырымда яшәүче бер кешене алып килде. Ул бик яхшы эчемлек уйлап чыгарган, ди. Идеясе, составы белән таныштык, чыннан да яхшыга охшаган. Файдалы, шикәрсез... Тик... аны житештерә башлар өчен тагын акча кирәк! Ярый, аңа да алты миллион бирдек. Ә ул акчаны алып югалды!

Тагын ике атнадан яңа бер кеше белән очраштык. Аны да теге эчемлекне уйлап тапкан кеше алдап киткән булган инде! Әле ул бәхетле, аны миллион ярымгагына алдаган. Тик шунысы кызык: бу кешенең технологы эчемлекнең

технологиясен эшләп чыгарган. «Кызык булса, рецептурасын бирәм, әмма миңа миллион ярым акча кирәк», – ди бу. Ә безнең артка юл юк, күпме акчалар керттек. Шулай итеп, Крымда эш башлап җибәрүебез тугыз миллион сумга төште. Әле производство башланмаган да – болары үзе бер чыгым. Каршылыклар моның белән генә бетмәде: эчемлектә шикәр һәм лимон кислотасы бар икәнлеген ачыкланды. Өч ай эчендә шикәрсез, буяуларсыз, лимон кислотасы кушылмаган, виноградның төше һәм кабыгы экстрактыннан ясалган йөз процент табигый эчемлек җитештерә башладык. Хәзер мин моны Аллаһның бүләгенә дип кабул итәм – бирешмичә, ахырына җиткердек.

Раил Наилевич, ЭМИЗны яшылек һәм сәламәтлек эликсирны дип атыйсыз. Димәк, бу хыялдагы эчемлекнең серенә төшенә алгансыз инде?

– ЭМИЗның төп сыйфаты исеменә үк салынган – «эликсир молодости и здоровья». Аның бөтен сере – виноградның төшендәге һәм кабыгындагы барлык файдалы матдәләргә сокка чыгаруыбызда. Бу матдәләр безнең йөрәк-кан йөреш системасын тәртипкә сала. Су торбаларын чистартканнан соң алар өр-яңадан эшләп киткән кебек, ЭМИЗ да безнең кан тамырларын чистартып, бөтен организмның эшенә уңай тәэсир итә. Кан тамырларының сыгылмалылыгы кайтарыла, кан яхшырак йөри башлый, кан басымы оптималь күрсәткечкә килә. Шунысы кызык: ЭМИЗны җитештерү өчен бары тик Крым винограды, аның да сайланма сортлары гына туры килә.

Үзе баллы, шул ук вакытта берәз әчкелтем дә, куелыгы да гади сокларныкы кебек кенә түгел. Бу тәмгә, составка ничек ирештегез?

– ЭМИЗ тулысынча табигый составка ия – анда бары тик виноградның төше, кабыгы, йомшагы, суы кулланыла. Төше белән кабыгы үзенә генә хас әчелек (терпкость дип атыйбыз), тәм, баллылык бирә дә инде. Без бары тик виноградның төрле өлешләрен кушып, соңрак шулардан артык суны пешекләп чыгарабыз. Ахырдан, әчмәсен өчен, әзер продуктны пастеризациялибез. Шешәне ачканчы аңа берни булмый, бик яхшы саклана. ЭМИЗның иң зур байлыгы – полифеноллар. 360 төрәнә ия безнең эчемлек! Аларга пастеризацияләү дә куркыныч түгел, бөтен файдалы сыйфатларын саклап калалар.

Хәзер дәрәс туклану, экологик чиста шартларда җитештерелгән табигый ашамлыкларга, эчемлекләргә «мода» актуаль. Конкуренция сизеләме?

– Мода артынан кумыйбыз. Безнең төп принцибыбыз – кешегә файда китерү, продуктны арзанлы итү өчен эшләмибез. ЭМИЗның һәр шешәсенә өч-дүрт килограмм виноград салынган! Сәламәтлек өчен файдасы – беренче урында. Максатыбызны да зурдан куйдык – җир йөзөндәге бер миллиард кешегә файда китерәсе иде. Бүген кулланучылар базары шикәрле эчемлекләр белән тулы. Шикәрсез дип язсалар да, җитештерүдә шикәрне алыштыручы матдәләр кулланыла. Бу маркетинг алымга бик күпләр ышана, кызганыч. Ул матдәләргә белми куллану төрле проблемалар китереп чыгарырга мөмкин.

Ә ЭМИЗны куллануда бернинди каршылыклар да юкмы?

– Чамасыз кулланганда ризык та зыян китергә мөмкин. Һәрвакыт чама хисен сакларга кирәк. Иң кулай варианты – бер стакан суга өч аш кашыгы ЭМИЗ салып эчү. Бер шешә 20–25 көнгә җитәчәк. Гипертония, шикәр авырулы кешеләргә аеруча игътибарлы булырга киңәш итәм. Эчемлектә фруктоза барлыгын исәпкә алырга кирәк, ач карынга эчмәвегез хәерле.

ЭМИЗ гастрономик майданын ачканыгызга күп вакыт та узмады, инде меңләгән кунак каршылап, югары рейтингларга ирешкәнсез. Нигә ресторангына түгел ул? Атаманың да сере бардыр?

– Сафиуллин урамындагы 29 нчы йортта урнашкан гастрономик майдан – хатыным Рамиленең идеясе. Кунакларны, клиентларны тәмле итеп ашатырлык ресторан турында күптән хыяллана иде ул. 1500 квадрат метр майданда ике банкет залы урнашкан. Бүгенге көндә Татарстанда иң зур хәлал үзәк бу. 400 кешелек банкет залында төрле хәлал бәйрәм чаралары, хәтта конференцияләр дә уздырабыз. Һәр өстәлдә бүләккә ЭМИЗ куелган. Беренче катта 70 кешелек кофейня, VIP-зал ачылып килә.

Икенчедән, без әлегә майданда ЭМИЗны дәрәс куллану әдәбен кертәбез. ЭМИЗ итне эшкәртүдә ярдәм итә, ашканын системасына уңай йогынты ясый. Тырышлыгыбыз юкка түгел – кунакларыбыз кайтавазы буенча, берничә ай эчендә югары рейтингка ирештек.

Тагын бер горурлыгыбыз – безнең командада «Искусство на десерт» китабы авторы, бренд-шеф Жизель Мәһдиева эшли. Франция һәм Италия мәктәпләрендә укыган, «мишлен»лы ресторанның тәҗрибә туплаган асылташыбыз ул. Аның десертларын авыз иткәннән соң башкаларныкын ашыйсыгыз да килмәячәк. Гомумән, менюдагы ризыкларыбыз Казанның иң кыйммәтле ресторанның конкурент була ала. Хәлал төшенчәсә татар халкының өчпочмагы, бәләше, токмачы белән генә чикләнми бездә. Тәмле дә, матур да, төрле дә!

Хәзер кейтеринг хезмәтен дә ачып җибәрдек. Бер кешегә нибары 600 сумнан бренд-шеф эшләгән хәлал, Европа стандартларына туры килә торган кабымлыклар тәкъдим итәбез. Кунаклар көткән көнне иртәдән заказ бирсәгез, тиешле вакытка китереп җиткерәбез. Бүләккә ЭМИЗ да салабыз. Моңысы инде – шулай ук традиция.

Клиентларыгызны сөендерә беләсез икән.

Уңышка ирешүнең тагын бер середер бу?

– Бар да кешенә ниятеннән торадыр. Акча эшләргә теләсә, эшли ул аны. Әмма уңышка ирешүе икеле. Минем өчен кешегә файда китерү – беренче урында. Нәрсәгә дә булса ирешер өчен иң элек бирә белергә, бүлешергә кирәк. Аннары гына әжерен күрә башлыйсың. Бу – мин уйлап тапкан хакыйкать түгел, дин буенча хупланган гамәл.

Алсу ШАКИРОВА әзерләде.

Заказлар түбәндәге номерлар буенча кабул ителә:
8 987290 60 40 – банкетлар.
8 843 245 00 55 – кейтеринг.

ЭМИЗ гастрономик майданы –
традицияларне саклайбыз һәм
мәдәниятларне берләштерәбез

Банкетлар

Китереп биру

Кейтеринг

ЭМИЗ

Татарстан Республикасы, Казан шәһәре, Сафиуллин урамы, 29

РЕКЛАМА

ЭМИЗ: виноградың бар көче һәм файдасы бер эчемлектә
Югары сыйфат һәм кабатланмас тәм

emiz.ru

8 800 444 09 37

КИТАПСЫЗ ДӨНЬЯ КЫЗЫКСЫЗ

КИТАП УКУ УЛ...

– Китап укыймый яши алам. Һәркем яши ала. Ләкин андый тормыш кызык түгел. Әйләнә-тирәбездә – тоташ гыйлем. Китап ул – шуны үзләштерер өчен арадашчы, үткәргеч. Китап дигәндә, мин бары тик нәфис әдәбиятны гына күздә тотмыйм. Фәнни басмалар да бар бит әле.

УКЫРГА МӘХӘББӘТ УЯТКАН КИТАП...

– Әле хәрәф танымаган, тик инде нидер истә кала торган яшыкә житкәч, әниңең якын дуслы Зәйтүнә апаның кызы Гөлия туган көнемә Фатих Кәримнең «Гармунчы Аю белән җырчы Маймыл» әкиятен бүләк иткән иде. Тышлыгындагы рәсемнә кадәр күз алдында тора. Шул китапның тәсирен әле дә оныта алмыйм. Кат-кат укыта идем шуны әниләрдән. Шул китап тәсирендә 4 яшемдә укырга, 5 яшемдә сәхнәгә менәр дәрәжәдә гармунда уйнарга өйрәндем.

МИНЕМ КАРАШЫМНЫ ҮЗГӘРТКӘН КИТАП...

– Соңгы вакытта бик мәмнүн булып укыган һәм шактый табышмаклар чишелешенә якынайткан китабым – кыллар теориясен иҗат итүчеләрнең берсе, атаклы физик-теоретик Митио Какуның «Параллельные миры». Заманында Харпер Линның «Убить пересмешника» дигән китабын укып, авторның осталыгына таң калуым хәтеремдә. Драматургиядә Шекспирның «Гамлет»ы миңа әлифба китабы кебек.

ҮСМЕР ВАКЫТЫМДАГЫ ДУСТЫМ-КИТАП...

– Даниэль Дефоның «Робинзон Крузо»сын укып бик тәсирләнгән идем. Мөстәкыйль укырга дип, мәктәптән зур исемлек биреп җибәрәләр иде. Теләсәң-теләмәсәң дә, яратсаң-яратмасаң да укырга тиешсең. Көчләп яраттырган шикелле. Шуңа каршылык йөзеннән, үсмер чагымда чак кына китап укудан бизми калдым. Шуңа күрә үсмер чакта мәктәпнекенә түгел, клубтагы авыл китапханәсенә йөрдем. Андагы китапханәче Бәрия апа тәкъдим иткән исемлектә бөтенләй башка, кызыклы китаплар иде.

ӨСТӘЛ КИТАБЫМ...

– Мөгаен, татарча-русча сүзлектер. Чөнки менә инде утыз елга якын рус, дөнья драматургиясен татарчага тәрҗемә итү белән шөгыльләнәм. Бер җыентыгым басылып та чыкты. Тагын өч том булырлык хезмәтем җыелды.

ХӘЗЕР УКЫЙМ...

– «Шәхесләребез» сериясеннән Тукайга багышланган ике томлык. Михазль Фридрихның шулай ук Тукайга багышланган хезмәте. Мөхәммәт Мәһдиевнең «Бәхилләшү» дип аталган повестьлар җыентыгы. Болары минем хәзерге вакытта башкарган эшләрем белән бәйле. Ө күңел өчен Евгений Водолазкинның «Чагин» романына заказ бирдем. Берничә ел элек бу авторны миңа режиссерыбыз Айдар Җаббаров ачты. Хәзер һәр яңа чыккан әсәрен укып барырга тырышам. Тел белән фәнни дәрәжәдә шөгыльләнгән филологның тасвирлавы, стандарт булмаган фикерләве, яхшы мәгънәдә олыгая белмәве, белеме сокландыра, шаккаттыра.

БАЛАЛАРГА УКЫГАН КИТАПЛАРЫМ...

– Кечкенә вакытларында балаларыма да «Гармунчы Аю белән җырчы Маймыл» әкиятен табып укыдым. Гел китап укып кына үстеләр дисәм, ялганчы булырмын, мультфильмнарны да күп карадылар. Ләкин аларын сайлап кына бирдем, мәшһүр иҗатчыларныкын гына.

ТАТАР ӘДӘБИЯТЫНДАГЫ ЯРАТКАН ӨЧ ӘСӘРЕМ ҺӘМ АВТОРЫМ...

– Өч авторны гына аерып күрсәтеп, татар язучыларын кимсетмәс идем. Язсыннар гына. Могҗиза булып, берничә сәгатькә Тукай кайтса, бик күп шагыйрьләребезнең аркасыннан сөеп өлгерер иде. «Мин болай ук булдыра алмыйм!» – дип тә әйтер иде хәтта кайберләренә. «Киек каз юлы» дип аталган шигъри кичәмдә мин аларның берничәсен генә укыдым. Аларның барысының да аркаларыннан Тукай сөярлек.

БАСМА ҺӘМ ЭЛЕКТРОН КИТАПНЫҢ УҢАЙ ҺӘМ ТИСКӘРЕ ЯКЛАРЫ...

– Өйдә басма китап уку уңайлы, юлда – электрон варианты. Сүз башында китап ул бары тик мәгълүмат үткәргече дигән идем бит. Менә кулыңдагы юка гына пластик такта – әйләнә-тирәдә сине чолгап алган белем җиһаны белән тоташтыручы әсбапның нәкъ ачык бер мисалы инде.

УКЫРГА КИҢӘШ ИТӘМ...

– Киңәш иткәнне укыганым юк, шуңа күрә үзем дә кешегә киңәш бирим. Ө хисләрем белән уртаклаша алам. Укырга, белем эстәргә ачык булсаң, тиешле китап сине үзә эзләп таба. Һәр чышмәнең үз химик составы булган кебек, берәүгә киешкән су икенчегә зыянлы булырга мөмкин, гәрчә, чышмәсе изге саналса да.

Илтөзәр
МӨХӘММӘТГАЛИЕВ,
Татарстанның
атказанган артисты,
Галиәсгар Камал
исемендәге Татар
дәүләт академия
театры актеры

МИН УКЫЙМ

Фото: Зилә Мөхәммәтгалиева

СӘГЫЙТЫНЕКЕЛӘР

Лиля
ГӨРӘЕВА

Казан–Саба юлы белән килеп, Теләчегә житкәч, уң якта зур бер хужалык кала. Игътибар итми генә узып китеп булмый аны. Биек-биек корылмалар каршындагы араннарда атлар чаба, Мишә буендагы болыннарда да зур-зур ат көтүләре... Аргамаклар яши торган бу торакларның төзеклегә, зурлыгы монда эш сөйгән тырыш хужалар барлыгына ишарәли. Янәшәдә генә тәрәзә йөзлекләре челтәрле матур йорт тора. Командировкаларга барганда ул юлдан ничәмә-ничә тапкыр узганбыздыр. Узган саен, бу атлар кемнеке икән, әлегә матур йортта кемнәр яши, дип уйлый идек. Дөнъяда могжизалар булмый димә. Бүген без нәкъ шушы йортта кунакта, һәм мин бик рәхәтләнеп сезне аның хужалары белән таныштырам.

Бу гаиләдән биш спорт мастеры, Россия, Европа һәм Дөнъя чемпионнары чыккан. Бу йортның икенче катына менсәң – бүлмә тулы кубок, диплом һәм медаллар. Барысы бергә табын артына жыйелсалар, аларның сүзә атлар һәм... көрәш турында. Бу гаилә – атаклы көрәшчеләр һәм атчылар – ГЫЙНИЯТУЛЛИНнар гаиләсе.

Сәгыйть абый белән Гүзәл апа

Борын-борын заманда ук түгел, әләрәк кенә бер патша улы яшәгән. Аның исеме Сәгыйть икән. Хәер, нинди патша? Гап-гади авыл егете булган ул. Үзә туып-үскән Саба районы Олы Мишә авылы мәктәбен тәмамла-

гач, Янилдәге СПТУга кереп, механизатор белгечлегә алып чыккан. Көннәрдән бер көнне аның сылу патша кызына күзә төшкән. Әй лә, ул да патша кызы булмаган. Шушы авылда туып, бер үк чишмәнең суын эчеп үскән Гүзәл булган ул. Егетнең армиягә китәр көне житкәч, кыз аны көтәргә вәгъдә биреп озатып калган. Үзә исә, егет ил тынычлыгын саклаганда, Лаешның авыл хужалыгы техникумына кереп, агроном-оештыручы булырга укыган.

Егет армиядән кайткач, кыз вәгъдәсендә торган – 1984 елның 11 августында алар бер-берләренә мәңгә тутры булырга ант итеп, никах укытканнар. Баһадир егет, К-700 тракторына утыртып, сөйгәнәң ЗАГСка алып барган.

Гүзәл апа моны әле дә кызык итеп, сагынып искә ала:

– Жәй көне никах укыттык та, әй, бер язылышырбыз әле, дидек. Авыл советы секретаре Фирая апа, быелдан калмагыз, дигәч, 29 декабрь көнне тракторга утырып барып, тиз генә язылышып кайттык. Әле бер генә кешенәң дә тракторга утырып ЗАГСка килгәнә булмагандыр.

Яшь гаиләгә колхоз Югары Саурыштан күчереп салган бер йорт бирә. Әле миче чыгарылмаган, каралты-курасы төзелмәгән, кышын кар күмеп китә...

– Без анысына да шат идек. Үз куышыбыз булды дип очып кына йөрдек, – дип хәтереннән яңарта ул чакларны әңгәмәдәшем. – 1985 елның

13 маенда мич чыгаручы Гомәр абыйга кирпеч, измә ташып йөргән жиремнән беренче улыбыз Ленарны табарга киттем. Тагын ике елдан – 1987 елның 23 маенда Илдар туды.

1990 елның жәендә Гыйниятуллиннар үз гомерләрендәге иң тәвәккәл адымнарның беренчесен ясый – колхоздан арендага ун сыер ала. Гүзәл апага ул көннәр әле кичә генә булган дыр шикелле:

– Үзебезнең дә өч сыерыбыз бар иде. Шуңа күрә сыер белән 1990 елның 15 июненнән фермер хужалыгы булып эшли башладык, – ди ул. – Андый хужалыклар ул вакытта юк дип әйтерлек иде әле. «Сез алдан йөрүче-

Илдар Низамов, монда килгез, жир бирәм, дигәч, өйдәгеләргә кайтып әйттем. «Өч көн уйлыйм әле», – диде Гүзәл. Өч көннән риза булды.

Башта фермалар салырга 42 гектар жир бирделәр. Аннары ул 90 гектар булды. Тора-бара тагын 80 гектар жир алдык. Бер атка ике гектар жир кирәк. Ә безнең хужалыкта хәзер 385 ат бар.

Атлар белән Олы Мишәдә яшәгәндә үк шөгыльләнә башладык. Эшкә жигеп йөри торган атыбыз бар иде. Сабантуйларда катнашырга дип кызыгып, бер чабышкы сатып алдым. Аннары ипподромда имгәнәп, яраксызга чыгарылган атлар алып кайттык. Шуларны дөвалап, тәрбияләп, чабышларга әзерли

үзе дәвалый. Айсинә дә бик тырыш, уңган хатын. Ленар белән алар – классташлар, дүртенче класстан унынчыга кадәр бергә укыдылар.

– Мәктәптә укыганда аңа игътибар да итмәгән идем, – ди Айсинә. – Түбән Камада юристлыкка укып кайтканнан соң дулашып киттек. Әти-әниләре Теләчегә күчәсе булгач, миңа тәкъдим ясады. 2004 елның ноябрендә никах укыттык, 2005 елның февралендә өч көн туй иттек.

– Улым, өйләнсәң, барысын да сиңа калдырам, шкафтагы бәллүр савытларыңны гына алам. Өйләнмәсәң, бер-нәрсәне дә калдырмыйм, дидем, – дип көлә Гүзәл апа. – Аннары үзләре таштан яңа йорт салып чыктылар.

Ленар белән Айсинәләрдә өч бала. 19 яшьлек Дилә Казанда медицина көллиятендә белем ала. 16 яшьлек Дилбәр икътисадчы-бухгалтер булып укый. Ә Лениз – әлегә Олы Мишә мәктәбенең бишенче класс укучысы.

Бабайлары һәм әтиләре кебек үк, алар да көрәш белән кызыксына. Лениз үз авырлыгында инде күп тапкырлар призы урыннар яулаган. Дилә белән Дилбәр дә призлар. Әтиләре Ленар исә заманында яшләр арасында Россия чемпионы булган кеше.

Көрәшчеләр

Авылда көрәшеп карамаган, Сабан туйларында бил алышмаган малай юктыр ул. Сәгыйть абыйның да уллары кечкенәдән көрәшеп үсә. Әтиләре татарча көрәш буенча спорт мастеры булсын, мәктәптә физкультура укытсын, көрәш түгәрәге алып барсын да, ничек инде көрәш белән кызыксынмыйсың?! Ярар әтиләре генә булса! Әниләре аягынан бабалары да атаклы көрәшче Наил Хәмидуллин бит аларның!

– Минә дә көрәшкәң ул өйрәтте, – ди Сәгыйть абый. – Без яшә чакта әле авылда көрәш түгәрәкләре юк. Тракторда эшләп кайткач, үзебезчә генә шөгыльләнә идек. Элек хәзерге кебек көрәш турнирлары да булмады. Баштарак үзебезнең колхоздагы егетләр арасында көрәштек. Аннары Саба районы буенча узган турнирларда катнаша башладык. Шулай акрынлап Россия буенча узган ярышларга чыктык. Ул инде үзебезнең әрсезлек арка-

Без – чып-чын традицион татар гаиләсе. Телебез татарча, уебыз татарча, яшәешебез дә татарча. Башкача яши белмибез.

ләр булгансыз икән», – диделәр безгә. Бәрәңге бакчабызга сыерлар өчен абзар төзеп куйдык. Өченче улыбыз Фирзәр шуңа ук жәйдә – 11 июльдә туды. Өч көннән өйгә чыгардылар. Сәгыйтьнең 3 гектарда солылы вика чабасы бар иде. «Син аппаратны бик тутырып бетермә, яртылаш кына тутыр», – дип әйтеп, ул шуны чабарга китте, ә мин абзарга 13 сыер саварга чыктым. Яшьлек белән, авыр дип тормаганбыз инде. Әле бакча башыбызга таштан тагын яңа ферма салдык. Ләкин безардан сыерларны бетердек без. Ул елларда сыер асрауның файдасы булмады. Утырып исәпләдек тә, чыгымы күп, кереме юк, дидек.

Гарәпләр, инглизләр һәм татарлар

2005 елны Гыйниятуллиннар гаиләсе Теләчегә күченә.

– Буш кырда барлыкка килгән хужалык бу, – дип сүзгә кушыла Сәгыйть абый. – Олы Мишәдәгесен дә, монысын да дүрт почмагына дүрт казык кагып, ялан кырда төзедек. Күчкәнмәгән дә булып идек, үзебезнең авылда жир бирмәделәр. Теләче районының ул вакыттагы житәкчесе

башладык. Без әзерләгән ул атлар соңыннан бөтенесен узып, беренче киләләр иде. Тора-тора атларыбыз ишәйде. 2015 елда чиста токымлы гарәп атларын үрчәтергә лицензия алдык. 2016 елдан – чиста токымлы инглиз, 2021 елдан чиста токымлы татар атлары үрчәтә башладык.

Ленар белән Айсинә

Әти-әниләренең Олы Мишәдә корган хужалыкларында хәзер гаиләсе белән олы уллары эшли. 200 гектардан артык жирләре, 59 сыерлары бар.

– Ленар кечкенәдән эшчән булды, – дип сөйли улы туында Гүзәл апа. – 6 яшеннән үзебезнең 13 сыерны көтте. 4 яшьлек Илдар белән икесе сыерларны колхоз басына кертмичә көтүлеккә алып китерләр иде дә кич белән тагын куып алып кайтырлар иде. Яңгыр яуса, чәчкәч эченә кереп качалар, эчәселәре килсә, сыер савып сөт эчәләр икән.

Машина йөртә башлаганда Ленарның аягы педальгә дә житми иде әле. Кечкенәдән бөтен эшкә беләп үстә. Шуңа күрә үзләренең фермер хужалыгын ачу аңа жиңелрәк булгандыр. Бөтен кирәкле техникасы үзгәндә, ватылса, үзе рәтләр, терлекләре авырса,

сында гына көрәшү иде. Көрәшер өчен көч тә, саламәтлек тә, физик әзерлек тә, осталык та кирәк.

Илдар белән Екатерина

– Безнең Илдар кечкенәдән бик шук, көчле малай булды, – дип искә ала әниләре уртанчы улының бала чакларын. – Игезәк йолдызлыгында туды ул, шуңа да ике-өч кешенең көче бар анда. Беренче тапкыр көрәшкә кергәндә Илдарга 6 гына яшь иде. Теләчегә Сабан туге карарга килгән идек. Көрәшкә керергә дип, мәйданда 12-13 малай жыелган. «Шушыларны жинеп бетерсәм, миңа велосипед алып бирәсеңме?» – дип сорады Илдар әтисеннән. Ул көрәш карап калды, без ат чабышы карарга киттек. Килсәк, Илдар теге 12 малайны, бер ял итмичә, рәттән күтәреп салган; бер кулына – «Денди» уен приставкасы, икенчесенә чынаяк-тәлинкәләр наборы тотып, елый-елый безне эзләп йөри иде.

Мәктәпне тәмамлагач, Казан дәүләт педагогика университетының физкультура факультетына укырга керде. Өченче курста укыганда: «Әни, мин укуны ташлыйм», – ди бу. Мин балаларга гел вариантлар тәкъдим итә идем. Илдарга да: «Менә сиңа дүрт вариант, кайсысы ошый, сайла, – дидем. – Беренчесе – укуны ташлайсың да армиягә барасың. Икенчесе – иртәнгә дүрттән торып Казан ипподромында атларны ярышка әзерлисең. Өченчесе – авылга кайтып, безгә хужалыкта булышасың. Дүртенчесе – минем урынга кибеткә товар ташыйсың, атнага алты көн Казанга товарга барасың, алып кайтып кибеткә тапшырасың, ревизия ясайсың...» Ул вакытта

Олы Мишә, Баландыш һәм Теләчедә үз кибетләребезне ачкан идек. Атна саен һәр көнне шул кибетләргә товар ташыдым. Илдар уйланып торды да: «Юк, әни, алайса мин укуымны гына дәвам итим», – диде.

Диплом алгач, Теләчегә кайтып, «Батыр» спорт комплексының директоры булды. «Арена» боз сарае, «Дулкын» бассейны – аның карамагында. Киленебез Екатерина белән ике бала үстәрәләр. Уллары Илдан да көрәшчә, үз авырлыгында гел чемпион. Кызлары Ясмин хоккей дип «жәңлә»н. Малайлар командасында кызлардан берүзе. Бик яхшы йөгәрә, футбол ярата. Киләчәктә кызлар хоккей командасында уйнарга хыяллана.

Екатерина да көрәшчә. Әле нинди генә! Ике тапкыр Европа, ике тапкыр Дөнья, биш тапкыр Россия чемпионы булган кыз ул. Билбаулы көрәш буенча Россиянең спорт остасы.

Екатерина – Казан кызы. Билбаулы көрәш белән 12 яшендә мавыгып китә. Үзе исә моны инде соң башладым, дип саный. Аңарчы Дәрвишләр бистәсендәге «Ракета» стадионында самбо белән шөгыльләнгән.

– Беренче уңышлар күңелгә канат куйды. Россия, Европа, Дөнья чемпионатларында пьедесталның югары баскычына күтәреләсең. Россия гимны уйный башлый. Нинди рәхәт мизгелләр! – ди ул.

Дөнья чемпионы исемен Африкадан, Того дәүләтенә Ломе дигән шәһәрәннән алып кайта спортчы кыз. Аңа кадәр Татарстан хатын-кызларының билбаулы көрәштә Дөнья чемпионнары булып танылганнары булмый әле.

Илдар белән дә аларны көрәш таныштыра. 2010 елның 8 гыйнварында Гыйниятуллиннар гаиләсенә яшь килән төшә. Хәзер Екатерина Гыйниятуллина Теләче районының өлкән тикшерүчесе, майор.

Илдар исә Россиянең халыкара спорт остасы, биш тапкыр Татарстан һәм биш тапкыр Россия чемпионы, 2013 елда Казанда узган жәйге Универсиадаһың милли көрәш төрөндә алтын медаль иясе.

– Син Универсиадада жинәсең, дип әйтсәләр, ышанмас идем, – дип хәтерәндә яңарта данлы да, шанлы да ул көннәргә атаклы спортчы. – Мин 70 килограммга кадәр үлчәүдә төрөкмән егетә Агамурат Оразсахедов белән бил алыштым. Иң кыены сигез кило артык авырлыктан котылу булды. Ә андый үзгәрештән соң көрәшү авыр.

Илдар да, Екатерина да – үз исемнәрен татарча көрәш тарихына алтын хәрефләр белән язган спортчылар.

Фирзәр белән Гөлфинә

Фирзәр белән Гөлфинә – төп йортта, нигезне саклап, әти-әниләренә эшен дәвам итүче яшь гаилә. Гаилә коруларына 9 ел. 8 яшьлек Салават белән 5 яшьлек Зәлинәнең әти-әнисе алар.

– Авылда, төп йорт килене булып яшәү куркытмадымы? – дигән сорауны Гөлфинәгә дә бирәм. Әлегә проект геройларының һәркайсына бирә торган соравам ул.

– Мин үзем дә авыл кызы бит, – дип җавап кайтара Гөлфинә. – Саба районы Олы Кибәчедән. Әнием Рәсимә математика укытучысы булып эшләде. Әтибез Газинур вакытсыз вафат булгач, Әнвәр абый белән икебезне

ялгызы үстерде. Без дә күп итеп мал асрадык. Шуңа күрә авыл тормышыннан да, авыл эшеннән дә курыкмыйм. Әле Фирзәр белән танышканчы ук «Сәгыйть кибетләре», «Сәгыйть атлары» дигәнне күп тапкырлар ишеткәнем булды. Безнең якларда аларның гаиләсен һәркем тырыш, уңган дип телгә ала. Мин шул зур, тату гаиләгә килен булып төштем. Беренче көннәрдән үк эшнең күплегенә түгел, өйдә кунаклар күплегенә хайран калдым. Әле туганнар килә, әле журналистлар килә, әле ат алырга киләләр... Ризыкны бу йортта кечкенә кәстрүлләрдә түгел, унышар литрлы казаннарда пешерәләр... Казан кооперация институтын тәмамлавым ярады, кияүгә чыгуга, әтиләренә кибетендә сатучы булып эшли башладым.

Фирзәр исә тыйнак, аз сүзле егет булып чыкты. Аз сөйли, күп эшли, дип, аның кебекләре турында әйтәләрдер инде. Кечкенәдән атлар арасында ул.

Өстенә яшел жилетын, аягына резин итекләрен киеп, ипподромда узган ярышларда беренче килгән газеталарда кызык итеп: «Ярышта резин итекле колхозчы малай беренчелекне алды», дип яза торган булганнар.

– 12 яшемнән ат спорты белән профессионалларча шөгыльләнә башладым, – ди Фирзәр. – Безнең монда яз көне атларны чаптырып булмый, шуңа апрель азакларында чабышкыларыбызны Казанга ипподромга илтөп куеп, ярышларга шунда әзерли идек. Абыйлар атларны өйрәтә, әни товарга килгәндә авылдан печәнән, солысын төяп килә, ә мин атланып чабам. Бер атта чабып килүгә, абыйлар тартып төшереп, номерны гына алмаштыралар

да тагын атланып жилдерәм. Анысыннан төшеп, өченчесенә сикереп менәм.

– Атның беренче килүендә жайдакның роле нинди соң? – дип сорыйм.

– Колын чагыннан үзәң тәрбияләп үстергәнә, ат сине тыңлый, буйсына. Син дә аны тоясың. Кирәк жирдә куалыйсың, кирәк жирдә тыясың... Уңышның сере шунда. Аннары ашату, тәрбия, чабышкының геннары да роль уйный, билгеле. Без аларны чиста солы, печән, алма, йөзем, бал ашатып кына тәрбиялибез. Дәрәс, хәзер чабышкылар әзерләмибез инде, нукта кидереп, кеше артыннан йөрергә генә өйрәтәбез.

Фирзәр дә Россиянең атказанган спорт остасы, ат өстендә йөрү буенча мастер-тренер, мастер-жокей. Оста жайдак кына түгел, абыйлары кебек оста көрәшчелә дә ул. 2018 елда 60 килограммга кадәр авырлыкта Татарстан һәм Россия чемпионатларында беренчелекне яулый. 2019 елда Европа чемпионатында җиңә. Бу җиңүләрдә күпме тырышлык, күпме хезмәт, ихтыяр көче ятканын батырлар үзләре генә белә.

– Балаларыгыз да спорттамы? – дим Фирзәр белән Гөлфинәгә.

– Безнекеләр – сәнгатьтә, – дип җавап бирә әниләре. – Зәлинә бию дәрәсләренә йөри, Салават театр мәктәбендә шөгыльләнә. Ул да атларны бик ярата. Аңа тизрәк мәктәптән кайтырга да атлар янына чабарга булсын. Асларын да җыештыра, суларын да сала, печәнән дә бирә. Болындагы атларны аранга алып кайтып ябу да аның өстендә. Үскәч тракторист буламы, бабасы, әтисе кебек, фермер буламы дип хыяллана.

Гүзәлия белән Руслан

Гүзәлия дә көрәшчелә. Кечкенәдән малайлар белән көрәшеп үскән кыз Идел буе физик культура, спорт һәм туризм дәүләт университетын тәмамлап, 2018 елда билбаулы көрәш буенча Россиянең спорт остасы исеменә лаек була. Көрәштән тыш теннис белән дә шөгыльләнә.

– Көрәшкә бүтән әйләнеп кайтмадыр, мөгаен, – ди ул. – Хатын-кызлар өчен авыр спорт төре.

Узган елның язында Руслан белән гаилә корып, Үзәк авылында гомер итәләр. Руслан да көрәшчелә, Сабантуйлар батыры. Кызлары Алисәгә әле тугыз гына ай.

Гөлфинә белән Гүзәлиянең үзара бик охшаш булуларына ишектән керүгә үк игътибар иткән идем. Моңы мин генә түгел, башкалар да күрә икән.

– Сеңлесенә охшатып кына өйләнгәндер ул сиңа, дип әйтәләр иде, – дип елмая Гөлфинә.

– Кибеткә барсак, бу кызыңмы, дип сорыйлар, – дип җөпли киленен Гүзәл апа да. – Ул минем олы кызым, кече киленем, дип әйтәм. Бөтен ягы белән үзбездә охшаган ул. Бик тырыш, уңган бала.

Ел саен Теләчедә РСФСРның спорт остасы Сәгыйть Гыйниятуллин һәм Наил Хәмидуллин исемендәгә көрәш турнирлары уза. Турнирларның спонсорлары – Гыйниятуллиннар үзләре.

– Татарча көрәш тә, ат чабышлары да – безнең борынгыдан килгән традицияләребез. Аларны югалтмаска иде. Без дә сакламасак, кем саклар? – ди Сәгыйть абый. Аннары карашын оныгы Салаватка күчерә:

– Шулай бит, улым?

МӘХӘББӘТ ТЕЛЕН БЕЛӘСЕМ?

Ир-ат белән хатын-кызны бер-берсенә бәйли торган күзгә күренмәс җепләр, мөгаен, дөньядагы иң нечкә җепләрдер. Аларны кайчак аз гына саксыз кагылу, бер саксыз караш, бер ялгыш сүз дә өзәргә мөмкин. Башка беркайчан бәйләнмәслек итеп өзәргә... Ике арадагы жылы мөнәсәбәтләрне ничек сакларга, дәрәсрәге, язмышның бер сынавы да сындырмаслык итеп баштан ук ничек төзәргә соң? Бу юлда нинди хаталар ясамаска? Рамил хәзрәт ЮНЫС белән шушы хакта сөйләшәбез.

Гаилә тормышына әзер булырга кирәк дибез, ә бу әзерлекне яшъләр кайчан һәм ничек башларга тиеш?

– Шундый тәҗрибәм бар: никах укурга сорап мөрәҗҗәгать иткән парларны бер ай алдан үземә чакырам. Ике якның да әти-әниләре белән бергә килсәгез әйбәтрәк, дим. Барыбыз бергә утырып сөйләшәбез. Бик үтемле очрашу була ул, аны башка хәзрәтләргә дә кулланырга кирәктер. Мин анда яшъләргә гаилә тормышының асылын аңлатырга тырышам. Булачак киленгә болай дим: «Китаплардан укып, кинолардан

карап, минем ирем шундый-шундый булачак, дип хыяллангансың. Инде менә хәзер ул яныңда утыра, монысы – Аллаһтан бирелгәнә. Бу инде виртуаль түгел, реаль кеше. Хәзер моның белән яшәргә кирәк».

Һәммә кешенең яхшы ягы да, зәгыйфь ягы да бар. Никахланганга кадәр без барыбыз да бер-беребезгә бары тик яхшы ягыбызны гына күрсәтергә тырышабыз. Син дә фәрештә, ул да аккош кебек... Очрашып йөрисез, бөтен кеше дә сезгә карап соклана. Ә аннары, никах укылгач, туйлар узгач, көтелмәгән хәлләр башлана... Бер җитәкче миңа: «Хәзрәт, мин менә кешеләрне эшкә

алам. Каяндыр алып килгән характеристикаларын укып та тормыйча, шунда ук өстәл астына тыгып куям. Кешенең кем икәнлеген ситуациядә генә күрәп була. Шуңа күрә күпләр миндә беренче ситуациягә кадәр генә эшли. Бер ай, ике ай, өч ай уза... Ниндидер бер ситуация килеп чыкмый калмый һәм шул вакыт кеше үзен ничек тотса, шуңа карыйм: эгоист түгел икән, ул миндә эшләп кала», – дип сөйләгән иде.

Мин дә кавышырга жыенган парларга шулай дим. «Сезнең тормышта да ниндидер ситуациялар тумый калмаячак һәм шунда зәгыйфь ягыгыз ачыла башлаячак. Икегезнеке дә! Бу, һичшиксез, шулай булалачак! Моңа эзер булыгыз», – дим.

Яшьләргә менә болар хакында беркем сөйләми, әйтми бит. «Инде шундый бер хәл булды дип күз алдына китерик. Әлбәттә, тетрәнеп каласыз. Егет белән кыз булып йөргәндә, син аның бары әйбәт ягын гына күрә идең бит, ә монда холкының моңарчы белмәгән яңа ягы ачыла... Һәм ул сиңа бөтенләй ошамый! «Мин аның моңарчы үзем белгән якларын гына яратам», – диясегез килә сезнең. Әйе, ул яклары сезгә ошый, тик бит менә монысы да бар, анысын нишләтәбез?» – дим. Яраткан очракта тулысынча кабул итәсең. Йә сабыр итәсең, йә әкрәнләп үзгәртәсең.

Беренче сынаудан ук икең ике якка борылып китмәс өчен боларны алдан ук белеп тору кирәк.

Бүген аерылышуларның күп булуының бер сәбәбе – яшьләрнең гашыйк булу белән чын мәхәббәтне, чын яратуны аермавы, ашыгып гаилә корулары аркасында түгелме икән?

– Күпләр шулай уйлый, чынлыкта исә аерылышуларның төп сәбәбе бөтенләй башка нәрсәдә. Статистика буенча, Россиядә аерылышуларның иң беренче сәбәбе ир-атның эчүе дә, торырга урын булмау да, акча житмәү дә түгел, ә... өлкәннәрнең яшьләр тормышына кысылуы, катышуы тора. Никах мәжлесләрендә яшьләргә гел: «Ике яктан да эти-әниегезне хөрмәт итегез», – дим. Һәм шуннан соң ук өлкәннәргә: «Ә сез бүгеннән балаларыгызны үзегездән җибәрегең», – дип мөрәҗғәгать итәм. Тик, кызганыч, күп эти-әни моны эшләми шул. Психолог буларак, бу шунда ук минем күзгә ташлана. Әгәр егетнең әнисе, ягъни кайнана улын үзеннән җибәрә алмый икән, ул яшьләр тормышы белән яши башлый. Ике көннең берендә ул һаман аларда: киленне дә өйрәтә, улын да. Аны алмагыз, моны алыгыз, анда бармагыз, монда барыгыз... Әгәр шушы күренеш күзәтелә икән, 100 процент гарантия белән әйтергә була, димәк, бу ханымның ире белән икесенең арасында аңлашылмаучылык бар. Тормышларының кайсыдыр моментында алар ниндидер житди проблема белән очрашканнар, әмма аерылышмаганнар, бергә яшәп калганнар. Мондый гаиләләр бездә 70–80 процент чамасы... Һәм шушы хәлдән соң бу ханым үзенең бөтен тормышын, бөтен мәхәббәтен улына багышлаган. Ире бармы – бар гына булган. Ике сүзнең берендә: «Минем Артурик», – дип кабатлый ул. Ә Хәнәфи абый белән бергә бер түбә астында яши-

Элек гаиләләр бәхетлерәк булган: алар бер-берсенә кирәклекеңе тойган.

ләр, бергә туйга гына килеп утырганнар менә.

Хатын-кызга исә бөтен тормышын ир-атка багышлау кирәк, бу очракта ир-атны улы алыштырган. Малай кеше инде үскән, 24 яшенә житкән һәм көннәрдән бер көнне: «Мин өйләнәм!» – дип кайтып әйткән... Ана кеше өчен бу – фаҗига! Тик нишләсән, каршы да төшә алмый – улы өйләнәм, ди бит. Карый киленгә: болай ярый да кебек тә бит...

Көlmәгез, мин консультациядә дә нәкъ шулай сөйлим, аңласыннар дип. Чын тормыш бит шундый... Алга таба сценарий болай дәвам итә. Кайнана озакламый чәченә ябыша: юха елан булып чыкты бу килең – малайның башын әйләндерә! Күlmәгән дә үтүкләмәгән! Кайткан жиренә ашы да эзер түгел! Идәнне дә Артурик юа!

Беренчедән, әни кеше Артурикны ир кеше ничек булырга тиеш дип тәрбияләмәгән. Чөнки улы әтидән читләштерелгән, ул – әни малае. Артур үзенең чикләрен билгели белми – хатын-кыз фикеренә бик нык бәйле. Һәрвакыт хатын-кызның – әнисенең сүзен тыңлап өйрәнгән. Шуңа күрә үз гаиләсендә дә хатын сүзен тыңлый. Әмма горизонтта әни кеше күренсә, ике ут арасында кала – кем сүзенә күбрәк колак салырга белми аптырый... Аннан инде яшә гаиләнең таркалуына да ерак калмый.

Гаиләдә шуңа охшаш проблема тугач, ирле-хатынлы консультациягә киләләр. Хатыны кайнанадан зарлана: алай дип әйтә, болай дип әйтә, ди... Ире нишләргә белми утыра. Тыңлыйм да: «Психологиядә шундый бер ысул бар, – дим аларга. – «Әнидән аерылу» дип атала ул. Мин аны үзем «Камал театры» дип атым. Иртәгә икәү әниегез янына барасыз: хәлләрен белешсез, утырып бергә чәй эчәсез. Аннары әйтәсез: «Әни, без сине бик яратабыз, әмма моннан соң сиңа сирәгрәк килербез инде. Обойны да үзегез алырбыз, дисез». Шуннан соң, беләсезме, нәрсә була? Уф-ф, дип, әни кеше йөрәгенә ябыша. «Бөтенләй килмәсегез дә сүзем юк! Әйе, хәзер бит сиңең хатының бар! Бар, хатыныңны ал да чыгып кит, шуның белән яшә!» – ди. Бу спектакльне ахырына кадәр тыныч кына карап утырырга кирәк. Ул төмамлангач, тагын житди сүзгә күчәргә һәм: «Әни, безнең үз тормышыбыз, аерылышырга жыенмыйбыз... Сине исә хөрмәт итәбез, яратабыз. Әйдә, шулай килешик...» – дияргә кирәк.

Күптән түгел бер ханым шалтырата: 38 яшьлек улын миңа консультациягә алып килмәкче була икән. «Үзенең теләге бармы?» – дип сорыйм. «Юк», – ди. «Ә нәрсә булды аңа?» – дим. «Тезенә операция ясатты, аягы һаман төзәлми, чатанлап йөри. Сезнең сүзне тыңлап кына кердем пычак астына, дип әйтә», – ди.

Иртә белән бер-береңне озатыгыз: кем беренче өйдән чыгып китә – шуны озатып калырга гадәтләнегез.

«Монда бит, беренче чиратта, психологик проблема бар: улыгыз кырыкка житә, ә һаман сезнең сүзне тыңлап йөри. Жибәрегез аны үзегездән», – дим. Уйга калды...

Мин үзем дә кечкенә кызымны кияүгә биргәч өч көн еладым. Без аның белән бик якыннар... Шуннан соң хатыныма: «Булмый бу, жибәрегә кирәк», – дидем. «Буш оя кризисы» дип атала ул: балалар белән гөрләп торган өй бушый – кая барып сугылырга белмисең. Мондый чакта эти белән әнигә балаларын үзләреннән жибәру өчен нәрсә белән булса да шөгыйльләнергә кирәк. Тап үзең бер шөгыйль! Кытай теле өйрән, Эльбруска мен, ниһаять, йөзәргә өйрән...

«Элек гаиләләр таркалмаган, нык булган» дип әйтергә яратабыз. Ул чыннан да шулай булганмы? Әллә алар түзеп кенә яшәгәнме? Бәхетле булуны максат итеп куймаганнармы?

– Алар бәхетле булган! Элек һәр гаиләнең терәге дип бала саналган. Азрак исәүгә, бала-чага эти-әнисенең кул арасына кергән – хужалыкта эшләгән. Ир баласы күбрәк булган саен, гаилә аягында ныграк басып торган. Ә хәзер вазгыять үзгәрдә: кул хезмәте бетте диарлек. Шуңа да ир белән хатынның бала алып кайтырга ихтияжы юк. Алар баланы бала кирәккә генә таба. Әйе, элек гаиләләр бәхетлерәк булган, чөнки алар бер-берсенә кирәклеке тойган. Аерым-аерым яшәүне күз алдына да китерә алмаганнар. Ә бүген... Бүген хатын-кыз үзе генә дә фатир ала, машина йөртә, акча эшли... «Нәрсәгә кирәк миңа кемнеләр носкиен юып ятарга?!» – ди ул. Ир-ат та үзе генә яши ала: өен клининг компаниясе килеп жыештыра, тамак ялгарга теләсә кайсы кафега керә, күлмәкләрен кер машинасы юа... Гаилә институты бик зәгыйфьләнде хәзер. Күпләр гашыйк булу белән шәһвәт арасында өйләнешәләр дә, чын мәхәббәтне тоярга өлгермиләр дә.

Ир белән хатын мөнәсәбәтләрен жимерә торган төп сәбәпләр исемлеге, гомумән, озынмы ул?

– Иң беренчесен әйттем инде, ул – гаиләгә өлкән-нәрнең тыкшынуы. Ә икенче урында булчак парыңны ялгыш сайлау тора. Кем икән белмичә, аңламыйча, бу кешедән үзең нәрсә кирәген ачыкламыйча... Никах-лашырга жыенган кыздан сорыйм: «Кемгә кияүгә чыгарга жыенасың?» – дим. «Хоккейчыга», – ди. «Димәк, син хоккейчыга кияүгә чыгасың?» – дим. Кыз бала аптырап кала... Икенчесенә дә шул ук сорауны бирәм. «Офицерга», – дип җавап бирә ул. «Ә син аларның ничек яшәгән беләсеңме, офицер хатыны булырга әзерме соң?» – дим. Хоккейчыга чыгам дигәнә хәзер әнә елап ята: ире тренировкадан, ярышлардан кайтып керми, ә монысы гел өйдә утыра. Сайлагыз, дим: әгәр сиңа акчалы кеше кирәк икән, аңарда сез

көткән хис булмый. Хисле артист яки шагыйрьгә чыгасың икән, акчасызлыкка әзер бул. Беркайчан да бөтенесен бергә туры китерә алмыйсыз.

Өченчесе – үз кешең булу кирәк. «Бу синең кеше-ме?» – дип сорыйм яшьләрдән никах алдыннан. Әгәр синең кеше икән, аңа җайлашырга да кирәкми, сез бөтөрлө уйлыйсыз, сез гел бер-береgezгә кирәк...

Балалар моны уйлап бетерә алмый, ә эти-әниләре киңәш бирә алмый, бу хакта, гомумән, сөйләшми, аңлашмый. Шуңа күрә егет яки кыз каршында басып торган кешенең күзләре зәңгәр, чәче сары, буге озын икән генә күрә. Ә бергә тора башлагач, мәгънә ачыла башлый. Дөресрәге, ул юк булып чыга. Шуңа күрә өйләнешеп өлгерми аерылышалар да. Гаиләдә аларга үрнәк тә юк. Ир-атның башына, ягъни компьютерына ир кеше һәм ата нинди булырга тиеш дигән программа салынмаган. Кызның да башында юк ул. Ә программа-сыз компьютер, беләсез, бернәрсәгә ярамый, ул – уен-чык кына. Әллә кем булмаса, югары белем алмаса, зур дәрәжәләр биләмәсәләр дә, ата белән ана дус булып яшәгән гаиләдә өйбөт балалар үсә. Чөнки аларда эти кеше – үз урынында, әни – үз урынында.

Гомумән, гаиләдә ниндидер ыгы-зыгы чыккан икән, димәк, кайдадыр гаделлек юк – ир (яки хатын) буларак кемдер үзенең бурычын тиешле дәрәжәдә үтәми. Йә хыянәт, йә акча яшерү бар... Шуңа күрә конфликт, кризис килеп чыга. Һәм ир белән хатын арасында килеп чыккан аңлашылмаучылыкта, ничек кенә өйләндерсәгез дә, гаеп атта да, тәртәдә дә була. Кайчак консультациягә киләләр дә: «Мине ирем ташлап китте...» – дип сөйли башлыйлар. Шунда ук туктатам: «Ташлап китәргә син чиләкме яки капчыкмы? Ничәнче каттан ташладылар инде? Әйе, сине ташлый алмыйлар, шуңа күрә «китте» яки «мин киттем», дип кенә әйт», – дим. Димәк, бу ханымның үз-үзенә биргән баясе түбәнәйгән. Аны күтәрергә кирәк. «Үзеңне үзең ташламасаң, сине беркем ташлай алмый», – дим. Шуннан ул әкреләп аңлый башлый: ситуация алай ук куркыныч та түгел икән бит, күп со-рауларны чишеп тә була икән... Нигә минем белән болай кыландылар, бу бит – гаделсезлек, дип уйлаганда, аны аңларга, чишәргә тырышканда, иң элек үз-үзең: «Ә мин үз бурычымны жиренә җиткереп үтәдемме?» – дигән сорау бирергә кирәк.

Үзегезнең күзәтүләрдән чыгып, никах укыганда ук яшьләргә гаилә тормышы озын яки кыска гомер-ле булчакын әйтә аласызмы?

– Соңгы вакытта, чынлап та, мин моны күрә башладым. Психология белән бәйлә гыйлемнәргә дә булгач, кешенең холкын берничә аралашудан ук ачыклай аласың. Әмма... бу хакта үзләренә әйтә алмыйсың. Бәлки, бу кешегә шулай хәерлерәктер дисең. Һәркемнең үз язмышы... Бу бик тирән мәсьәлә. Туры да килмиләр, нигә алар бер-берсенә тартыла дип гажәпләнәбез кайчак. Кешенең күңелендә балачагыңнан ук килгән яра бар, һәм ул шул ярасына тәңгәл килгән икенче берәүне эзли. Кайбер хатыннар, мәсәлән, бер проблемалы ир-аттан китә һәм... кабат нәкъ шундыйны ук таба.

Чөнки ул «коткаручы» – аңа һәрвакыт кемгәдер ярдәм кулы сузарга кирәк. Беренчедән, аның үз-үзенә биргән бәясә түбәнәйгән. Ул авыр гаиләдә үскән: бала гына булса да, күрәсен, йә әтисен, йә әнисен яклаган – араларына кәргән. Һәм кыз бала булса да, ни өчендер гел әтисен жәлләгән. Аңа хәзер дә кемнәдер, дәрәсрәгә, нәкъ менә ир-атны коткарырга кирәк. Бөтенләй проблемасы булмаган ир-аттан ул хәтта курка – аңа бит анда эш юк. Ә проблемалы ир-атны аз гына булса да үзеннән түбәнрәк итеп тоя һәм аның янында үзен кирәкле итеп хис итә. Нигә гел коткару белән шөгильләнергә кирәкме, чөнки бу аңа канәгатьлек хисе бирә. Менә боларның берсе дә читтән караган кешегә күренми. Шуңа күрә: «Ул соң аңарда нәрсә тапкан?!» – дип шаккатабыз. Бу – бик зур тема. Минем максатым – мондый хатын-кызларга үз халәтләрен картина итеп сурәтләп бирү. Бу картина күз алдына баскач, алар үзләренең теге яки бу ситуациядә нигә шулай эшләүләрен аңлайлар.

Ә мәхәббәт учагын кабат кабызу өчен сез, гадәттә, нинди киңәшләр бирәсез?

– Шундый төшенчә бар: «мәхәббәт теле» дип атала ул. Бик мөһим әйбер ул. Кызганыч, күпләр инде ун ел бер түбә астында яшәсә дә, бер-берсенең мәхәббәт телен белми. Мисал өчен, ир кеше эшли, тормышны алып барырга тырыша, үзенчә хатынын да ярата. Әмма аның бөтен мәхәббәте «менә мин сиңа өй салып бирдем», «машинаңның тәгәрмәчләрен алыштырдым», «кибеттән ипи белән бәрәңгә алып кердем» жөмләсенә сыеп бетә. Дәрәс, болары да кирәк, әмма хатын аны эштән матур күлмәк киеп каршы ала, тик ирдән аңа бер комплимент, бер жылы сүз юк. Ялгыш бер чәчәк тә юк! Ә кайвакытта киресе була. Хатын-кыз эш корты: аның өе, бакчасы ялт иткән, аш-суга да уңган. Ә иренә мәхәббәт сүзләре – хатыныннан ягымлы караш җитми... Миңа килгәч, кемгә нәрсә җитмәвен махсус тестлар ярдәмендә ачыклайм һәм мондый «телсез күк»ләргә комплимент әйтергә өйрәтәм. «Менә хәзер әйт!» – дип, үз каршында әйттерәм. Ничек булырга тиеш дип шундый күренеш уйныйбыз: ир эштән кайтып керә. «Сине ничек каршылауларын теләсәң?» – дим иргә. «Әйе, беләм, бу вакыт син ашарга әзерлисәң, – дим хатынга. – Аңа дип әзерлисәң! Тик син плитәгә – алдың, ә ирең артын белән баскансың. Яки син бу вакытта савыт-саба юасың. Бары бер минутка гына барысын ташла да, тастымалга кулыңны сөрт һәм ирең янына барып, кайтыңмы, дип үбеп ал. Моңа бер минут җитә!»

Ир белән хатынның бер-берсенең иң нечкә кылларын аңламау шушы инде... Бу исә мәхәббәтнең югалуына китерә. «Мәхәббәтне яңарту» дигән, ун пункттан торган вәгазәм бар минем. Шунның беренче пункты «каршы алу, озату» дип атала. Иртә белән бер-береңне озата белергә кирәк: кем беренче китә – шуны озатып калырга гадәтләнәгез. Ишек төбенә барып! Ә кич шулай ук каршы алыгыз. Үземә консультациягә килгән парларга, уеныңчынын кушып: «Әлегә ул сезгә кайта...» – дим.

Әңгәмәдәш – Гөлнур САФИУЛЛИНА.

Без Оренбург өлкәсенең Сарыкташ районында урнашкан Рәдүт (русча Никитино) авылында яшибез. Рәдүт – борынгы татар авылы, аңа 1742 елда ук нигез салынган. XVIII гасырда дәүләт чикләрен саклау өчен бирегә нугай татарларын күчәрәп утырталар. Башкортстан җирләре һәм Оренбург өлкәсе буенча аккан Сакмар елгасы безнең авыл янында матур гына борылыш ясый. Сакмарның җыр юлларына кәргән беләсез инде...

Рәдүт – Оренбург өлкәсендәге иң зур татар авылларының берсе: 800 хужалык бездә. Үзе бер кечкенә кала кадәр! Гомер-гомергә шәлчеләр авылы булган Рәдүт. Без үскәндә авылда шәлчеләр артеле бар иде: барыбызның да диярлек әниләре шунда эшләде. Ул чакларда бездә шәл бәйли белмәгән кеше булмагандыр. Мин дә әнәләрне кулга бик иртә алдым: 9–10 яшемнән әнигә булыша башладым. Уен эләкмәде – шәл чите бәйлисе бар иде.

Ирем белән икебез дә Рәдүттә туып-үстек, бер-беребезне мәктәптән үк белә идек, әмма Марат белән ул армиядән әйләнеп кайткач кына очраша башладык. Туйлар ясап кавыштык: туган авылыбызда гомер кичерәбез. Өч бала үстәрәбез.

Кызыбыз Алсу быел Рәдүтне бөтен татар дөньясына танытты: ул Халыкара «Татар кызы» бәйгесендә катнашып, Гран-прига ия булды. Безнең гаилә өчен дә узып баручы елның иң зур яңалыгы бу! Кайнамам гомер буе авылыбызның мәдәният йортында эшләде, 5–6 яштан үк Алсуны да сәхнәгә ул чыгарды – спектакльләрдә катнаштырды. Оренбургның Губкин исемендәге нефть һәм газ университетында белем алучы студент кызыбызны «Татар кызы» бәйгесендә катнашырга да әни өндәде. Сайлап алу турлары Мирхәйдәр Фәйзи исемендәге Оренбург дәүләт татар драма театрында узды. Көтмәгәндә Алсуыбыз анда җиңү яулады! Аннан Казанда финалга узды! Бәйге-тамашаның финалы Пенза шәһәрәндә үттә. Әтисе белән 11 сәгатьлек юл узып бардык. Җиңүче кызы машина көтүен Алсу безгә финал башланыр алдыннан гына әйтте.

Алсуга җиңүче таҗы кидергәндә нинди хисләр кичердемме? Әни буларак, иң беренче чиратта, горурлык, әлбәттә! Кечкенәдән тырыш булган, бары «биш»ле билгеләренә генә укыган кызым өчен сөенү. Соклану! Мин үзем мондый бәйгедә катнашырга беркайчан җөрәт итмәс идем...

Бәйгенең шартлары буенча, кайсы кыз җиңә, алдагы елга конкурсның финалы шул төбәктә уза. Алсу «Татар кызы»ын Оренбургка алып килә – бу да бит нинди зур дәрәжә!

Кызганыч, бу көннәргә кайнамам күрә алмады. Оныгы өчен бик сөенер иде ул...

Гөлмира БАЙГИЛЬДИНА

Адәм баласы гомер юлында бик күп вакыйгалар эчендә кайный, байтак эшләр башкара – үзеннән соң нинди дә булса эз калдырырга тырыша. Мин үзем совет чорында туган һәм яшәгән буын вәкиле. Гомеремнең соңгы 20 елы хәйриячелек, милләт, дин-ислам юлында игелекләр эшләү белән бәйле: 2016 елда Яшел Үзән районының Карамалы Тау авылында мәчет ишекларен ачты; 2019 елда Казанның Хороводная урамында «Рөстәм» мәчетен файдалануга тапшырдык; 2023 елның ноябрендә Казанның Левченко бистәсендә «Сөләйман» мәчет-мәдрәсә комплексын тантаналы төстә ачтык. Бертуган Илгизәр абыемның улы Искәндәр Еникеев өч мәчетнең дә архитекторы булды. Проектлау юнәлешендә зур тәҗрибә туплаган энекәшем иҗади хезмәтен төзүче буларак тормышка ашыруы, шушы ике белгечлекне уңышлы үрә белүе белән аерылып тора.

БУЛГАННЫ БАШКАЛАР БЕЛӘН БҮЛЕШ!

...Яшь барган саен, үткән юлга борылып карап, башкарган эшләрең күз саласың – нәтиҗәләр ясыйсың икән. Күңелдә: «Ничек боларны эшләп чыга алдым соң әле?» дигән сорау да туа. 90 нчы елларда ирем Рөстәм Мәсгут улы Латыпов үз бизнесын ачты, берәздән хәйриячелеккә дә кереште. Яшь музыкантлар арасында ел да конкурслар оештырып, жиңүчеләрне акчалата бүләкләде. (Ни өчен музыкантларга дигәндә: гаиләдә аңа кечкенәдән музыкага мәхәббәт тәрбияләнгән, шунлыктан яшь талантларга кулыннан килгәнчә ярдәм итәргә тырышты.) Ноталар бастыру өчен «Еникеев нәшрияты» ачты. Татар композиторларының әсәрләреннән, балалар җырларыннан торган ноталы китаплар бастырдык. Иң сөенгәнем: 100 татар халык җы-

рының ноталы китабын бастыру булды. Милли күтәрелеш елларында татарча ноталарга ихтыяҗ зур иде. Сораучылар күп булгач, җырларны кабаттан бастырдык. Әлеге китапны Бөтендөнья татар конгрессы Башкарма комитетының ул чактагы рәисе урынбасары, күренекле журналист Римзил Вәлиевка күпләп илттем. Конгресс аны дөньяның төрле кыйтгаларында яшәүче таралган татарларыбызга бүләккә таратты. Безнең нәшриятта басылган ноталы җырлар китабы бүгенгәчә татарыбызга хезмәт итәдер дип уйлыйм.

Ирем әтисе ягыннан ерак бабасының атаклы Кыям-Карый Зөлфәкәр булуын белде. Коръәнне яттан белүче бабасының XX гасыр башында мәкаләләр язуын, китаплары булуын да ачыклadı һәм «Мәүлид ән-Нәби» китабын

Безнең нәшриятта басылган ноталы жырлар китабы бүгенгәчә Татары- бызга хезмәт итәдер дип уйлыйм.

күпләп бастырып таратты: тарихи мираска, нәсел тамырларына карата булган мөһабәттен шулай гәмәлгә куйды, икенче тормыш бирде. Рух хәтерә дини хисләрен уятты – ул мәчет төзүе белән йөри башлады. Аннары бабасы эшен дәвам итәрлек «Корьән ятлау» үзәге булдыру, аның китапларын халыкка таныту иде теләге. Акча, мал керә икән – аны җәмгыятькә файда китерерлек итеп бүлешергә кирәклеген аңлап эш итте ирем. Әмма, кызганыч, күп ниятләр чыңга ашырырга өлгерми калды: 65 яшендә бакыйлыкка күчте.

Мин иремнең шул изге ниятләрән үтәргә карар кылдым. Мәчетнең эскиз проектыннан башлап, төзелеш башлауга рөхсәт алуга кадәр оештыру эшләрен җитәкләдем. Бер-бер артлы төзелгән «Бүләк» (2016 ел), «Сөләйман» (2023 ел) мәчетләрен тантаналы төстә ачканда, «иганәче, хәйрияче» дип тәкъдим итеп, миңа да сүз бирделәр. Нотыгым кыска була. «Бу дөньяда Аллаһы Тәгалә рәхмәтеннән башка бернәрсә дә эшләнми. Шуңа ышанып яшим», – дидем.

Дөресе шул бит инде: бернәрсә дә үзеннән-үзе буш урында килеп чыкмый. Күзгә күренмәгән, әмма безне гомеребез буена озата барган тирән тамырлар – гаилә тәрбиясе, әти-әни үрнәге бар. Һәр халык үзенең нәсел тарихын белергә тиеш, ди галимнәр. Ирем Рөстәм Латыпов та, үзем дә бу яктан бик бәхетле: горуранлык, үрнәк итеп куярлык гаиләләрдә үстек. Буыннан күчкән якты мирасны күңелбездә саклардык.

«Булганны башкалар белән бүлеш! Аңа карап байлыгың кимеми» дигән принцип – Латыповларда яшәү рәвеше булган. Кайнатам Мәсгут Латыпов – Бөек Ватан сугышы вакытында дивизиянең жыр һәм бию ансамблендә музыка житечкесе вазыйфасында Мәскәүдән Калининградка кадәр сугыш юлларын узган фронтовик. Бервакыт ул юлда барганда читтәрәк нәрсәләрдер ялтыравына игътибар итә. Караса – бакырдан ясалган тынлы уен кораллары ята! Аннан җимерелгән бер йортта ак рояльгә күзә төшә. Баксаң, ноталар китапханәсе икән бу. Кадерсез булып яткан ноталарны күтәрә алган кадәр ала, калдырмый. Күз алдыгызга китергез: мең мәшәкәтләр фронт юлларында озын чакрымнар үтеп, күз карасыдай саклап, шул тынлы уен коралларын да, ноталарны да Казанга алып кайта. Трофейларын – музыкантлар өчен бәһасез байлыкны яңарак кына ачылган консерваториягә бүләк итә. Күп еллар Казан дәүләт консерваториясендә шушы нота дәрәсләкләре буенча дөнья классикасы музыкасын укыттылар. Минем үзем дә алардан немец музыкасын өйрәнү насыйп булды.

Музыкант Мәсгут Латыповның сугыш узган җирләрдә ятим калган балаларны үз канаты астына алуы үзә бер тарих. Аларны ансамбльгә чакырып, музыка коралларында уйнарга өйрәткән, «полк улы», «полк кызы» булып киткән ятимнәрнең ашауларын, өс-башларын кайгырткан... Күңелгә сүз белән аңлатып бетерә алмаслык канәгатьләнү, рәхәтлек бирә торган игелек орлыклары чәчү, үзәңдә булганны тирә-юньдәгеләр белән бүлешү сыйфатлары атаклы татар композиторы Мәсгут Латыповның зыялы гаиләсендә гадәти хәл дип кабул ителгән. Бу хакта макта-

нып, зурдан кубып сөйләнмәсә дә, тормыш шушы мәрхәмәт, юмартлык дулкынында дәвам иткән. Яшь буын шуны күрәп үскән.

Минем тамырларга килгәндә – ерак бабаларым Сарытау якларындагы атаклы морза Еникеевлар. Габдрахман улы Ибраһим бабам революциядән соң Казанга күчеп килгән. Галиәсгар Камал урамында үз йорты белән яшәгән һәм якындагы мәчеттә имамлык иткән. Заманының алдынгы фикерле, зыялы шәхесе борынгы тарихи Казан каласында да үз урынын тиз тапкан: укыткан, гыйлем тараткан, хаж кылган. Дәфтәр-дәрәсләкләре моңа дәлил. Әтием Исмагыйль (1917–1987) – бабайның олы улы. Аның сөйләве буенча, бабай җиде тел белгән, бай китапханәсе һәм берәмтекләп барланган шәжәрәсе булган.

Хагын-нахагын тикшереп тормаган репрессия еллары... Алдынгы фикерле, гыйлемле инсаннарны, дин әһелләрен кулга алулар Ибраһим бабайны да читләтеп узмаган. 1937 елны кулга алынып, Архангельск якларындагы Медвежий остров дигән җиргә лагерьга озатыла ул. Бер елдан вафат була... Бабай белән бергә лагерьда утырган, Васильево якларында яшәгән бер абзый, еллар үткәч кенә, безнекеләрне эзләп килеп бу авыр хәбәрне җиткергән. Туктаусыз тентүләрдән, сорау алулардан тәмам курыккан әби исә Еникеевлар шәжәрәсен мичкә яккан. (Бу хакта әти дә безгә үзгәртеп кору еллары килгәч, 80 нче еллар ахырында гына ачылып сөйләде.)

1944 елгы абыем Илгизәр дә, мин дә ерак бабаларыбызның морзалар булуын беләп, шул дәрәжәгә тап төшермәскә тиешбез дип үстек. Күп укыдык, белем алдык. Әти белән әни безне кечкенәдән татар театрына йөртте. Опера һәм балет театры ачылгач, һәр якшәмбедә шунда бардык. Ленин урамындагы «Бегемот» дип йөртелгән бинаның икенче катында урнашкан сынлы сәнгать музейна еш йөрүбезне хәтерлим. Балачак хатирәләре онытылмый...

Кырыс атеизм шартларында үстек, формалаштык. Әмма аңа карап гаиләдә Аллаһы Тәгалә онытылмады: Корьән ашлары узды, сәдакалар бирелде, шушы мәҗлесләр аша туганлык җепләре сакланды. Ислам кыйммәтләре гаиләдә һәрберебезгә кечкенәдән сәңдерелде: урлама, кешенә кенә тимә, гадел бул, гайбәт сөйләмә! Еллар узгач үземчә нәтиҗә чыгарам: безнең милли-дини код шулай формалашкан, мөселман менталитеты гаиләдә тәрбияләнгән.

Игелекле юлда булу, мәрхәмәтлелек Еникеевларда да, Латыповларда да гомерлек миссия булган. XXI гасырда без шуны булдыра алганча дәвам итүчеләр генә.

Разыя ЕНИКЕЕВА,
Татарстанның атказанган сәнгать эшлеклесе, доцент,
Россия композиторлар берлеге әгъзасы.

«Сөембикә»нең шигърият битендә бүген өр-яңа исем – Альбина Мортазина!

Хәер, Түбән Камада китапханәдә эшләгән елларында ук укучыларыбыз күңелен яуларга өлгергән, дүрт шигырь китабын чыгарган шагыйрә инде ул.

«Әни жылысы», «Мин сагынмам инде», «Өзелде аралар», «Миңа син генә кирәк» кебек берсеннән-берсе матур җырлар авторы да, фоторәссам да, илләр гизүче дә! Татарстан Милли китапханәсендә ачылган

«Матурлыкта кунакта» дигән фотокургәзмәсендә Альбина менгән тауларга, ул йөзгән диңгезләргә, ул сәяхәт иткән илләргә (Европаның 20 ләп илендә йөрәп кайтсын да!), туган авылы Чалпы табигатенә, Чатыр таулы Азнакайга тамашачы да таң калды. Яшәгән елларының һәр мизгелен шигъри мәрҗәннәр итеп тезә-тезә, ул яшьлеге төсен саклый торган Чатыр тауда, йолдызлар биеклегендә кала һаман.

Альбина МОРТАЗИНА

АК КАР КЫЗЫ БУЛЫП КИЛЕРМЕН

Кышкы этюд

Агачлар тып-тын торалар –
Шаян җил йоклый әле;
Кояш хәзер бик соңара,
Һаман да чыкмый әле.

Кешеләрдән иртә торып
Ни кызык бар ди бугай.
Жәйләрен бит җыры белән
Уята иде тургай.

Моржалардан төтен чыга,
Кызыктырып чыпчыкны.
Чыпчык тәрәзә башында
Үткәрә салкын кышны.

Ай да төнен чыккан иде
Йолдызлар уйнатырга.
Хәзер өнә китеп бара
Кояшны уятырга.

Яңа ел дәшә

Назландырып кына кышлар килде,
Ак хужасы булып жиремнең.
Яңа елда бураннарда туган
Ак кар кызы булып килермен.

Өләшөрмен шатлык берәүләргә.
Хыял-атта очып үтәрмен.
Бәхет кошын, бәлки, эзләп табып,
Читлегеннән азат итәрмен.

Яңа елда – яңа мажаралар,
Хыяллар да булсын янәшә.
Атлап керик әйдә өмет белән –
Куанычлы Яңа ел дәшә.

Яңа ел – сабий бала

Ярый әле сүнми өмет,
Ел да мажара көтеп.
Үтә көннәр, үтә еллар
Гомер киртәсен сүтеп.

Елны елга ялгый бара:
Яңа ел ул – сабий бала.
Үткән белән киләчәкнең
Нарасые булып кара.

Көннәр көзгесендә күзләр
Адымнарын аның күзләр.
«Яңа ел» атлы сабийга
Әйтик әле жылы сүзләр.

Ул жылылык безгә кайтыр,
Аның назын һәркем татыр.
Мәрхәмәтле Яңа елны
Көтеп алсын иде халкым.

Син туеңа чакыр мине

Син туеңа чакыр, тик туеңа,
Ә мин кара күлмәк киярмен.
Җавап итеп сиңең карашыңа,
Мәхәббәтем жирлим, диярмен.

Син туеңа чакыр, тик туеңа,
Күлмәкләрем булыр путалы,
Сагышлармы безне үз иттеләр,
Язмышлармы безне бутады?

Син туеңа чакыр, тик туеңа,
Ап-ак гөлләр бүләк итәрмен.
Гажәпләнмә, бик тиз шиңсәләр,
Кулы тигән, димәк, читләренң.

Син туеңа чакыр, тик туеңа,
Бәлки әле сүз дә дәшмәмен.
...Мин яраткан ромашкалар ғына
Никтер коя бүген яшьләрен.

Язмыш

Кагылдым язмышыңа,
Кагылдым ялгыш кына.
Күпме ялгыш-яра ята
Гомерләр агышында.

Кагылдым язмышыңа,
Узып барышлыг ғына.
Белмәдем, тукталырмын дип,
Уралып сагышыңа.

Кагылдым язмышыңа,
Моңнар алдым башыма.
Шул моңнардан аралардай
Син түгел шул каршыңда...

Әни жылысы

Бар да әйбәт кебек,
Яшим күбрәк көлеп.
Язмышның да кырык кыллысы.
Бары житми жанга,
Барыр өчен алга,
Жанга житми әни жылысы.

Бар да әйбәт кебек,
Дуслар тора килеп.
Көннәрем күп уйлы, моңлысы.
Бала бәхетен татыйм,
Тик шулай да ятим,
Жанга житми әни жылысы.

Бар да әйбәт кебек,
Йөгерәм терек-терек.
Килә кайчак үксеп елейсы.
Юатмагыз димен,
Бар да әйбәт минем,
Бары житми әни жылысы,
Жанга житми әни жылысы...

Ак сагыш

Куеныңнан алып чәчкә бирдең,
Энже гөлләр иде – ландышлар.
Кемнәр айткан сары төстә диеп,
Ап-ак төстә икән сагышлар.

Еллар аша һаман озата бара
Яктылыгы шул саф гөлләрнең.
Ак сагышы булып исеңә төшим
Мин дә сиңа ерак көннәрнең.

Мин сагынмам инде

Мин сагынмам инде сине бүтән,
Бүген менә хәтер киртәләрен сүтәм.
Каерып алам кайсын – бирешмиләр,
Югалтулар белән килешмиләр.

Мин сагынмам инде сине бүтән,
Истәлекләр илен ташлап китәм...
...Йөгерә-йөгерә кире кайтты тизрәк
Сагынуларын житәкләгән тиле йөрәк.

Хушлашу

Үзәннәр тар тоелдымы,
Тауларга мендек бергә.
Бу хушлашу күнелләргә
Уелсын дип гомергә.

Аерылганда кешеләргә
Учак янында салкын.
Ә без таулар кабынырдай –
Икебез ике ялкын.

Язмышларны алдап шунда,
Шаярган булып, уйнап,
Ник китмәдек житәкләшеп
Киек каз юлы буйлап?

Без хушлашкан тау артыннан
(таңда күз сал шул якка)
Кояш түгел, көн дә балкып,
Безнең мәхәббәт калка.

* * *

Искә төшереп үткәннәрне
Сагынган чаклар була.
Тормыш юлыннан барганда
Абынган чаклар була.

Кайгыларны эчкә йотып
Жырлаган чаклар була.
Кайгы түгел, шатлыктардан
Елаган чаклар була.

Кайвакыт хыял канатың
Каерылган чаклар була.
Иң кадерле кешеңнән дә
Аерылган чаклар була.

Ни булса да дөнья бит ул,
Бар да булмый ак кына.
Кайчак ярдәм итә, диләр,
Сабыр булу чак кына.

Сакла!

Тып-тын.
Сүнгән кояш.
Миләшләрден тәлгәш-тәлгәш
Тама булып
Кып-кызыл яшь.
Сөю
Киткән жирдән.
Яратусыз калган дөнья
Караңгыда
Калган уйга.
Сакла!
Мәхәббәтне якла.
Бердәнберен эзләп тап та...
...Сөюләр юк
Теге якта.

Буран моңы

Аһ, бураннар тагын жылкендерә,
Бураннарда килә каласым.
Мамык шәлгә төренеп, чаналарда
Яшьлек илләренә барасым.

Яшьлек илләренә барасым да,
Сине килә анда табасым.
Адашыптар калдың бураннарда,
Үткәннәрнең булмас яңасы.

Буран моңын тыңлап йөргән мәлем,
Башка инде, башка мамык шәлем.
Сарыл әле минем иңнәрәмә,
Мин аңлармын, буран, синең хәлең.

Сөю узмый

Ятсынабыз кебек яратудан,
Сүрелә баргач гомер яктысы.
Бу тормышның катгый кануннары
Миңа гына әллә ятмы соң?

Озата бара мине яратуым,
Санамыйм ла узган көннәрне.
Язлар булып көлеп узды да ул,
Кышларда да мине көтәрме?

Бар ышаныч синдә, әй бөөк көч,
Кояш батса, әле ай калка.
Шаулап торган тормыш диңгезендә
Узган гомер энә чайкала.

Төнге тынлык, күктән йолдыз булып,
Әллә сүзләр, әллә нур ява.
Бар да уза, диләр, сөю узмый,
Яшәү көче булып ул яна.

Сагыну салган сандык

Киләчәгем – кичкә таба,
Узганнарым уза бара.
Гомер юлында көтәдер
Әллә шатлык, әллә яра.

Сагыну салган сандык калды,
Хәзер инде сандык саллы.
Салдым тагын хатирәләр,
Алар мине озата барды.

Алда – хыял урманнары,
Әллә яшел, әллә сары.
Өстә өмет оя корган,
Саклый аны кеше жаны.

Бар да сыйган бу тормышка:
Бәхет, хыял һәм ялгыш та.
...Тик нидер өстисе килә
Язылып куйган бу язмышка.

Ләлә САБИРОВА

Шигъри проза остасы диләр аны. Хикәяләре кыска-жыйнак, жиңел тел белән язылган. Алардан ихласлык, яктылык бөркелә. Балалар күңелен аңлап, хатын-кыз кичерешләрен тирәннән тоеп язылган әсәрләрен укыгач, рәхәт бер дөньяга килеп эләккәндәй буласың, геройлары да үз, якин тоела: шулар кебек уйланасың, сөенәсең. «Ник очрадың юлларымда?», «Мин аңа бәхет телим», «Рәхәткә чыдап кара», «Кызарган алмалар», «Бер уч борчак», «Чуфут-кале малайлары»... Таныгансыздыр: язучы, журналист, тәржемәче Ләлә Гыймадиева турында сүзөбез. Ләлә Нәгыйм кызының мәктәптә – укытучы, «Сабантуй» газетасында баш мөхәррир булып эшләве, Роберт Миңнуллин, Шәүкәт Галиев, Илдар Юзеевлар белән даими аралашып яшәве ижатында да чагыла, әлбәттә. Игътибарыгызга Ләлә Гыймадиеваның Яңа ел хикәясен тәкъдим итәбез.

СИНЕН БЕЛӘН КАЛАМ...

Хикәя

Көн чалт аяз иде. Күк йөзе зәп-зәңгәр, кышкы кояшның саран нурларыннан юл читләренә өелгән кар көртләре жемелдәп тора. Ул нурлар Гөлнар күңеленә дә кереп тулган кебек булды, аяклары жиргә тими атлады. Дөнья матур, дөнья киң иде бүген аның өчен, аннан да бәхетлерәк кеше юк сыман. Шулай булмыйни: Әнвәре шалтыратты, гадәттәгә күрешү урынына килүен үтенде. Тавышы сәеррәк тоелды, дулкынлана иде, күрәсең. Синен белән бик житди сөйләшсәм бар, диде. Мөгаен, күптән көтелгән сүзен әйтергә жыена торгандыр. Шулайдыр, башкача булмас! Елга якин очрашып йөриләр, Гөлнар инде аны бер көн күрмәсә дә өзәлеп сагына башлый. Ул да шулайдыр! Бу юлы бигрәк озакка китте – Әнвәрнең командировкасы килеп чыкты. Бер ай вакыт бер елга тиң иде кыз өчен. Телефоннан да юньләп сөйләшә алмадылар, элемтә начар булды. Нәкъ менә бүген – Яңа ел каршылыгы көнне кайтып төшкән, иртән иртүк хәбәргә дә чыкты. Гөлнар аның ни әйтсәң чамалый, үзенең нәрсә дип җавап бирәчәген дә күптән уйлап куйды.

Әнвәр Гөлнар өчен бик тә таныш, бик тә якин тупыл агачына сөялә төшеп басып тора иде. Шушы агач төбөндә күпме матур сүзләр әйтелгән, ул аларның күпме серләрен сыйдырган. Сөеклесен күргәч, Гөлнарның йөрәге кысылып куйгандай булды. «Кайттыңмы, жаным?! Бик сагындым сине!» Ул моны кычкырып әйтмәде, очынулы хәрәкәтләре, кояштай балкып торган елмаюлы йөзе әйтте бугай. Очып килгән уңайга муенына ук барып сарылмакчы иде, Әнвәр аны жай гына кулларыннан тотып туктатты:

– Әкрән... Кешеләр йөрәп тора ич... – диде.

Гөлнарга бу сүзләр ят кебек тоелды, шулай да тирәнгә китеп уйланасы килмәде, башын кадерлесенең күкрәгенә куеп:

– Бигрәк озакладың бу юлы... – дип пышылдады.

Әнвәр аны кабат читкә этәрә төште, карашын еракка, жир белән күк тоташкан урынга төбөп, тонык тавыш белән әйтеп куйды:

– Сиңа әйтер сүзем бар, Гөлнар...

Гөлнар сабырсызланды, «йә инде, әйт тизрәк» дигән-дәй, кабат аңа елышты. Белә бит ул аның ни әйтсән. Моңа кадәр дә читләтеп-читләтеп кенә сиздерә килде. Узган ел Яңа ел төнөндә танышкан идек, төгәл бер ел узды, күпме очрашып йөрергә була, диар. Мәңгегә бергә булырга тәкъдим ясар. Балдагы кесәсендәдер, мөгаен... Гөлнар татлы уйларыннан изрәде, сөеклесенә күзләрен тутырып-тутырып карады. Тик... Әнвәрнең йөзе әллә сүрән, әллә сагышлы иде, аннан салкын бөркелеп киткәндәй тоелды хәтта. Кызый коелып төште. Ни булды? Әллә авырып киттеме, Хоодаем? Аңа ул-бу була калса, Гөлнар мәңгә дә күтәрә алмаячак ул хәсрәтне!

– Ике арага нокта куярга кирәк безгә, акыллым...

Гөлнарның башы тулышып киткәндәй булды. Ничек... нокта?!

– Нәрсә булды сиңа, бәгырем? Чирләп киттеңме? Юк-юк, мәңгә дә ялгызыңны калдырмыйм. Син кайда, мин шунда!

Әнвәрне кызганудан аның күзләреннән яшь атылып чыкты.

– Әйе, чирләдем... Гашыйк булдым мин, Гөлнар. Чын-чынлап гашыйк булдым...

– Мин дә... Бергәләп чирләрбез, жаным. Бергәләп янарбыз мәхәббәт утында...

Соңгы сүзләрен кыз көлә-көлә, елый-елый көйгә салып әйтте.

– Сиңа түгел... Бүтән кызга гашыйк булдым мин, Гөлнар. Шуну әйтергә килдем. Бәйрәм табынына мине көтмә инде син бүген...

Гөлнарның башы үтереп-үтереп шаулы башлады. «Көтмә... Көтмә...» Бу сүзләр аңа калай каккан тавыш кебек ишетелде. Бөтен тәне оеды, күзләре томаланды. Ничек... бүтән кызга? Шулай да була ала микәнни? Әнвәр аныкы гына бит ул, газизе, сөеклесе... Ничек инде...

– Телефоннан гына әйтсәм, дәрәс булмас, дидем... Дәрәслекне кешенә күзәнә карап әйтергә кирәк бит. – Аның соңгы сүзләре әллә каян ерактан, кое төбеннән килгәндәй булды. Һәр дәрәслекне әйтмәсәң дә ярыйдыр да соң...

Гөлнар исенә килгәндә егет янәшәсендә юк иде инде. Шәрәләнеп калган тупыл агачы кышкы жилдән шыгырдап-шыгырдап ала. Аны үзенчә юатуыдыр, мөгаен. Тирә-юнендәгә кешеләр кызга сәерсенеп карап үтә. Ул аларның карашын сизә, тик үзен кулга алу турында уйлап та карамый. Үкенү, рәнжү, үпкәләү бөтен жанын биләп алган. Шул хәсрәтле хисләрен кысыкчап чыгара алмый ул. Ике сүзнең берендә «яратам»ны кабатлаган Әнвәр идеме соң ул? Әллә кызның көпә-көндез төш күрәп йөрүме?

Урыныннан купты. Аяклары хәрәкәткә килде. Атлыйм микән, юк микән дип кенә баралар. Кая таба баруларын гына белмиләр. Гөлнар да белми. Аңа хәзер барыбер. Дөнъя жимерелеп төшсә дә аптырарлык хәлдә түгел.

Баш миен әчеттереп-әчеттереп бер уй бораулы: «Ничек шулай була ала инде?!» Кечкенәдән әйтә торган сүзе ул аның. Шунуың аркасында әнисе дә гел тиргәп торды.

– Ник шулкадәр беркатлы бала булдың соң син? – дип аптырый иде. Үсә төшкәч тә:

– Дөнъяның агы да, карасы да була, алай бөтен кешегә мөкиббән китмә, һәрбер сүзгә ышанып карама, – дип өйрәтә иде. Булмады. Гөлнарга акыл кермәде. Әнвәрнең ихласлыгына бер тамчы да шикләнмәде бит ул. Аңа үзенеке итеп карады, киләчәк тормышын бары тик аның белән күз алдына китерде, өй тутырып балалар үстерербез дип хыялланды.

Талгын гына жил исә, кар бөртекләре очкалый башлады. Күк йөзен карасу болытлар каплап алды. Иртәнге рәхәт тынлык бетте, инде буран чыгарга азаплана. Гөлнар күңелендә дә буран. Ачу, нәфрәт утына уралган буран ул. Мәңгә дә тукталмас булып тоелган буран.

Аяклары атлый да атлый. Кая барганын кыз үзе дә белми. Сәгать исәбен дә, күпме юл узганын да чамаламый. Күпер төбенә житкәч кенә тукталды. Култыксага таянып хәл алды. Каршы искән жил белән ияреп килгән кар бөртекләре яңаклары буйлап аккан күз яшьләренә кушылып эреде.

Гөлнар үрелеп-үрелеп аска карады. Күпер астында, боз өстендә тезелешеп утырган балыкчылар карга көтүе кебек күренә. Ни ямь, ни тәм бар икән шулай бөрешеп утырудан? Утыра алгач, бардыр инде, димәк. Әллә алар да күңелләренә тынычлык эзләп чыгалар микән?

Күпер озын, әйләнә-тирәдә берәү дә юк, ара-тирә машиналар гына выжылдап узып китә. Гөлнар рәхәтләнеп елады да елады. Уйларын тәки тәртипкә китереп бетерә алмады. Өенә дә кайтасы килмәде, кем белән дә булса күрешү теләге дә юк иде.

Тагын тукталды, тагын үрелеп аска карады. Монда да кара нокталар. Гөлнур, ярты гәүдәсен култыксаның теге ягына чыгарып, күпернең астына ук күз салды. У-у-у! Әллә бөтен шәһәрдән жыелып киләләр микән монда? Шулар янына төшәп менәргәдер, бәлки?

Юләр уйларын ахырга кадәр житкәрә алмады, артында гына каты тавыш чыгарып машина килеп туктаган, шапылдап ачылып ябылган ишек тавышы ишетелде...

...Бүгенге көнен Таһир тулысы белән кызчыгына багышларга булды. Бала караучысын кичтән үк кисәтеп куйды, син дә бәйрәмне үз өендә каршыларсың, диде. Бергәләп чыршы карарга чыгарлар, кибетләрдә йөрерләр, үзләре өчен Яңа ел табыны хәстәрләрләр. Юкса үзен кызганып кына яши бугай ул, күп вакытын эштә үткәрергә тырышуы шуңадыр.

Әнисе вафатыннан бирле Ясирәсе үз эченә бикләнде, инде хәйран тел чыга башлаган иде, анысы да бетте, берни дә дәмәс, ни теләгәнән ым белән дә аңлатмас булды. Таһир аны бер табибтан икенчесенә йөртте, файдасы булмады, һәммәсе дә бер сүзгә кабатлады:

– Вакыт дәвалый, әле күп гомер үтмәгән, сабыр итегез, – диделәр. Бала караучы ханым белемле, итагатьле, ул да Ясирәне үзенчә сөйләштерергә азаплана, тик

кызчыкның йөзе катып калган кебек: нәрсә уйлаганын һич кенә дә чамаларлык түгел иде.

Бүген Ясирә кулын әтисенең учыннан чыгармады, гел аның белән житәкләшеп йөрде. Утыр дисә – утырды, бас дисә – басты. Аллы-гөлле утлардан балкып торган зур чыршы янында фотога төштеләр, баллы мамык сатып алып ашадылар. Понига атландырып куйгач та әтисенең кулын ычкындырмады кызчык, аны да югалтырмын дип курыкты микән? Еламады да, көлмәде дә, йөзе катып калган кебек иде, ни әйтсәң, шуны эшләп тик йөрде. Кайтыр алдыннан Таһир аны кулларына күтәрәп сөйдө:

– Ник йөрәгемне кыршыйсың син минем, кызым? Үземә дә бик авыр бит, – диде. 3 яше дә тулмаган кызчык каян аңлый алсын инде аны? Шулай да әтисенә күзләрен тутырып карап торды, муеныннан кысып-кысып кочаклады.

Аннары шәһәр читендәге урман тирәсеннән урап килделәр, бәйрәмгә әзерләнгән кебек актан киенгән чыршы агачларын селкеткәләп, өсләренә кар сибеп уйнадылар. Ясирәнең хәсрәтле йөзе аз гына жылынып киткәндәй булды. Тик машинага кереп утыргач, кабат элеккегә хәленә кайтты.

Таһир юл бие сөйләнгәләп барды – табибның күрсәтмәсе шундый иде:

– Бу тирәдән әкрән генә барырга кирәк, куян килеп чыкмагае. Аңа тияргә ярамый бит, шулаймы, кызым? Хәзер менә теге озын күпергә керәбез. Яхшылабрак кара әле, машиналар күпме? Юктыр, һәммә кеше чыршы бизәргә кайтып беткәндер. Безне дә көтеп торадырсылукай...

Таһир кинәт кенә сөйләүдән туктады, машинасын кисәк кенә юл читенә китереп туктатты. Әңгер-меңгердә күпер култыкчасына асылынган ак тунлы хатын-кыз гөздәсен шәйләп алган иде ул.

– Утырып кына тор, кызым! – диде дә, машинасыннан атылып чыгып, теге ханымны култыксадан алып ташлады.

– Нәрсә, яшәүдән туйдыңмы әллә, чибәр кыз?!

Аның тавышы ямьсез, тупас булып чыкты, кулларының катылыгын да хәйран шәп тойгандыр кызы. Шулай да ул иргә куркынып түгел, нәфрәтләнеп карады.

– Туйсам, шуннан нәрсә? Синең ни эшен бар миндә? – дип, үзе дә ямьсез итеп җавап кайтарды.

– Бер эшем дә юк. Күпердән ташланырга җыенсан, әнә, теге тирәдә биегрәк урыны бар аның. – Таһирның күзләре дә, сүзләре дә усал иде. Кызый, кулларын йодрыклап, карчыга кебек аңа ташланды:

– Сез... Син... Бөтенегез бер иш... Берегезне дә күрәлмәй...

Таһир аның кулларын кысып тотты да җай гына этеп җибәрде. Кызый күпер култыкчасына барып терәлде.

– Әни-и-и!

Таһир сискәнеп артына борылды. Ничек каешын ычкындырган, ничек ишекне ача алган – арты белән шуыша-шуыша, машина утыргычыннан Ясирә төшөп килә иде.

– Кызым! Тагын бер мәртәбә әйт әле, нәрсә дидең?

– Әни-и-и!

Кызчык, аның кулларыннан ычкынып, туп-туры ак тунлы кызга таба йөгерде дә аны аякларыннан кочып алды:

– Әни!

– Әниң түгел бит мин, үскәнем, Гөлнар апан... – Ул бөтенләй каушап төшкән иде, үзен ничек тотарга белмәде. Таһир да кадкалангандай берәз басып торды да, кызын күтәрәп алып, күкрәгенә кысты. Үзе Гөлнарга үтәли тишәрдәй булып карады, аның елаудан шешенеп беткән күзләре белән очрашты.

– Зинһар, дәшми генә тор берәз! Кая барырга чыктың, караңгы төшөп килә бит инде!

Гөлнарны егетнең «син» дип эндәшүе ярсыта башлаган иде, кабат ташланырга өлгерә алмый калды: кызчык, әтисе кулларыннан шуып төшөп, кабат аңа килеп сарылды:

– Әни, күтәр!

Гөлнар төмам аптырады, баланы кулларына алмый булдыра алмады.

– Алда урман, адашырсың. Әйдә, шәһәргә алып кайтам, утыр машинага.

Таһирның тавышы катгый яңгырады. Бала да Гөлнарның муеныннан кысып кочаклаган иде, абына-сөргенә машинага таба атлаудан башка чара калмады. Анда да үзеннән ерак җибәрмәде «әнисен» сабий, алдына ук менеп утырды да, берәз оеп барганнан соң, тын гына йокыга талды.

– Күрәм, синең белән нидер булган. Өеңә кайтасың килми. Безнең белән дә булды хәлләр... Сине күргәч, Ясирәнең теле ачылды. Бер ел бие сөйләштерә алмаган идеяк. Ул сине әнисе белән бутады. Аның да шундый ак туны бар иде. Юкса юньләп хәтерләми ул әнисен. Уянып киткәч, янында син булмасаң, тагын эченә бикләнер инде... Кайт безгә бер кичкә генә. Сиңа барыбер, шулай бит? Курыкма, тотып ашамам, юлдан язган кеше түгел мин.

Таһир юл бие сөйләнеп барды. Гөлнар аны дәшми генә тыңлады. Сүзләренең кайсын аңлады, кайсын юк.

Дөресрәгә, аңларга тырышып та карамады. Башында да, күңелендә дә бушлык иде. Көне буена ярсып тиккән йөрәгә дә тынычланып калгандай булды. Хәзерге минутта берни турында да уйлыйсы килми – алдында изрәп йоклап яткан сабийның тигез сулыш алуын тыңлап бару бик рәхәт иде аңа.

– Бер кичкә... Аннары ничек аңлатырсың соң әнисенең юклыгын?

– Вакыт күрсәтер. Бүгенгесе кадерле...

Йортлары шәһәрнең икенче читендә үк икән – шактый озак бардылар. Машинасы ишегалдына кереп җиткәч кенә Таһир сөйләүдән туктады. Баланы үз кулына күчәрде. Гөлнар сүзсез генә аның артыннан атлады. Әнисе күрәп торса, тагын бер кат аптырар иде. Ник шулкадәр беркатлы икән соң син, дип тиргәр иде. Кызның әлегә болар турында уйлыйсы килми, уйлары кабат Әнвәргә барып тоташыр дип курка.

Өйгә килеп керү белән Ясирә уянды, куркынган күзләрен әтисенә текәде, аннары аның кулыннан шуып төшөп, Гөлнарға барып сарылды:

– Әни-и-и...

Күпердә очрашканда бу кадәр үк тетрәнү кичермәгән иде Гөлнар, үзенең хәле хәл булганга микән? Таһирның тәкъдимен дә мәгънәсез уен итеп кенә кабул иткән иде. Бала хақына дип чакырды – ияреп китте. Менә хәзер бергәләп чыршы бизерләп, табын әзерләрләп, телевизордан бәйрәм тамашасы карарлар. Тату гаилә кебек, бергәләп Яңа елны каршыларлар... Ә иртән Гөлнар үзенең өстенә ишелеп төшкән кеше ышанмас бу вакыйгалардан айныр, хәсрәтле фатирына кайтып авар... Ә Ясирә? Юк, юк, аның турында уйлау Гөлнар вазыйфасына керми, аңа бер көнлек кенә әни ролен тапшырдылар...

Уйлар синнән сорап тормый шул, керәләр дә чыгалар. Кызулык белән ризалык бирде бугай ул монда килергә. Тик соң инде, Ясирә аның чабуыннан тоткан, жибәрми...

– Йәгез, кызлар, кайсыгыз беренче?

Таһир чыршы уенчыгы белән тулы әржә күтәреп тора, үзе карашы белән генә кунакның күзләрен бораулай. Күпердә чакта бик куркыныч булып күренгән иде ул Гөлнарға, үз-үзен тотышы да, әйткән сүзләре дә ятышсыз иде. Хәзер менә бөтенләй икенче кеше басып торган кебек. Йөзө якты, тавышы ягымлы. Чыршы бизәгәндә ялгыш кына күзләре очраша да, бер-берсенә сынап карап алгандай булалар. Ясирә әле берсенә, әле икенчесенә килеп сарыла.

– Әни! Эти! Мә ал! Мин үзем!

Сүз запасы бик аз әле баланың, шулай да Таһир аның һәр лепелдәвенә балкып җавап бирә, алдына алып, тупылдатып сөеп тә куя:

– Болай булгач, булдырабыз, кызым!

Инде курантлар уникенә сукты, Гөлнарның алдына менеп кунаклаган Ясирә күптән тирән йокыга талды. «Әни» белән «эти» генә серләшүдән туктамады. Гөлнарға көнә буга тулып ташыган хисләрен чыгарырга кирәк иде. Ул боларны якыннары белән дә, ахирәтләре белән дә бүлешә алмый. Ә чит кеше белән була – ул синең өчен борчыла да, серләреңне уртак танышларга чыгып селки дә алмый. Юк аларның уртак танышлары. Ә сөйләргә кирәк, юкса әрнүле уйлар тулы башы шартлар хәлгә җитте бит инде!

Таһир тыңлап утырдымы, әллә тыңлаганга сабышып кынамы, һәрхәлдә, бүлдермәде, вакыт-вакыт, бигрәк тә Гөлнар артык ярысып киткәндә аның кулын учларына алып утырды. Аннары бер ноктага төбәлеп, үз алдына сөйләнгәндәй әйтеп куйды:

– Күрәсең, мәхәббәт тә арый, төссезләнә, гадәти хәлгә әйләнә торгандыр...

Гөлнар аның сүзләрен аңламады: төссезләнгәч, мәхәббәт була димени инде ул!

– Ә син кал монда. Яшәп кара безнең белән. – Таһир монысын да үз алдына сөйләнгәндәй генә әйтеп куйды. Гөлнарның аңа каршы киләсен белә торып әйтте.

Инде таң атты, урамнар хәрәкәткә килде. Бала уянганга чыгып китәргә кирәк. Аның өзгәләнгән күрә...

Рәсем: Камилә Димәхәммәтова

тору авыр булыр Гөлнарға. Калганы – Ясирәнең әтисе эше.

Каты тавыш чыгарып, телефоны шалтырады. Их, өзеп куясы булган икән! Ясирә сискәнеп торып утырды:

– Әни!

Гөлнар телефонын эзләп тапты да, йөгереп килеп, баланы кочагына алды:

– Йокла, балам!

Яңа ел иртәсендә таң белән шалтыратып борчы-масалар!

– Алло!

Ачу белән дәште дә, тынып калды. Шалтыратучы Әнвәр иде!

– Ялгышканмын. Кичер мине, зинһар, матурым! Синнән башка беркем дә кирәк түгел. Мин моны кичә генә аңладым. Ялгышларны төзәтергә беркайчан да соң түгел, шулай бит?

Гөлнар аны дәшми генә тыңлап бетерде. Ике арада тынлык урнашты. Авыр тынлык. Һәр икесе дә бер-берләренә сулыш алуын ишетеп торды. Гөлнарның төрле якка чәчелгән уйлары башында әйләнде-әйләнде дә бер ноктага килеп тупланды.

Үткәннәргә кире кайтып булмый. Бүгенгесе белән яшәргә кирәк.

– Каласың бит минем белән, әйеме, матурым? – Әнвәрнең ялварулы тавышы Гөлнарны айнытып жибәргәндәй булды. Ул шактый вакыт һаман да шулай дәшми утырганнан соң гына телгә килде:

– Калам.

Ул моны телефонын сүндереп куйгач, Таһир ягына карап әйтте..

2024
гаилә елы

**2024 ел –
Гаилә елы –
безгә зур
сөөнеч алып
килде.
Быелның
гыйнвар
аенда олы
улыбыз Булат
үз гаиләсен
корды – йорты-
бызга килен
төшердек.**

Булатның йөргән кызына тәкъдим ясауы безнең өчен дә көтелмәгән сюрприз булды. Булат үзенең шундый зур нияте барлыгын белдермәгән иде. Бу яңалыкны аларның интернет-аккаунтларындагы фотоларыннан гына күреп белдек. Мисырда ял иткәндә улыбыз йөргән кызына йөзек бүләк иткән һәм тормыш юлыннан бергә узарга ризалыгын сораган. Көтелмәгән сюрприз дисәм дә, күңелебездән без бу вакыйганы барыбер көттек, чөнки алар инде күптәннән таныш, озақ кына дуслашып йөрделәр. Әлбәттә, безнең өчен бик зур куаныч булды ул. Зөфәр дә, мин дә бик сөөндек. Балаларны үстереп, гаиләле итү әти-әниңең бурычы бит ул.

Киленебез Зәй якларыннан. Адилә исемле. Дәүләт бюджет системасында эшли. Улыбыздан берәз яшрәк.

Ел башында аларның никах туен уздырдык. Бөтен йоласына туры китереп, телләре бал кебек татлы, күңелләре май шикелле йомшак булсын дип, авызларына бал-май каптырып, тормышлары йомшак булсын дип, ак мөндәргә бастырып каршы алдык киленебезне. Бик дулкынландыргыч та һәм бик җаваплы да мизгелләр булды ул. Үзем килен булып төшкәндә дә шулай дулкынланмаганмындыр. Гажәеп хисләр!

Киленебезне бик яратабыз. Сөйкемле, тәртипле, тырыш бала. Безгә «әтием-әнием» дип кенә тора, үз кызыбыз кебек ул. Шундый баланы ничек яратмыйсың?! Аш-суга да кулы ятып кына тора.

Яшьләр безнең белән бергә яши. Фатирыбыз иркен, аларның үз бүлмәләре. Аллага шөкер, дус-тату яшибез. Әле туй турында сөйләшкәннәре юк. Анысын уздырырлармы, юкмы, үзләренә карарлар.

Балаларыбызга бары тик бәхет телибез. Матур яшәсеннәр, үрнәк булсыннар, бер-берсен яратып гомер итсеннәр. Бездән теләк хәзер шул.

Зәйнәб ФӘРХЕТДИНОВА һәм
Зөфәр БИЛАЛОВ,
Татарстанның халык артистлары.

Хыялларыгызны чынбарлык итəргə булышабыз!

2025 елның беренче яртыеллыгына «Сөембикə» журналына язылып, квитанция күчəрмəсен редакциягə юллаган абунəчелəребез арасында бəйге оештырабыз.

ЖИҢҮЧЕЛƏРНЕ БҮЛƏКЛƏР КӨТƏ:

«Cozy home»*

кибетлəр челтəреннəн

**3 мең сумлык
сертификат**
(3 данə)

*«Коузи Хоум»

«Золотое яблоко»

компаниясеннəн

**3 мең сумлык
сертификат**
(3 данə)

Акциянең вакыты:

1 октябрьдəн

20 февральгə кадəр

Бүлəк оту өчєн, журналга язылу турындагы квитанция күчəрмəсен редакциягə юлларга кирəк. Квитанция күчəрмэлəрен жибəрүнең берничə юлы бар:
почта аша: 420066,
Казан, Декабристлар ур., 2 нче йорт
редакциянең электрон почтасына:
ssuum@yandex.ru
ватсап номерына: 8 (937) 288-18-01
«Сөембикə» журналы

«МаксидоМ»

гипермаркетыннан

**3 мең сумлык
сертификат**
(3 данə)

Өлге чараны оештыручы, кагыйдэлəре, бүлəклəр саны, уйнату вакыты һәм урыны буенча мəгълүматны www.suuyumbike.ru сайтында укыгыз. Акция 2024 елның 1 октябреннəн 2025 елның 20 февраленə кадəр уздырыла. Квитанциялəр 2025 елның 20 гыйнварына кадəр кабул ителə. АО «ТАТМЕДИА» реклама 16+. Бүлəклəр рəсəмдəгə белəн тəңгəл килмəскə мөмкин.
Фото: ru.freepik.com

*Соңгы вакытта
авылларда гына түгел,
хәтта шәһәрләрдә дә
почта бүлекчәләре ябыла.
Кайбер авылларда почталар
инде берничә елдан бирле
эшләми. Йомышың төшсә,
район үзәгенә барырга кирәк.*

Урманай авылында мондый хәл бер дә булмас кебек иде. Ләкин ул безнең авылны да читләтеп узмады: почта бүлекчәсе житәкчесез калды. Шулай да район газетасы чыккан көннәрдә почта машинасы килеп, газеталарны почта бүлекчәсендә калдырып китә. Аларны почтальоныбыз Лилия Шәфыйкова кабул итеп ала. Менә 32 ел инде ул авылыбызның һәр йортында көтеп алынган кунак кебек. Аның тынгысыз хезмәте нәтижәсендә генә бездәге почта бүлегенә ишегенә йозак эленмичә тора. Килгән почтаны кабул итеп алып, барысын да барлаганнан соң, шундук аны тарату эшенә керешә. Газета-журналлардан кала, пенсия-субсидияләре тарату да Лилия жилкәсендә. Әле эше бу гына булса икән! Акча таратканда барлык төр түләүләргә жыеп, касса аппаратыннан уздырганнан соң, чекларын кабат почта тартмасына салып чыга. Аның төгәллегенә сокланырлык. Авыр булса да, үз эшен яратып, намус белән башкара.

Элек үзөбезнең авылга гына хезмәт куйса, менә өч ел инде безнең жирлеккә кергән Беренче Май авылы халкын да сөендерә. Ерак дип тә тормый: ике арадагы

ун чакрымны күп вакыт үзенәгә тимер атында – квадроцикльда жылдыра. Иртә дими, кич дими, һава торышының нинди булуына карамастан, үзгәртеп бик төгәл башкара. Аның бервакытта да авырыксынган, зарланган күрмәсен. Үзе шундый ачык йөзле, тәмле телле. Матбугатка язылу вакытын да искәртеп, ташламалы көннәрдә яздырып калырга тырыша. Менә шундый ул безнең Лилиябез. Аның тырыш хезмәте нәтижәсендә генә без почта бүлекчәсенә житәкчесе юклыгын сизмибез. Үз эшеннән тәм табып, сәламәт булып, армый-талмый әле оза-еллар безне сөендереп торсын шулай.

Роза ГАЛИӘХМӘТОВА.
Азнакай районы, Урманай авылы.

*«Сөембикә» журналын
1972 елдан бирле укыйм.
Ул чакта әле «Азат
хатын» дип атала иде.
Быел да яраткан журналыма
азылдым.*

Иң яратып укыган сәхифәләрем – «Замана шаукумы», «Сәнгатьтә – хатын-кыз», «Фикер». Китап уку турындагы «Мин укыйм» дигәнә дә ошый. Үзем дә китапны күп укыйм. Татар классикларының мин укымаган әсәрләре калдымы икән? Авылыбыз китапханәсенә менә инде 35 ел йөрәм. Ләкин бездә татар китаплары аз. Алар кишеттә дә сатылмый, яңалары китапханәгә дә кайтмый. Татарча яңа китаплар укырга кызыгып яшим.

Күңелемне тырнап торган тагын бер әйбер бар – гаиләдәге мөнәсәбәтләр. 2024 ел Россиядә Гаилә елы дип игълан ителде бит. Дөньяда иң кызыклы тормыш гаиләдә башлана. Ә тормыш юллары катлаулы һәм төрле.

Мин үзем 1972 елда Сарманга килеп булып килдем. Хатын-кызның бәхете ир кулында дип әйтә алам. Ир кеше хатынын яратса гына бәхетле итә ала. Ә бәхет белән мәхәббәт сүзләре янәшә йөри.

Без ирәм белән 19 ел бергә яшәдек. Аннары юлларыбыз аерылды. Балалар минем белән

калды. Соңгы тапкыр без 2009 елда, ул кызыбызга кунакка кайткач күрештек. Шуннан бирле үзе дә, хәбәре дә юк. Кайда икәннен дә белмибез. Кызганыч, тормышта менә шулай да була икән шул.

Дөнъя ул күркәм итеп яши белсәң, бәхетәң, мәхәббәтең һәм саулыгың булса гына матур. Һәр кешегә бәхетле гомер теләм.

*Галия МИННУЛЛИНА.
Мордовия Республикасы,
Ләмбрә районы, Ләмбрә авылы.*

Әнисе Наҗия аны урақ урганда басуда таба һәм алъяпкычына төреп өенә алып кайта. Жиде баланың дүртенчесе булып дөнъяга килә ул. Жиде бала: бер ул һәм алты кыз бер-берсенә терәк-сердәш булып үсәләр. Сүзем Боерган авылында яшәүче хезмәт ветераны Гөлфия апа Мәхмүтова турында.

Әтисе Кыям абый сугыштан аягын өздәрәп кайта. Үз куллары белән агачтан юнып протез аяк ясый да, аны каеш белән ботына бәйләп эшкә чыга. Югыйсә мин сугыш инвалиды, дип, өендә дә утыра алган булыр иде. Колхозда атлар карый. Көнне төнгә ялгап, сугыш елларында тәмам бөлгенлеккә төшкән колхозны аякка бастырыша. «Йөздән артык ат иде. Аларны карарга әни дә булышты. Әти авырып киткәндә без, балалар, төнгә икедән торып, ат абзарын чистартырга, аларга ашарга салырга бара идек, – дип искә ала Гөлфия апа. – Укырга бик яраттым. Мәктәп тормышы бик күңелле дә бит, ишле гаиләдә үскәч, дәрәсләр карарга вакыт житми. Ярышларда йөгерү буенча беркайчан да беренчелекне бирмәдем. «Кыям чабышкысы» дип йөртәләр иде. Ник дисәң, әти дә атларны чабышка әзерли һәм акын тирәдәге Сабантуйларында аның чабышкылары гел беренче килә иде».

Әти-әниләре жиде баланы да кешелекле, хезмәт сөючән итеп үстәрәләр. Гөлфия апа бишенче сыйныфны тәмамлауга чөгәндер игәргә, ындыр табагында эшләргә

керешә. «Урак өстендә өч ел рәттән иптәш кызым Розалия белән Фаил абый Шамилов машинасында йөк төяүче булып эшләдек. Көнөнә 27 машина иген бушаткан чаклар булды», – дип сөйли ул хужалыкны ныгытуга үсмер чагынан ук үзенә көче керүенә сөнәп.

– Сигезенче сыйныфны тәмамлагач, медицина училищесына керергә ниятем бар иде. Колхозны үз хужалыкларыдай күргән әти-әни, эшләгән кешегә авылда эш житәрлек дип, жибәрмәделәр. Колхозда бозаулар карарга калдым. Бу – озын хезмәт юлымның башы иде. Бөтен эш кулдан башкарылган заман. Бозауларга басудан – салам, буадан – кисмәк белән су, амбардан онны ат белән үзәбез ташыйбыз.

Почтальон булып эшләгән Сабира жиңгәсе декрет ялына киткәч, аның урынында эшли башлый Гөлфия апа. Күзкәй почтасыннан авылга хәтле тугыз километр араны ничә тапкыр жәяү урагандыр ул. Әле бит ул чакларда халык газета-журналларны да күпләп алдыра. «Кайчакларда әтидән ат сорап тора идем, ике сәгатькә бирә. Анда да, атны куа күрмә, дип кисәтә иде», – ди Гөлфия апа.

Үсмер чак тиз уза. Гөлфия якты йөзле, матур буй-сынлы кыз булып житә. Билгеле инде, кызга күз атып йөрүче егетләр дә була. Ә ул гаярә егет Фоатны сайлый һәм Чөбенле авылына килән булып төшә.

Гөлфия апа өчен яңа тормыш башлана. Беренче кызлары Гүзәлия туа, аннары икенчесе, өченче балалары... Биш балага тормыш бирә Фоат абый белән Гөлфия апа. Ул елларда Минзәлә район больницасында акушер-табиб булып эшләгән Асия апа Хәлимова барлык балаларының да кендек әбисе була. Шунисына хәйран калам: Гөлфия апаның балалары инде күптән үзләре әти-әниләр, ә менә рәхмәтле ана Казанда яшәүче Асия апаны бүгенге көнгә кадәр бәйрәмнәр белән котларга онытмый.

Чөбенле авылы су астында каласы булгач, авыл Боерганга күчә. Шул вакыттан Гөлфия апа терлекчелектә эшли башлый.

Сыер сава, лаборант та була. Ире Фоат абый исә лаеклы ялга чыкканчы машина рулен кулыннан ычкындырмый.

Мәхмүтовларның биш баласы да үз һөнәрләрен табып, гаилә корып матур яшиләр, балалар үстәрәләр.

Дөнъя булгач, күңелне болыт каплаган чаклар да була. Мәктәпкә керер яшкә житкән оныкларын югалту хәсрәте Гөлфия апа белән Фоат абыйның да битләренә тирән жыерчыклар булып ята. Кара кайгысын басар өчен кызлары тагын бер бәби алып кайта. Инде яраларның сызлавы кимедә кебек дигәндә, ундүрт елдан кияүләре вафат була. Нишлисәң, язмыш...

Ни генә булмасын, тормыш дәвам итә. Аяклары сызласа да, Гөлфия апа бирешми. Үзе әйтмешли, дөнъяга чыгып, кешеләр белән аралашып яши, боегып утырмый. Матур итеп бизәкләп башмаклар бәйли, аларны дусларына, акыннарына бүләк итә. Юмарт, киң күңелле ул. Гөлфия апа кебек, үрнәк алырлык, кыенлыкларга баш бирмәс, яшим дип яши белүче шундый кешеләр күбрәк булсын иде.

*Тәнзилә ШӘЙХНУРОВА.
Тукай районы, Күзкәй авылы.*

**Хөрмәтле укучыларыбыз!
Сездән хатлар көтөп калабыз.
Безнең адрес:
Казан, Декабристлар ур, 2.
e-mail: ssuum@yandex.ru**

ЧЫН МӘХӘББӘТ БАР УЛ, БАР!

Камәрия
ВАФИНА

Мәхәббәт... Ап-ак кар явып, берәз буранлап торган кичтә кап-кара тун киеп килеп керде ул минем тормышыма. Әйе, әйе, ак атка атланган ак киемле принц түгел, нәкъ менә кара тун кигән егет. Ясалма мехтан тегелеп, елкылдап торган андый тун модада булса да, аны кулга төшерү шактый кыен иде әле ул заманда. Егетем дә аны ЦУМда эшләүче танышы аркылы юнәткән булган. Әгәр дә мин утырып кайтасы автобус шоферының игезәк туганында да андый тун булмаса, бу мәхәббәт кыйссасы, бәлки, язылмый да калыр иде.

...Ул көнне күрше авыл клубына никтер күңелем ашкынды. Тышта буран дип, иптәш кызым бармады. Күрше кызын чак үтәтлөп, шул клубка әйдәдем.

Без әйтерсең әллә нинди серле бер дөньяга килеп электек: утлар, музыка, яшыллар... Менә парлы бию башланды. Минне сөйкемле генә бер егет биергә чакырды. Миннехан исемле булып чыкты ул. «Кара, бу Миннехан ярыйсы гына икән бит», – дип уйлап куйдым. Ул безнең күрше авылда гына яшәсә дә, аның турында кызлардан күп тапкырлар ишеткәнем булса да, үзен якыннан күргәнем юк иде әле.

Ярый, куш, таралышыр чак та житте. Автобуска төялөп кайтырга чыктык. Берзаман автобус туктады да, ишектән Миннехан килеп кермәсәнем! Кызлар аптырашып, бер-

берсенә карыйлар. Күрше авылга нәрсәгә менә икән бу вакытта, кемне озата икән, янәсе.

– Мин сине үзбезнең Фәргәт бугай, дип туктаган идем, – диде аптырашта калган автобус шоферы Тәлгатъ. Миннехан кул гына селтәде. Димәк, карары нык егетнең. (Автобус туктамаса, синең арттан кайтырга йөрәгем житмәгән булыр иде, син минем өчен буй житмәс алиһә иден, диде ул соңыннан.)

Автобус авыл уртасына туктагач, без кызлар белән урам тутырып кайта башладык. Миннехан арттан атлый. Кем артыннан кайта икән? Кызларга шул тынгы бирми. Менә бер кыз капкасыннан кереп китте, икенчесе... Авыл башындагы иң соңгы өй – безнеке. Шулай итеп, берүзем калдым.

Ул көнне күрше авыл клубына никтер күңеләм ашкынды.

– Тукта инде, берәз сөйләшик, – ди бу кыюсыз гына, капкага аркылы басып. Безнең очта жил һәрвакыт көчле, каршы исә, житмәсә. Егетнең битләре суыкта күшегеп киткән. Үзе миннән шактый олы күренә. Кыскасы, әллә ни мәхәббәт уятмады кыяфәте. Бер-ике генә сүз алыштым да кереп таю ягын карадым.

8 Март алдыннан клубта концерт булды, мин җырладым. Дискотекадан соң ул мине тагын озата кайтты, духи бүләк итте. Йомшагандай булсам да, мин әле гашыйк түгел идем.

Арчага укырга киттем. Авылдаш иптәш кызым Миннеханнның мине озатканын ишеткән: «Аның Казанда йөргән кызы бар, өйләнергә йөри дигәннәр иде бит», – дигән хәбәр житкерде. Шул сүз җитә калды, болай да аның белән йөрисем килеп тормый иде әле. Бер килүендә ярып салдым:

– Башка яныма килмә, синең йөргән кызың бар икән.

– Юк, без хәзер инде йөрмибез. Ул чагында мин бит сине белми идем. Сина бер күрдә гашыйк булдым, – дигән була.

Сүз белән җиңә алмагач, качып котылырга булдым. Гомер булмаганны, өч атна рәттән Арчадан өйгә кайтмадым. Сәбәпләре дә чыгып торды: әле ансамбль белән Казанга бардык, әле иптәш кызыма кунакка киттем, тагын нәрсәдер булды. Онытыр әле егет дип уйладым. Ә ул...

Беркөнне тәнәфес вакытында училищедә нәрсәдер язып утыра идем, бер курс түбән укучы Әнисә йөгереп керде дә:

– Камәрия, сине аста Миннехан чакыра, – ди.

Һушыма килгәнче, группаш кызлар: «Карыйк әле, ниндирәк егет икән?» – дип, җыйнаулашып беренче катка йөгерделәр. Ә мин әле ашыкмыйм, эшеменә бетергәч кенә, ялындырып кына баскыч буйлап аска атладым. Төшсәм... Егетемнең дулкынланудан битләре алланган, җилкәгә аса торган сумкасын кулына тоткан. Яланбаш, чәчләре бәдрә. Зәңгәр төстөгә япон курткасы да бик килешле... Каршыма кара тун киеп, суыктан куырылып торган Миннехан түгел, ә бөтенләй башка, һинд киносы артистларына охшаган чибәр егет басып тора! Тәнем буйлап кайнар дулкын йөгерде. Ә инде вестибюль белән тышкы ишек арасындагы коридорга чыгуга кофтамның күкрәк кесәсенә бер плитка шоколад шудырмач, йөрәгем бөтенләй эреде. «Шул шоколад белән үзең караттын», – дип көләм инде. Миннехан хәзер дә мине шоколад белән сыйларга ярата, ничек җайларга белә!

...Арча урамы буйлап шактый йөрдөк ул көнне. Үзбөз торган фатирны күрсәтеп кенә уздым, өйдә калган ярты буханка кара ипигә маргарин ягып чәй эчтергә оялдым, авылдан килгән тәмнүшкәләр ашалып беткән иде инде. Кибетләргә кердек. Миннехан, әни ярата дип, шикәр, тагын ниләрдер алды. Мин шаккаттым, «әнигә» дип, егетләрнең шулай кибеттән күчтәнәч алганын беренче күрүем иде. Аңа булган ихтирамым тагын да арта төште.

Менә шуннан башланды инде. Авылга ашкынып кайтам, атна ахырын көтеп ала алмый тилмерәм. Тизрәк кич җиткәнә күтәм. Миннеханнның мотоцикл тавышын әллә ничә километрдан ишетеп аеруыга өйрәндем. Ә ул матай!.. Безне кайларга гына йөртмәде! Минне поезддан каршы алып, озатып җибәрүче дә, клубка илтүче дә, безнеке дип атап йөрткән каенлыкка алып баручы да, егетемне кочаклап утырган килеш җырлап барганымны тыңлаучы да – гомумән, мәхәббәтебезнең шаһиты иде ул. Ямыле май аенда

шомырт чәчәкләре белән бергә мәхәббәтебез дә чын-чынлап чәчәк атты. Мин инде Миннеханнан башка тора алмыйм, ул да, аз гына эше бушауга минем янга чаба. Бригадирлар: «Тагын кая качкан инде бу егет?» – дип эзләп йөри аннары.

Училищедә чыгарылыш имтиханнары җитте. Без һаман аерылыша алмыйча утырабыз.

– Керәм инде, җәмгыят белемненн имтиханга әзерләнәсез бар, – дим.

– Алып чык имтихан сорауларыңны, булышам, – ди егетем.

Көлемсерәп кенә дәфтәрәмне алып чыктым. Шундый катлаулы сорауларга тракторист каян җавап бирә белсен, янәсе. Мин сорауны укыйм, ә ул тәфсилләп, шундый авыр теманы да үтемле тел белән аңлата. Күзем маңгаема менде!

– Ник син укырга кермисең мондый белем белән?! – дим шаккатып.

– Минем лётчик буласым килгән иде, әнине ялгыз калдырып китәсез килмәде, башка җиргә күчел тартмады, – диде ул.

Икенче көнне, нәкъ ул аңлатканча сөйләп, имтиханнны «биш»кә биреп чыктым. Университетның мөхмәтәти уырга керергә әзерләнә башладым. Бик тә студент булып йөрисем килә иде.

...Бер көнне минне директор бөлмәсенә чакырдылар. Тагын ике кыз һәм бер егетне Мәскәүгә педагогика һәм психология факультетына укырга җибәрмәкчеләр икән. Аппырап калдым, шунда ук Миннеханым искә төшеп: «Мин озакламый кияүгә чыгам дип йөри идем», – дип ычкындым. Психология укытучыбыз: «Әй, табарсың әле анда баргач бер москвичны», – дип көлдә. Миннехан, билгеле, бик шатланмады бу яңалыкка.

– Әй, керә алабызмы, юкмы әле. Керәлми кайтсак, Казан вузына урнаштырабыз, диделәр. Кайткач, бергәләп Казанга укырга керербез, яме! Әзерләнә тор! – дип тынычландырам.

...Мәскәү! Дустым Гөлнур белән икәүләп барып кердек аны яуларга. Калын-калын энциклопедияләр тотып торган, хәйран дәрәҗәлә әти-әниләре ияреп йөргән көндәшләребезгә карап, без укырга керә алу өметен өздек дияргә була. Мәскәүне булса да күрүе калыйк дип, вакыт булган саен музейларга барабыз, ВДНХда йөрибөз, Мәскәү елгасы буйлап экскурсия ясыябыз.

Имтиханнарны уңышлы тапшырып, кабул ителгәнәбезне белгәч, шатлыгыбызның чиге булмады. Мәскәү студенты булып йөр әле!

Ә мәхәббәт? Мәхәббәткә без дүрт ел срок куйдык: мин укып бетергәнче түзеп торырга дип килештек. Ант яздык, бармакларыбызны тишәп канын чыгарып, аңа мөһер суктык, пыяла шешәгә салып, каенлыктагы үзбөзнең «К+М» дип уеп язылган каен төбенә күмеп куйдык. Мин киттем. Ике арада хатлар йөри башлады. Ул хатларны әле дә саклайм. Анда сагыну, йөрәк түрәннән чыккан шигырьләр,

Аерылышулар мәхәббәтебез- не, сагынуларны КӨЧЭЙТТЕ генә.

ялкынлы хисләр. Тик ул хатлар гына сагынуны баса алмый. Бәйрәм яллары житүгә апельсиннар, һинд чәйләре, Мәскәү конфетлары белән шыплап тутырылган чемоданны чак сөйрәп мин кайтам. Жае чыгуга зур сумкага бәрәңге, ит, бал тутырып, бүлмәдәш кызларны шаккаттырып, ул килеп житә. Миннехан күбрәк хоккей матчына килә. Ул – хоккей фанаты. Декабрь аенда була торган «Известия» газетасы призы турнирына мин билетлар алып куям. Жыен ир-ат белән су бие чират торып! Легендар Третьякны спорттан озатуны да карарга насыйп булды әле безгә. Театрларга бардык, концертлар карадык, кинотеатрларда булдық, музейларга йөрдек, ВДНХ, Третьяков галереясы – берсен дә калдырмадык. Бер килүендә хәтта Ленинградка чыгып киттек. Иртә белән килеп төшөп, көне бие экскурсиядә йөрдек, Эрмитажга кердек, аннары кичке поезд белән кайтып та киттек. Мәскәүдә укыган елларны Ходайның миңа биргән зур бүләге дип иска алам хәзер.

Аерылышулар мәхәббәтебезне көчәйтте генә. Сагынуларга чик-чама юк иде. Бер елдан Миннехан: «Мин синең янга Мәскәүгә эшкә киләм», – ди башлады. Эш тә белешеп куйдык. Егетемнең әнисен дә күндердек, мин укып бетергәнче Мәскәүдә яшибез дә, аннары авылга кайтабыз, янәсе.

Үземнең әнигә шул турыда әйткән идем... Элеп алып селкеп салды, минсинайтим!

«Син ул ананың берьялгызы, зур авырлык белән, картаймыш көнемдә таянычым булып дип үстергән улын алып чыгып китеп, игелек күрермен дисеңме! Бар булган өмете, яшәеше бит ул аның! Бик яратсаң, үзең кайт!» – дип тезде генә.

Белмим, уйлап бетереп әйттеме ул бу сүзләргә, кызулыгы беләнме? Бәлки, укып бетергәч кайтыр дигәндер. Соңыннан мин: «Кайтам, авылда яшим», – дигәч, «Һай, кызым, шушы рәхәтлекләргә ташлап кайтасыңмыни?» – дип өзгәләнде. Ә мин инде шул көннән башлап «кайтам» дигән сүзгә башыма салып куйдым. Уйларга бер ел вакыт булды минем. Икеләнүләр, чагыштырулар, кире уйлаулар белән башым каткан бер ел.

Монда укуымның киләчәктә миңа кирәге чыкмасын көннән-көн ныграк аңлый башладым. Әйе, укуы бик күңелле, танылган профессорлардан белем алабыз, фәнни мәктәпкә дә яздылар әле үземне, житмәсә. «Әллә фән юлыннан китәргәме?» дип хыялланган чакларым да булды.

Өстәвенә, бер Мәскәү егете очрап, аздан гына егетем белән аралар бозылмый калды. Ходай аны юлыма мәхәббәтебезнең ныклығын сынар өчен чыгаргандыр дип уйлыйм хәзер. Юк инде, юк, нинди генә чибәр, укымышлы булса да, бөтенләй башка жирлектә үскән шәһәр егете синең сандугачлар оялаган күңеленә, авылның кычыткан, алабутасына кадәр сагынып тилмергән йөрәгенә аңлай аламы соң! Ахырдан мин барыбер авылны, гаиләне сайладым. Арча педучилищесына кайтып, үземнең карарымны әйтү – иң авыры булды. Гаҗәпләнүемә каршы, директор

да, психология укытучылары да беравыздан: «Бик дөрес эшләгәнсең! Бу торышта иң мөһиме – гаилә», – диделәр. Чөнки бер укытучы – ирсез, балалар йортыннан алып үстергән улы игелекле булып чыкмады. Икенчесе исерек ир белән интегә иде.

Шулай итеп, Мәскәүдәге укуымны Алабуга пединститутында читтән торып укып бетерергә карар кылып (Мәскәүдә ул вакытта читтән торып уку бүлгә юк иде), авылга кайттым, тракторчыга кияүгә чыктым. Әмма тракторчының ниндие бит әле! Кечкенәдән әдәбият, тарих белән кызыксына, китапханәдәгеләре белән генә чикләнмичә, күп китапны «Книга-почтой» аша яздырып ала, китап кибетеннән бервакытта да китап алмыйча чыкмый торган егет!

Өйләнешеп берничә көн узуга, ул Казан дәүләт университетына укырга керергә китте. Мәктәп тәмамлавына ун ел узуга карамастан, имтиханнарны уңышлы тапшырып, тарих факультетына укырга кереп кайтты. Икәүләшеп мәктәптә эшли башладык. «Син очрамасаң, укытучы булып мәктәптә эшләргә дигән уй башыма да кереп чыкмый иде», – ди ул хәзер. Ә мин: «Синдә Макаренко үлгән булып иде», – дип көләм. Чөнки ул беренче көннән үк балаларның яраткан укытучысына әйләнде. Соңрак аграр көллияттә укытканда да студентлар бик яратты үзен.

Бүтән без өч баланы тәрбияләп үстереп, югары белем биреп, башлы-күзле итеп, гомер көзәбезгә кереп барабыз. Алар өчен кадерле әти-әни, дүрт оныгыбыз өчен – яраткан әби-бабай. Мин бүтән һәр көнне тормышымнан канәгатьлек алып, «Аллага шөкер!» дип яшәвемне өнкәйнең (кайнанам) безгә булган рәхмәте, безнең аңа эшләгән яхшылыкларыбызның әжер-савабы, «Балаларыгыздан игелек күрегез!» дип, ул кылган догаларның тормышка ашуы дип кабул итәм.

Әгәр дә мин кайтмый калган булсам... Укып бетергәннән соң кияүгә чыксам, минем Мәскәү дипломым соңрак читтән торып белем алган «Психолог» дипломым кебек чемоданда ятар иде. Авылда әлегә психологларга ихтыяж юк. Кияүгә чыкмасам, ятар идем инде берәр жирдә психология укытып. Бик тырышсам, бәлки, фән кандидаты булып идем. Ә аның да жан сөйгәнен булмагач, бөхетле булып идемме икән?

Балаларыма, якыннарыма, барлык кешегә «Балаларыгыздан игелек күрегез!» дип теләм. Ә минем кебек сайлау алдында калганнарга сүзем шул: «Мәхәббәтегезне саклагыз! Мәхәббәт булса, барлык тормыш авырлыкларына да түзәсез. Ә чын мәхәббәт бар ул, бар! Мәхәббәт бит ул яратышып-сөешеп яшәү генә түгел. Ул – синең ыргы жаның өчен үзеңне корбан итәргә әзер булу, аңа яхшы булсын, аңа авырлык килмәсен дип тырышу.

Шундый вакыйга истә калган. «Болгария» теплоходында егет белән кыз бата башлагач, егет кызын йөзеп чыгып китте, кыз куркуыннан ниндидер торбага ябышкан көе кала, егет йөзеп чыга, никадәр көтсә дә, кыз күрәнми.

Миннеханым мине шунда калдырып, үзе йөзеп чыгамы соң? Юк! Ул мине йә торбам-нием белән йолкып чыгара, йә минем белән шунда үзе батып үлә. Мин моңа чын күңелдән ышанам. Хәсән Туфанның шундый шигырь юллары бар: «Вулканнарда керер идем, андадыр ул, дисәләр...» Минекә – керә.

ЯҢА ЕЛГА НИЧӘ СӘГАТЬ БАРАСЫ?

Эльмира ЗАКИРОВА

Хатын-кыз дөньясы бик серле ул... Әйе, без – гажәеп кызык затлар. Ир-атлар гына түгел, кайчак үзөбезне үзөбез дә аңламыйбыз. Андый мисаллар – адым саен...

Баш-лан-ды! Могжиза, әкият көткән күңел, әллә кайлар-га ашкынып, Яңа ел программасын төзи дә башлады. Ә мажара адым саен икән! Бүләк эзләүләр, башкаларны сөөндерер өчен әллә ниләр уйлап табулар... Хыялда гына йөргән нәрсәләрнең көтмәгәндә чынга әйләнүе... Шуларны күз алдына китереп, планнар кора башладым. Планлаштырылган эшләрне берничек тә үтәми калырга ярамый! Юкса ул алдагы елга да ияреп керәчәк, диләр. Чип-чиста биттән башлыйсы килә елны. Өйгә Яңа ел сулышы өрү өчен чөл-тәр-пәрдәләрне юып кую мәжбүри! Бурычлардан котылу (минем – юк!), кирәкмәс әйберләрне чыгарып ташлау (иске туфлилар, модасы чыккан күлмәкләр бер пакет булды)... Илнең төрле почмакларына сибелгән туган-тумачага да шалтыратып алырга кирәк. Владивостокта, мәсәлән, бездән жиде сәгаткә алданрак каршылылар Яңа елны! Бүләкләр әзерләү – иң күңеллесе! Өйдәгеләргә, туганнарға, дусларга. һәркайсының холкын, кызыксынган дөньясын чамалап, фантазияне эшкә жигәсәң дә...

Ылыс исе, мандарин исе, шоколад исе... Анысы булыр ла! Яшел чыршы, әй, түгел лә инде, нарат ботакалары алып кайтып вазага утырттым! (Балачакта «Мәктәп елкасы» бәйрәменә урманнан хуш исле яшел нарат алып кайтып бизиләр иде. Матурлыгы!) Кыш бабайлы, чыршылы Яңа ел откыткаларын күршәләрнең ишегенә кыстырдым. һәркай-сын бары үзенә генә туры килерлек итеп язды! Көтелмәгән сүрпиз булачак! Вакыт... оча гына! Ашыгам, кабаланам, суыткыч ишеге шалт та шолт бер ачыла, бер ябыла. Фир-менный чүлмәкләрем барысына да ошарга тиеш! Духовканы кабызам. Анда сигез чүлмәк сыячак. Кем килсә дә җитә-чәк! Көтелмәгән кунак килеп керер, бәлки... Бөрвәкыт шулай районга кайтып китәргә соңга калган чыбык очы кардәш тиешле бер кунакның Яңа ел каршыларга безгә килеп чыгу ихтималы да булды әле. Кем ул, дип кызыксын-ган коллегаларга: «Кайнаманның сөңләсенең иренәң сөңләсенең ире», – дип әйткән, бик озак аңышмый торды-лар. Авыр математик мәсьәлә чишкәндәй, кемнең кем икәнән бәйнә-бәйнә тикшерделәр дә, якин туган икән шул, дип көлештеләр. Кызганыч, ул «туганыбыз» тәки жаен табып үз өенә кайтып киткән. Шундый хәлләр дә була!..

Бәрәңге әрчегән арада чәйнәктә су кайный, табада шакмаклап туралган ит кыза. Чүлмәкләргә бәрәңге, кишер, суган турап салам. Тоз, борыч, әнис, лавр яфрагы, кара жимеш... Булды! Әзерлек өчен ярты сәгать вакыт китте, бер сәгаттән пешеп тә чыгачак! Хәзер инде бизәнәсе, бәйрәмчә киенәсе генә калды. Мин тиз! Тә-эк, сәгать ничә соң әле... Житешәмдер бит? Һәм мин көлеп моннан шак-тый еллар элек булган Яңа елны искә төшердем. 90 нчы еллар ахыры. Бер кишеттән дә майонез табам димә. Ә минем «Оливье», «Мимоза» салатлары ясыйсым бар. Эштәге кызлар майонез ясарга өйрәттә. Үсемлек мае,

горчица, йомырка сарысы, уксусларны бергә кушып болгатасың, тик гел бер якка гына әйләндер, диделәр. Шулай эшләдем. һәрхәлдә, салатларга майонез тәме керде. Ул көнне күршәләр Яңа ел каршыларга чакырды! Ерак барасы түгел: 9 нчы каттан 8 нчегә генә төшәсе. Фәнисәгә – «Рижская сирень» духие, Хәлимгә – дезодорант, кызларына шарф, улларына футбол тубы әзерләп куйдык. Күрше йортка Фәйрүзәләрне котларга кереп чыгабыз да... Бал-маскарад рухы керсен инде! Күзлек, озын борын, мыек битлеге, кулындагы кыршылган иске портфеле иремне карт яһүдкә охшатты да куйды! Башка батырып кара берет кидем, муенга ак шарф чорнадым: йә, кай жирем Шапокляктан ким?! Жил-жил атлап кереп, звоночка бастык. «О-о! Танымадык!» – дигән шат авазлар, көлешү... Ашыгырга кирәк: тиз-тиз шоколад-лар тоттырдык та киләсе елда күрешкәнчегә кадәр, дип, үзөбезгә чыгып чаптык. Өйдә теле-фон шалтырый! Мәскәүдән котлылар! Тагын шалтырау – Чаллылар!.. Экранда – «Ирония судьбы». Брыльска-Надяга телефон шалтырый. Кирәк бит, бездә дә! Атылып трубканы алам – би-шенче каттагы Фирдәвес апа дәшә! Бергә утырмасак та, котлап чыкмый булмый инде. Конфет, чәйләрне Кыш бабайлы капка тутырып, очып кына бишенче катка төшеп менәбез дә... Уф, телефон! «Алло! Бездә тагын бер кунак булачак. Аңа да берәр сүрпиз кысты-рып керегез инде», – дип көлә Фәнисә. Йә Хода! Ир ке-шегә нәрсә бүләк итәргә? Редакциябезнең фирменный бокалы! Булды болай булгач! Ә вакыт чаба гына! Сәгать ничә әле? Башта бишенче катка сугылабыз, котлыйбыз, үзөбезгә күтәреләбез, соңгы штрихлар... Ал күлмәк, ал помада, биек үкчәле туфлилар... Битне салкын су белән чылатам... Елмаям... Яңа елга ничә минут калды әле? Ниһаять мин әзер!

...Ә икенче көнне, Яңа елның беренче иртәсендә, инде ял итәбез дип хыялланып душтан чыкканда, залда дөбер-шатыр өстәл күчәргән, тәлинкә-чынаяклар чылтыраган тавышлар ишетелде.

– Устиновскийлар керә! Аларга бүләкләр табылып бит? – дип сөенче алды ирем. Ни көләргә, ни еларга белмичә, лып итеп урындыкка утырдым. Мажаралар әле һаман дәвам итә иде...

Фото: ru.freepik.com

Фото: Анна Арахамия

АПА

Гөлнур
САФИУЛЛИНА

– Укудан ашыгып кайтып, ишекне ачып керәсең, ә өйдә беркем юк... Колакны ярырдай тынлык кына... Шулай итеп өчәү генә калдык... Без аның тормышындагы иң авыр көннәре турында сөйләшәбез, әмма Фәрзәнәнең күзләрендә яшә юк. («Мин сирәк елыйм шул... Югыйсә ешрак еларга, бушанырга кирәк. Көчле булырга кирәк, дип, үземне бик нык кысаларга керткәнмен. Хәзер менә психологка йөрәм, чөнки барысын да эчемә җыеп барырга ярамаганын инде аңлыйм», – ди ул миңа соңрак.) Алар гаиләсе Самара татарларына гына түгел, бөтен татар дөньясына таныш иде дисәм дә ялгышмам. Фәрхәт Мәхмүтов – Самара өлкә татар милли-мәдәни автономиясенең һәм өлкә «Туган тел» татар җәмгыяте башкарма директоры, Альбина Мәхмүтова – «Ялкынлы яшьлек» җыр, бию һәм шигърият ансамбленең җитәкчесе. Гаиләдә өч бала үсеп килә: Фәрзәнә, Самат, Таһир. Өчесе дә татарча сөйләшә. Фәрзәнә инде әти-әнисе кебек үк татар оешмалары эшендә катнаша: шәһәр күләмендәге Сабантуйларны, кичәләрне алып бара, татарча җырлый. Әйе, барысы да әйбәт була.

– Гап-гади көн иде ул. 2019 елның 27 мае, ураза вакыты. Самат өйдә калды, без иртән дүртәү жыенып чыгып киттек. Тик урам башына житүгә, әти: «Әллә нәрсә булды әле», – дип, машинаны туктатты. Әни миңа Таһирны балалар бакчасына илттеп килергә кушты, үзе «Ашыгыч ярдәм» чакыртып калды. Кире килсәм, әни елап басып тора, әти исә әле аңында булса да, хәле бик начар. Ерак түгел даруханә бар иде – даруга чаптым. 5 минут эчендә әйләнеп тә килдем. Әтине инде «Ашыгыч ярдәм» машинасы эченә керттеп салганнар, нидер эшлиләр... Бер гомер кадәр вакыт узды. Аннан, табиб яныбызга чыкты да: «Коткара алмадык...» – диде... Әтигә нибары 47 яшь иде...

18 яше яңа тулган Фәрзәнә ул чакта әнисенең төп таянычына, төп терәгенә әйләнә. Берсендә документлар ясату өчен пенсия фондына килә: андагы хезмәткәрләрнең үзеннән нинди кәгазьләр соравын аңламагач, ирексездән күзеннән яшәгә башлый. Үзенең кинәт олыгайганын шул минутта аңлый ул. Әнисенә көтмәгәндә килгән бу югалтуның зурлыгын аңлау исә авыр түгел. Кулында өч бала, иң кечесенә нибары 3 яшь, төзелеп бетмәгән йорт...

Фәрхәт белән Альбина шәһәрдә узган милли чараларның берсендә танышалар. Бу вакыт Самарадагы татар яшьләре оешмасын житәкләгән егеткә озакламый бер төркем яшьләргә Казанга алып барырга туры килә. Шуңа ук автобуста Альбина да алар белән бара: Татарстанда узачак бер жыр конкурсында катнашырга жыена икән. Бәйгене оештыручылар кызны: «Жырчылар бик күп, бәлки би беләсездер?» – дип каршылылар. Альбина шунда ук Айгөл Бариеваның «Чабата» жырына бию куя һәм... беренче урынны ала! Шушы жиңу шатлыгы араларны тагын да якынайта. Әмма, беренче чиратта, күңелләр якынлыгы, фикерләр, карашлар уртаклыгы аларны бер-берсенә бәйли. (Самара педагогика көллиятендә музыка

укытучысы булып та эшләгән Альбина Мәхмүтова ире кебек милли оешмалар житәкләми, әлбәттә, әмма аның дәрәсләрендә хәтта рус балалары да татарча жырлый.)

Фәрхәтсез калу – канатлар сыну белән бер булгандыр аңа.

2022 елның сентябрендә авырый башлый. Диагнозы бик тиз куялар: яман шеш... Операцияне октябрь башына билгелиләр. Ө 22 октябрдә ансамбльнең концерты булырга тиеш, шуңа күрә Альбина хастаханәгә соңрак керергә хәл итә. Ул концертны кызы Фәрзәнә алып бара.

– Концерттан соң ике көн узуга, әни больницага кереп ятты. Башта Таһирны авылга кайтарып куйды әле. Ө Саматны бер атнага Казанга, «Татар балалар лидеры мәктәбе»нә жибердек. Әнине онкология клиникасының ул яткан бүлегенә кадәр үзәм озаттым. Ковидтан соң, кертмиләр – бөтен жирдә карантин... Операциядән соң ул өч көн элементгә чыкмады. Төннәрен куркып-куркып уяна идем. Наркоздан соң хәле булмаган, шуңа шалтырата алмаган икән... Ике ай ятты ул больницада. Янына кертмәделәр, гел телефон аша аралаштык. Үзәм чәчәкләр яраткач, кәефе күтәрелсен дип, аңа да илттем. Аяк өстендә, йөрмә, дия иде. Шунда яткан килеш ансамбленә яңа концертка әзерли башлады. 24 декабрь көнне булырга тиеш иде ул, концертка әни үзе дә чыгарга өметләнә.

Бер көнне таныш медсестралар мине аның янына уздырдылар. Ниһаять, ике айга беренче тапкыр күрештек! Ябыккан, әлбәттә, әмма яныма үзе чыкты, колакларында наушник – ниндидер музыка тыңлап яткан. Шуңа вакыт әни: «Болар синдә торсын әле», – дип, бөтен документларны миңа тоттырды. Киткәндә аңа борылып карадым һәм нигәдер: «Бу безнең соңгы очрашу булмаса ярат иде...» – дип уйладым...

Кайтып житүгә, «мин өйдә» дип яздым, тик ул инде җавап бирмәде. Мин китеп ике сәгать үтүгә, хәле

начарланган – реанимациягә салганнар.

Бу хәбәр шунда ук Самара татарлары арасында таралды. Өлкәнең иң зур онкология үзәге бит – татарлар бик күп эшли анда: шәфкать туташлары башка бүлекләрдән килеп, әнинең хәлен белеп, булышып, юндырып йөрделәр. «Әни, бөтен Самара синең белән, бөтенбез сине уйлый! Безнең барысы да яхшы, борчылма!» – дип хат яздым. Тапшырым, дип, бүлек мөдире аны үзе алып калды.

Иртән шалтыратып хәлен белешәм, көндөз реанимация бүлегенә үзәм килеп китәм, кичкә тагын шалтыратам. Бөтен кешегә әйтеп куйдым: «Әнине борчымагыз», – дидем, чөнки аңа сөйләшү авыр икән, телефон тотарга да хәле булмавын белә идем.

Табиблар мине жәлләгәндер, күрәсен, әниң инде дүшәмбедән бирле комада дип берсе дә әйтмәде. Ул әлегә аңында түгел, диделәр. Чәршәмбе барсам, әни урынында юк! Операция ясыйлар, диләр. Туганнар белән мулланы алып килеп укытырга дип уйладык. Иртәгә хәзрәтне алып килсәк ярыймы, кертәсезме икән, дип сорадык. Шәфкать туташы чыкты да: «Бүген алып килә аласызмы?» – диде...

Аллаһы Тәгаләдән әнинең терелүен сорап, бөтен Самара татарлары белән 4444 тапкыр укыла торган «Сәләти Нәрия» догасын укый башладык. Шуннан соң авыруның хәле йә җиңеләя, йә ул китә, диделәр. Жомга көнне без аны тәмамладык. Шимбә көнне уянуга, гадәттәгечә, реанимациягә шалтыраттым. Озак кына җавап бирмәделәр. Аннан берәү алды да: «Ө сез аның кеме буласыз?» – дип сорады. Башка вакыт мондый сорау бирмиләр иде. Бөтен бүлек әнинең өч баласы барлыгын, безнең өйдә үзәбез генә икәнне белә. Шуннан соң ул телефон трубкасын өстәлгә куйды да кемгәдер: «Сез аның туганнарына хәбәр итмәдегезми әле?» – диде.

Дөньяда энекәшләрсез – үзәм генә калсам, күпкә авыррак булыр иде.

Ә мин барысын да ишетеп торам... Әни бер сәгать элек өзелгән булган инде... Туганнарда, әтиңең дусларына шалтыратып башладым – нигәдер озак кына берсе дә телефонны алмады...

Ул көнне... ул көнне Фәрзәнәгә әллә никадәр сорауны хәл итәргә туры килә. Сорауларның иң авыры – Таһирны авылдан алып килергәме, аңа бу хәбәрне хәзер үк җиткерергәме, әллә соңракмы? Фикере көн дәвамында берничә тапкыр үзгәрә. Аннан таныш психологының сүзенә колак салырга була, ул: «Энекәшенә әниегезнең йөзен күреп калырга, аны озатырга тиеш, югыйсә бөтен кешедән дә аның йөзен эзләчәк», – ди.

– Әниңе өйгә алып кайтып салдык. Йорт тулы кеше. Яныма киләләр дә, җилкәмнән кочаклап: «Син хәзер нишләрсен, ничек яшәрсен инде?!» – диләр. Ул сорауны әле үземә үзем дә бирмәгән идем... Калганын хәтерләмим... Әни белән саубуллашу Самараның Жәмигъ мәчетендә булды. Миннән дә сүз әйтүемне сорадылар. Әтиңең китүе күпмедер чыныктырган булган инде, күрәсез – үземне кулга алган идем инде. «Күбегез бу көннәрдә миңа: «Борчылма, ярдәм кирәк булса, мөрәҗғәгать ит», дидегез. Ялгызлыгыңны калдырмассыз дип бик өметләнәм, рәхмәт сезгә», – дидем...

Алар шунда – мәчет янында, үзләренә кызганып, жәлләп караган йөзләгән күз каршында өчөү кочаклашалар да: «Без һәрвакыт бергә булырга тиеш! Супергеройлар кебек булачакбыз!» – диләр. Таһир да барысын да аңлый. «Әти йолдызлар арасында, хәзер менә әни дә аның янында», – ди. Еламаска да тырыша: «Югыйсә әни анда суга батчак», – ди.

Газеталар ул көнне: «Самара өлкәсе татар жәмәгәтьчеләге тирән тетрәнү кичерә. 24 декабрьдә татар хәрәкәте активисты Альбина Мәхмүтова авыр операциядән соң вафат булды. Аңа 43 яшь иде», дип язып чыга. Фәрзәнәгә бу вакытта – 21,

Саматка – 16, ә Таһирга нибары 6 яшь... Энекәшләренә опекун булырга җыенуы турындагы документларны Яңа елга кадәр Фәрзәнә инде опека бүлегенә тапшырырга өлгерә.

– Еш кына: «Бу җаваплылыкны үз өстеңә алырга ничек курыкмадың?» – дип сорыйлар. Ә мин бу хакта уйламадым да... Мин бит – апалары, әниләр исән булганда да аларны караштым. Соңгы вакытта әни ике эштә эшләде: ашарга да еш кына үзем пешердем, кибеткә дә бардым... Пенсия артыннан йөргәндә дә, яңа документлар әзерләгәндә дә шикләнеп караулар күп булды. «Ә сез кем? Нигә сез?» – диләр. Башта туганнар да ышанып бетмәде бугай. «Булышасыгыз килсә, булышыгыз, әмма безне аермагыз», – дидем. Барысы да кечкенәләренә генә уйлый, тик мин дә бар бит әле... Энекәшләрем миңа булыша, мин – аларга... Самат белән Таһирны әтиләр кебек башка берәү дә үстерә алмый. Ә мин олы бала, әти-әни белән иң күп вакытны уздырдым: алардан үземә алган тәрбияне эңеләремә бирергә теләм хәзер...

Җиңел генә булмый, әлбәттә.

Башта кранны ябып бетермичә, мунчаны суга батыралар – идән такталары күлдә йөзгән кебек йөзә. Аннан канализация чокыры ташый... Газ, су өчен аерым түлисе, квитанцияләр тутырасы барын да моңарчы белмәгән була Фәрзәнә. Көн саен бөтен гаиләгә җитәрлек ашарга пешерү, юу, җыештыру... Самара дөүләт социаль-педагогика институты студентының дәрәсләре, имтиханнары да бар бит әле.

Опеканы башта ярты елга – вакытлыча гына бирәләр. Карап, күзәтеп торалар: балалар үзләрен ничек хис итә, апалары үзен ничек тота. Самат та, Таһир да бер көнне – 25 июльдә туганнар. Шулай туры килә: аларның туган көнендә Фәрзәнә энекәшләренә рәсми опекуны итеп раслана. Яшьтәшләренә әле уена да килмәгән мәшәкатчеләр белән яши башлый ул: Саматның

мәктәбенә ата-аналар җыелышына бару, аның чыгарылыш кичәсендә катнашу, имтиханнары өчен ут йоту, 9 нчы сыйныфны тәмамлаганнан соң укырга кая керәчәген хәл итү, Таһир белән бергә балалар бакчасы белән саубуллашу, беренче класска керү өчен онлайн-анкета тутыру, мәктәп формасы сайлау... Берсендә кинәт авырып башлаган Саматны «Ашыгыч ярдәм» алып китә. Бу хәбәрне ишетүгә хастаханәгә очып барып җиткән Фәрзәнәгә табиб: «Бигрәк тиз килеп җиттегез», – ди. «Балагыз авырса, сез шулай эшләмәс идегезмени?!» – ди кыз...

– Икенче юлы Таһир авырып китте. Температурасы 39 га җитте. Төне буга йокламадым... Мин хәзер югары температураны төшерә беләм инде. Малайларның аяк киёмнәренә дә, өс киёмнәренә дә үлчәмнәрен беләм, тик үзләреннән башка алмыйм. Чөнки ошамаса, кимәскә мөмкиннәр. Самат киёмне хәзер кибетләрдән үзе эзли, таба да, миңа: «Ярыймы, алыммы?» – дип фотосын гына җибәрә. Туганнар да, тирә-күршеләр дә үзләренә балаларыннан кечерәйгән киём-салымны кертәп кенә торалар: берсеннән дә баш тартмыйбыз. Гомумән, минем өчен ярдәмнең зурысы, кечкенәсе юк: кемдер Таһирны мәктәптән алып кайта, аның белән кинога бара, дәрәс әзерләшә, кемдер безгә җиләк, помидор, алма кертә... Барысына да рәхмәтлемен! Балалар сырхауханәсә дә, мәктәп тә гаиләбездә булган хәлләрдән хәбәрлар – һәркайда хәлебезгә керергә тырышалар. Ике яктан да туганнар, безнең язмышка битараф булмаган кешеләр күп. Әниңең вафатына – бер, әтиңең арабыздан китүенә дүрт ел тулуны мәчеттә зур итеп уздырдылар: йөздән артык кеше килде. Самарадагы бөтен татар оешмалары безгә бертигез булыша...

Таһир 1 нче класска кереп алдынан өйләрен азрак үзгәрткәннәр: хәзер һәркайсының аерым бүлмәсе бар һәм аны һәркем үзе җыярга

Самат белән Таһирга бөтен нәрсәне дә Аллаһы Тәгаләдән сорарга өйрәтәм.

тиеш. Самат, ир-ат буларак, йорт, мунча өчен җаваплы. Таһир гөлләргә су сибә, мәчене ашата. Ашарга пешерү, савыт-саба юу, тузан суырту кебек эшләргә бергәләп эшлиләр: кем кайсын булдыра. Энекәшләре моңсуланмасын өчен кечкенә генә булса да бәйрәмнәр оештырырга тырыша Фәрзәнә: туган көнегезгә Мәскәүне күрсәтәм дип вәгъдә биргән булган – алып барган! Малайлар беренче тапкыр самолетта очкан. Салоннан иң соңгы пассажирлар булып чыкканнар, һәм көтмәгәндә аларны... пилот үзенң кабинасына чакырган. Таһирга үзенң урынына утырырга, штурвалны тотып карарга рөхсәт иткән. Туган көнгә тагын бер зур бүләк булган!

– Баланы бер генә әти-әни дә гел ачуланып үстерми. Ярату сүзләрен мин дә еш әйтәм. Авыр чакта, башка бүлмәгә кереп, иң элек үземнң эмоцияләремне тәртипкә салам, аннары гына малайлар белән сөйләшәм. Таһирны көн дә берничә тапкыр кочакларга тырышам. Беренче елны без икәү бергә йокладык. Хәзер дә кайчак: «Апа, синенң урын йомшаграк!» – дип яныма килә. Әле песине дә ала...

Мәктәпкә озатканда бер-беребезгә яхшы көн телибез, кочаклашып аерылышабыз, һәрвакыт үбеп алам. Йоклар алдыннан ул да мине көн дә үбәргә керә... Бу көннәрдә балалар бакчасында практика узам: ул миңа энеләремне тагын да ныграк аңларга ярдәм итә шикелле... Әти белән әнине алар, әлбәттә, сагыналар. Без бу хакта ачыктан-ачык сөйләшәбез – ул темадан качмыйбыз. Таһир әтине азрак кына хәтерли, ә әнине инде, әлбәттә, онытмаячак. Без кичергән бу фажиға алар күңелендә гомерлек тирән ярага әйләнмәсен – энекәшләрем үз-үзләренә ышанычны югалтмасын дип тырышам. Мин аларның бүгенгесе өчен дә, киләчәге өчен дә җаваплы. Үзем өчен берни сорый алмыйм, әмма балаларга кагылса, мине берни дә туктатмый хәзер. Мин – аларның, ә алар минем иң якын кешеләрем... Саматның дуслары аның апасы икәнменне белә.

Таһирга гына балалар арасында: «Бу минем әнием түгел, апам», – дип әйтергә авыррак әле аңа. «Апам диюдән оялма», – дип өйрәтәм...

Фәрзәнә Мәхмүтова – Самара өлкәсе «Туган тел» һәм «Дуслык» татар җәмгыятьләрененң яшьләр эшләре бүлгә җитәкчесе. Самара өлкәсе яшьләр хөкүмәте командасында да эшли. Ул – Казанда узучы «Татар яшьләре көннәре-2022» лидеры. («Татар яшьләре көннәре»нә әти-әнисе аны үзләре белән беренче тапкыр 3 яшьлек чагында ук алып баралар. Ә бу көннәр вакытында татар яшьләре лидерын сайлауны 2006 елда нәкъ менә әтисе тәкъдим итүен ул узган ел гына белгән әле.) Быел Фәрзәнә яз көне Казанда студент кызлар арасында үткөрелүче «Яз гүзәле» матурлык һәм талант бәйгесендә катнашты һәм җиңү яулады. Ә көзгә якта ул инде Халыкара «Татар кызы» бәйгесененң ярымфиналында катнашучылар арасында иде: төрле төбәкләрдән килгән утыздан артык кыз арасында финалга катнашу хокукын яулап алды.

– «Татар кызы»на мине Самарадагы татар оешмалары әзерләп озатты: костюмнарым башка катнашучыларныкыннан ким түгел иде. Малайлар кая барганымны, нигә барганымны белә: өйдән беркайчан да «киттем», дип кенә чыгып китмим. Мин булмаганда апа-абыйлары тыңларга, дәрәс калдырмаска, өй эшләрен әзерләргә кирәген дә беләләр. Кая гына китсәм дә, көн саен шалтыратышабыз: алар – миңа, мин аларга отчет бирәм. Бәйгегенң ярымфиналы август ахырында узды: Самат белән Таһир да ул көннәрдә Казанда, «Милләтебез хәзинәләре» лагеренда булдылар. Пенза шәһәрендә узган финалга киткәндә өйдә алар белән әнинең ике апасы калды.

Бәйгедә катнашучы кызларга ике энәмә опекун булуым турында белгертмәскә тырыштым. Аз гына буш вакыт булдымы, өйгә шалтыратам: энеләремнң әле берсе, әле икенчесе белән сөйләшәм. Таһир дәрәснә миннән башка әзерләми – ул көннәрдә дә өй эшләрен читтән

булса да үзем караштым, үзем тикшердем. Иркәлим дә бугай мин аны... Таһир: «Апа, мин синенң өчен дога кылып торам!» – дип тә шалтыратты әле. Ул догаларны Самат белән миннән күбрәк белә – каникулларда авылдан өйрәнәп килә... Кызлардан серне шулай итеп саклап бетереп булмады. Гаҗәпләнәп калдылар: «Син аларга әни шикеллемә?» – диләр... Чат саен үземнң опекун икәнменне сөйләп йөргәнәм юк. Минем белән кызыксынган кеше бу хакта социаль челтәрләрдән дә белә ала. «Өчәү генә яшиләр икән... Ничек яшиләр икән?» – дип аптырый иде күпләр башта, хәзер инде ияләштеләр бугай. Гадәттә, яңа таңышлар гына бу хакта белүгә: «Ә сиңа соң ничә яшь?» – дип сорыйлар.

Бәйгегенң финал-тамашасын карарга Пензага кызларның әти-әниләре, туганнары килде. Ә мин укыган университет, юлга билет алып, өч группадашымны җибәрде. Чәчәкләр тотып, сәхнәгә яныма алар менде. Тамаша тәмамлануга, Самарадагы татар оешмаларыннан чәчәк бәйләмә килеп җитте... Ярымфиналның иҗади конкурсына «Оныта алмыйм» җырын әзерләдем. Күңелемнән аны әти белән әнигә багышладым... Әни гел Рәстәм Яхин романсларын башкара иде. Ә бу аның иң яраткан җыры. Әти белән икесенә дә кадерле ниндидер хатирәләр белән бәйлә иде бугай ул. Әти киткәч, аның бу җырыны җырлаганын башка ишетмәдем...

...«Иҗтимагый эшләрдә, бәйгеләрдә катнашу бик күп вакытны сорый, әмма мин өлгерергә тырышам, чөнки алардан үземә энергия алам», – ди Фәрзәнә. Тагын бер сәбәб бар: татарлар җыелган нинди генә чарага барса да, күпләр анда аңа: «Фәрхәт кызы», дип дәшә. Шушы кешеләр аша әти-әнисе белән аралашкан кебек тоела – Фәрзәнә шуңа да үзен ялгыз хис итми. Аларны фәрештәдәй саклап торучы әти-әнисе дә каядыр якында гына кебек...

Казан–Самара–Казан.

ӘКИЯТИ БАЛАЧАК

Яшь барган саен, могжизаны
ныграк көтәсең икән... Югыйсә
балачакта да беренче кар явуга
сөөнә-сөөнә Яңа ел бәйрәмен
көтә башлый идек. Ә хәзер
әле ноябрьгә дә аяк басмыйбыз,
кибетләрдә инде берсеннән-
берсе купшы чыршылар,
ялтыр-йолтыр уенчыклар
сатуга чыга башлай.
Бәйрәмнең бернинди сихрилегә
дә калмый...

Динара ӘХМӘТ

Безгә чыршыны Кыш бабай ел саен жиргә ак кар яткач алып килә иде. «Зур капчыгын гына күреп калдым, мин чыгып өлгергәнче күршеләргә кереп тә киткән. Карасам, ишегалды уртасында чыршы, аның янында менә шушы тартма белән уенчыклар тора», – дип, әнкәй сөөнә-сөөнә зал уртасына Кыш бабай калдырган төенчәкләрне ташый. Шатлык эчкә сыймый, безнең дә Кыш бабайны күрәсе килә. Сорау арты сорау яудырабыз: «Ә аның боланнары бар идеме?», «Чанасы бик зурмы?», «Кар кызы да килдеме икән?», «Чыршыларны кайда саклый ул?» Һәр сорауга әнкәйнең җавабы әзер, авыз ачып тыңлап торабыз. Чыршы белән уенчыклардан килгән үзенә күрә тәмле хуш ис бөтен өйгә тарала... Шул арада сөңлем белән чыршыны җыя башлыйбыз, тартманы бушатып, уенчыкларны барлыйбыз. Карале, берсе дә ватылмаган бит?! Менә сиңа Кыш бабай! Бигрәк сакчыл икән! Әллә кайлардан шул уенчыкларны ватмыйча, югалтмыйча алып килергә дә кирәк бит әле!

Сөңлем белән сөйләшә-сөйләшә, чыршыны бизәп тә куябыз. Менә иң матур чыршы бездә инде! Әнкәй бөтен

Фото: гаилә архивынан

тәрәзәләргә гирлянда элә. Тизрәк караңгы төшкәнне көтәбез, урамга чыгып, шул төсле-төсле янган утларга карап сокланасыбыз килә.

Ә кичен балалар бакчасында, соңрак мәктәптә узасы чыршы бәйрәмендә сөйләчәк шигырьләренә кабатлыйбыз, чыршы әйләнәсендә җырлыйбыз. Могжизалы кичләр гыйнвар уртасына кадәр дәвам итә. Хәзер популяр булган адвент-календарыны әнкәй шул заманда ук белгәннән шаккатам. Әлбәттә, ул аны үзе уйлап тапкан, хәзер генә ул бөтен нәрсә интернетта бар! Әле бит биремнәре дә нинди! Тәрәзәгә буяулар белән рәсемнәр ясау, кер сабынын ышкып, кар бөртекләре ябыштыру, пластик конфет капларына җеп куеп, аларга су агызып, төрлө төскә буяп, тышта боз итеп катыру һәм бакчадагы агачларны бизәү, ишегалдында төрлө сыннар ясау, зур бакчада чаңгыда шуу, иң озын боз сөңгесен эзләп табу, окоп ясау – һәр бирем кызыклы, бер-берсен кабатламый. Әле шуларны үтәгән өчөнтәмле конфет та элгә!

Кыш бабай өйгө керең

Тагын шул кибет кишталаренә әйләнеп кайтам инде. Хәзер нәрсә генә юк?! Шул ук адвент-календарларны гына карагыз сез?! Ләкин хәзерге заман баласына берсе дә кирәк түгел кебек... Чыршы бәйрәменә килгән Кыш бабайның капчыгыннан алып тараткан лимон, снежок кебек конфетларына шундый сөенә идек... Ел әйләнәсә тәм-том ашап торган баланы хәзер дә шундый конфетлар белән генә «шаккаттырсаң» инде?! 31 декабрь иртәсен аеруча көтеп ала идек. Ышанмаслык та түгел бит! Без йокыдан торып чыгуга, зал уртасына кадәр кереп, карлы эзләрен калдырып, чыршы төбенә күчтәнәчләр калдырып чыгып киткән шаян бабабыз. Урамга кадәр чыгып карыйбыз. Әйе, койма буеннан гына керең, зур адымнар белән яңадан күршеләргә таба чыгып та киткән... Шушы матур традиция мин кияүгә чыккач та дәвам итте. Декабрь аенда тугебыз булгач, ирем белән яңа статуста авылга кайттык. Тәрәзәдә, һәрвакыттагыча, төрлө-төрлө утлар балкый. Әнкәй чыршыны үзә бизәп куйган. Ялгыз әнкәй... Балалары читтә... Ә күңелә һаман яшьлектә – мөгжиза көтә. «Беркөн урамга чыксаң, Кыш бабагыз ишегалды уртасында чыршы һәм тартма белән уенчыклар калдырып киткән. Әле сезгә күчтәнәчләр дә әзерләгән. Тизрәк алып кереп куйдым», – дип каршы алды. Без һәр ел шулай балачакка кайткан кебек була идек. Сөенә-сөенә бүләк карадык. Инде ничә еллар Кыш бабайның чыршыны мунча түбәсеннән генә алып төшүен, тартма белән уенчыкларның шунда саклануын белсәк тә, әнкәйнең матур әкиятләрен ел саен яратып, күз алдына китереп тыңлый идек. Кызганыч, 2015 елга аяк басар алдыннан бизәлгән чыршысының, безгә әзерләгән бүләкләренә соңгысы булачагын белмәгәнбез шул...

Бүләксез каласың

Балаларымны бәйрәмгә әзерләгәндә, үземнең балачактагы Яңа еллар күз алдына килә. 4-5 яшьлек чагым булгандыр, әнкәй миңа ак тукумадан матур итеп күлмәк текте. Итәген крахмал белән катырып куйды. Чын курчак кебек идем бәйрәмдә. Аңа төслә мишураларны тегеп бизәде, чөчәмне дә матур итеп үргәнә исемдә калган. Ә мин, шук кызчык, бәйрәм башланганчы ук, күлмәгемдәге мишураларны өзеп алып иптәшләремә таратып бетергән идем. Ачуландымы икән әнкәй мине шул вакытта? Хәтерләмим... Шулай авыл клубында узачак бер чыршы бәйрәмендә сәхнәдә жырларга тиеш идем, игълан иттеләр, ә мин чыкмадым да, жырламадым да. Ул чакта: «Кыш бабай сиңа бүләк алып килми», – дип ачуланганнары истә. Минем Кыш бабай алып килмиме инде? Бер тапкыр да бүләксез калдырмады... Хәзер популяр булса да, ул заманда авыл жирендә кемнең өенә чын Кыш бабай кебек киенеп кереп, шигырь сөйләтеп, чыршы тирәли жыр жырлап, зур капчыгыннан иң матур курчакны алып биреп, бәйрәм белән котлаганнары булды икән дип тә уйга калам.

Чын чыршы турында хыял

Без гел ясалма чыршы куя идек. Шулай бер елны әнкәйгә чын чыршы куясы килү теләгән әйттем. Дусларым

«Синең әтиң юк, шуңа күрә шулай дисең инде».

ел да шулай мактаналар, аларга әтиләре урманнан чын чыршы алып кайта икән. Ә мин инде чын чыршы кисүгә каршы, имеш. Иптәш кызларымның: «Синең әтиң юк, шуңа күрә шулай дисең инде», дигән сүзләренә үртәлмәскә тырышсам да, үзем генә калгач түзә алмыйча елыйм. Күрәсен, әнкәй дә күңел халәтен сизеп алган. Теләгемә каршы килмәде, чын чыршы кайтартты. «Менә Кыш бабай теләгәнне ишетеп алган, кызым», – дип, өй уртасына түшәмгә кадәр тиеп торган чыршы алып кереп утыртты. Буй житкән кыз, шул сүзләргә чын күңелдән сөенеп, чыршы тирәли биі үк башладым. Ә әнкәйнең күңелә ниләр кичерде икән шул чакта? Ул чыршыны кайдан алды икән ул? Ничек жаен тапты икән? Әйе, тол хатын булса да, ирләрдән дә көчле рухлы иде ул безнең.

Иң матуры – мин!

Апам һәм сеңлем белән очрашкач та хатирәләр сандыгын барлыйбыз. Көлешәбез дә, елашабыз да – нинди рәхәт вакытка туры килгән бит балачак елларыбыз! «Мин инде сез туганчы үзем генә үстем. Әткәй һәм әнкәй белән Яңа ел төненә пилмән бөргән вакытлар гел күз алдымда. Чыршыны без бик иртә бизи идек, чөнки Кыш бабай чыршыны минем туган көнгә – 11 ноябрьдә үк алып килә иде. Мин үскәч, сез тугач кына ул традиция берәз үзгәрде. Чыршыбызны иң матур уенчыклар белән бизи идем. Төбенә мамыктан ясалган Кыш бабай белән Кар кызын бастырып куям. Уенчыклар пыяла булгач, гел ватыла. Әткәй шуларны чүкчәк белән ваклап бетерә дә, әнкәй теккән күлмәккә жилем сөртеп ябыштыра. Бер елны әткәй тимерне эретеп, Кар кызы башлыгы ясады. Әнкәй аны челтәр белән тарттырып текте, бизәде. Андый матур әйбер бер миндә генә иде. Мәктәптә укыганда, чыршы бәйрәме спортзалда уза иде. Без дивар газеталары чыгарабыз. Әткәй матур ясаганга, рәсемне гел аңа ясалалар, шуңа күрә безнең сыйныф гел жиңә... Хәзер инде бөтен нәрсә бар, ләкин иң матур Яңа ел без бәләкәй чакта булган икән», – дип, апам да хатирәләрен яңарта. Хәзер дә ел саен туган көнәдә чыршы бизи, тәрәзәләренә гирляндалар элөп, капка төпләренә кардан матур сыннар да ясый. Нәкъ әнкәй кебек, без Яңа ел ялларына кайткач, мичтә коймак пешереп сыйлый. «Яңа ел иртәсендә таба исе чыгару – әнкәемнән калган гадәт. Ул да, бөтенләй иренмичә, беренче гыйнварда иртүк мичкә ягып коймак, шәңгә пешерә, кичкә бөлеш тыга иде», – ди апам.

Кечкенә сеңлем безнең хатирәләренә аеруча кызыксынып тыңлый. Балачакка кайту һәрвакыт рәхәт бит ул. Керләнгән күңелләренә сафландырырлык хатирәләр булу – үзә зур байлык. «Бер елны беренче карны елый-елый көткәнем истә. Әнкәй үзә яудырырлык булгандыр, мөгаен. Район үзәгендәге базардан миңа тун алып кайттык. Кара тунга ак чөчәкләр төшерелгән. Шундый матур! Ә минем

аны киеп тизрэк урамга чыгасым килә. Һәр сәгать саен кар яумадымы икән, дип, урамга чыгып керәм дә елыйм. Күрәсеп, түзәрлеге калмаган, әнкәй дә кар яуганны көткән. Шулай бер кичне кар ява башлаган. Йокларга яткан идек инде, әнкәй мине тәрәзә төбөнә алып килде дә кар яуганын күрсәтте. Алай гына да түгел, форточканы ачып, карны тотып карарга да рәхсәт итте. Сөенүләрем!.. Тизрэк йокларга ятып, иртәгә житүен теләдем. Иртән инде яңа тунны киеп, урамга чыгып чаптым. Ишегалды ап-ак! Югыйсә ул тунны болай да киеп чыгып керсәм яраган булыр иде. Нәкъ менә кар явуы кирәк булган. Хәзер әллә нинди матур туннар кисәм дә, ул чактагы кебек сөенү хисләре кичермим инде», – дип искә ала балачагын сөңлем. Ә мин, эчтән генә, ярый теге төнлө яуган кар эремәгән әле, әнкәй нишләгән булыр иде синен белән дип уйлап куям.

Әнәсез чыршы

Балачак традицияләре үзбездә гаилә коргач та дәвам итә. Ел әйләнәсе карават астында сакланган чыршы белән уенчыкларны балалар Кыш бабай балконнан кертәп калдыра дип уйлый әлегә. Чөнки зал бүлмәсе бик салкын була, житмәсә, Кыш бабайның аяк эзләре дә кала. Тарих кабатлана диярсен, сораулары да шул ук. «Кыш бабай чыршыны кайда саклай?», «Аның ничә боланы бар?», «Ничек бөтен балага да бүлүк әзерләп өлгөрә?» Әнкәй миңа сөйләгән әкиятләренә хәзер балаларым кызыксынып тыңлый... Гаиләбезнең матур традициясе – чыршыны туй көнөбездә бизәү. Туй көнөндә залга матур чыршы куеп, һәр чакырылган кунакка чыршы уенчыгы алып килүләрен сорадык. Менә инде 12 ел чыршы бизәгән саен шул бәхетле көнгә кайтабыз. Һәр уенчыкны кем биргән, аларның әйткән матур теләкләрен искә төшереп, рәхмәт укыйбыз. Әнкәй биргән уенчыклар аеруча кадерле, аларны күз карасыдай саклыйм. Чыршы бизәгәндә ирем дә балачак хатирәләрен яңартып: «Юклык заманда яшәмәдек бит инде, никтер бер елны чыршы куелмыйча калды. Яңа ел житә, ә өйдә чыршы юк. Абыем күрше авылда мәктәп директоры булып эшли иде. Мәктәптә чыршы бәйрәмә узгач, шундагы чыршыны машинасына тагып алып кайтты. Аның жиргә өстөрәлеп кайткан ягындагы энәләре коелып беткән. Шулай итеп ярымшәрә чыршы белән Яңа елны каршы алган идек», – дип көлдөрдә. Әле студент елларында ылыслары коелган чыршы белән үзбездә Яңа елны каршы алган идек. Колхоз базарыннан алган чыршының энәләре автобусның кисәк кенә туктавыннан, утыргычка бәрелеп, беренче тукталышта ук коелып бетте. Шуңа да карамастан, Яңа ел кәефе бозылмады.

Күңел сандыгымда Яңа елга бәйле хатирәләр бик күп. Яңа елга яңа өметләр, яңа хыяллар, яңа максатлар белән аяк баса идек. Кызганыч, соңгы елларда күңелләребезне билгесезлек, борчу-сагыш биләп ала башлады. Ләкин йөрәкләребездәгә кечкенә миннең матур хатирәләре барыбер могжизага ышаныч уята. Аны ишетергә тырышырга кирәк!

2024
гаилә елы

Гаилә елы безнең өчен шатлык-куанычларга, бәйрәмнәргә бай булды. Эльза белән гаилә коруыбызга быел төгәл ун ел тулды. Шулай ук икенче кызыбыз Айсылу да тәүге тапкыр мәктәп бусагасын атлап керде. Олы кызыбыз Таңсылуга 9 яшь тулды.

Ә иң сөөнечле яңалыгыбыз – быел 17 сентябрь таңында өченче кызыбыз – Айзиләбездә дөньяга килде. Авырлыгы 2850 грамм, бие 52 сантиметр гына булган бәхет төенчеген сак кулга алу – үзе бер илаһи мизгелләр.

Ике кызыбыз да мәктәпкә урнаша дигәндә, болай да бер-бер артлы тоташ биш елдан артык декретта ябылып ятып, әле яңарак кына кеше арасына чыга башлаган хатынымны кабат бәби алып кайтырга күндерү, тәвәккәлләтү жиңел генә булмады, әлбәттә. Ник дигәндә, балалар үстерү матавыгы күбрәк аның жылкәсенә төшә. Миңа эштән соң язучыларыбызның иңат кичәләренә дә барырга туры килә, сирәк булса да Язучылар берлеге яки редакциябез оештырган командировкаларга да чыккалыим. Ә ул ни чарадан бичара, балалар белән өйдә утырырга мәжбүр. Житмәсә, шәһәрдән читтә – Урман арты бистәсенә тоташкан Салават күпере районында яшибез. Эш белән өй арасындагы юлыбыз гына да берәр сәгәттән ким чыкмый. Шунлыктан, нинди дә булса бәйрәм күрим, театр-концертка барып кайтыйм дисәң дә, эш катлаулана. Кыскасы, хатынның батырлыгына вә тәвәккәллегенә сокланып та, берникадәр аны кызганып та йөргән көннәрәм!

Гомумән, өчнө түгел, бер баланы табып тәрбияләргә риза булган хатын-кыз да олы хөрмәткә, ихтирамга лаек. Төннәр бие йокы күрмичә бала багу, берничә ел давамда тәүлегенә 24 сәгать, атнасына 7 көн бала көйләп яшәү – авыр һәм җаваплы, бәһасез хезмәт ул.

Шөкер, хәзер олы кызлар инде кул астына керә башлады. Әниләренә булышырга тырышалар. Бәбине алар да бик көтеп алды. Яраталар. Тизрәк үрмәли башлавын, тәпи китүен, сөйләшүен түземсезләнеп көтәләр. Үзем дә, кабат бәби сөюләр, бәлки, тәтемәс, дип, кечкенәбезнең үсүен мөмкин кадәр күбрәк күрәп калырга тырышам. Өй тулы кыз арасында һәркайсына игътибар җиткерү, үзара дус итеп тәрбияләү жиңел генә бирелми, билгеле. Шулай да шатлыгым чиксез.

Фәнил ГЫЙЛӘЖЕВ,
шагыйрь.

ФАЙДАЛЫ МӘГЪЛУМАТ:

**2 ДЕКАБРЬДӘН 12 ДЕКАБРЬГӘ КАДӘР 2025 ЕЛНЫҢ БЕРЕНЧЕ ЯРТЫЕЛЛЫГЫНА
«СӨЕМБИКӘ»ГӘ ТАШЛАМАЛЫ БӘЯДӘН ЯЗЫЛЫРГА БУЛА.
МӨМКИНЛЕКТӘН ФАЙДАЛАНЫП КАЛЫГЫЗ!**

Почта аша язылу

«Почта России»ның «Подписные издания» (ПАП) рәсми каталогы буенча
Татарстанлылар өчен бер елга индекс – **П8299**
ярты елга индекс – **П2204**
Республикадан читтә яшәүчеләр өчен индекс – **П0279**

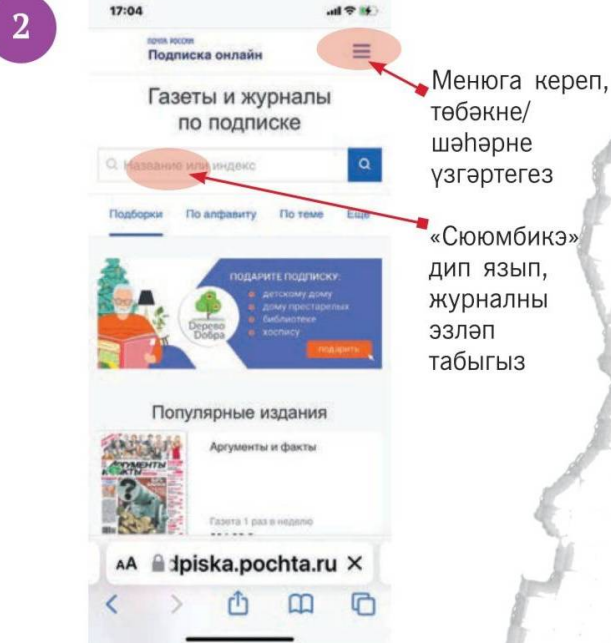
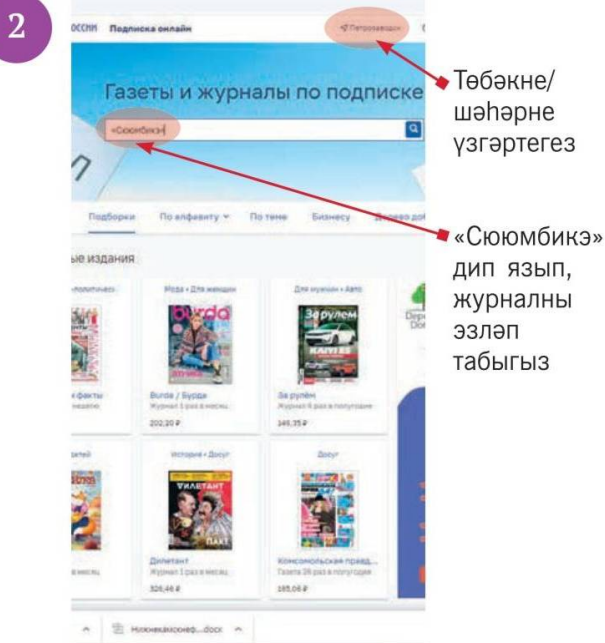
ОНЛАЙН ЯЗЫЛУ

Компьютер аша

Смартфон аша

- 1 Почта России сайтына кереgez:
<https://podpiska.pochta.ru/>

- 1 QR-код буенча кереgez

- 3 Тәкъдим ителгән алгоритм буенча барыгыз

- 3 Тәкъдим ителгән алгоритм буенча барыгыз

Хәзер «Сөембикә» журналын Wildberries, Магнит Маркет, Яндекс Маркет, Ozon, «Татмедиа» онлайн кибетеннән дә сатып алырга була.

БЕЗНЕ УКЫГЫЗ
Сайтта: www.syuyumbike.ru
ВКонтактеда: vk.com/suumbike
Телеграммда: <https://t.me/suumbike>

РЕКЛАМА

16+

СИН БИТ МИҢА СӨЯМ, ДИДЕН...

Эльмира
ЗАКИРОВА

«Кышкы чия». Сылу, чая, янып торган хатын-кызның эчке дөньясын, матурлык серен, нечкә күңелен ача торган жыр ул. Хатын-кызның бәхете – яратуда, мәхәббәт газапларында. Шул халәтендә ул тулышып пешкән, төрлө төсләре белән балкыган кышкы чияне хәтерләтә, диләр...

Кышкы чия

Виниса Фәттахова сүзләре
Илгиз Закиров музыкасы

Күбәләкләп яуган ап-ак карлар
Килеп куна битәм очларына.
Күзләремдә ай һәм йолдыз нуры,
Бөтереләм хисләр кочагында.

Кушымта:
Әмма күрмим яуган карларны да,
Житәкләшеп үткән парларны да.
Син бит миңа бүген сөям, дидең,
Кыш көнендә пешкән чиям, дидең.

Күкрәгемә кысып жылытырмын,
Чиям, дидең, сине өшетмәм.
Мондый татлы, назлы сүзләрне бит
Мин тик тәүге тапкыр ишетәм.

Кушымта.

Күбәләкләп яуган ап-ак карлар
Килеп куна битәм очларына.
Иреннәрдә баллы чия таме,
Эрим кебек синең кочагыңда.

Кушымта.

Чәчләрен килешле итеп жыеп куйган, зифа буен тагын да нәфисрәк, сыгыл-малырак итеп күрсәтүче озын концерт күлмәгә кигән яшә, сылу жырчы сәхнәгә чыгуга тамашачы «аһ» итте!

– Юбилярыбыз Илгиз Закировның кызы, жырчы-композитор Гөлназ Закирова! – дип игълан иттеләр. – «Кышкы чия»!

Жырның исемемен ишетүгә үк зал кул чаба башлады. Әллә жырны яратудан, әллә жырчының үзен тулышып пешкән чиягә охшаттылар... Күр, көрән күлмәгендә көмештәй ялтыраган бизәкләр дә кышкы чиядә жемелдәгән кар бөртекләрен хәтерләтә...

*Күбәләкләп яуган ап-ак карлар
Килеп куна битем очларына...*

Яңа тавыш, яңа аһәңнәр жаннарны айкап узды. Жырга яңа төсмерләр өстәлгән иде. Тамашачы инде түзеп торалмыйча жырны күтәрәп алды.

*Син бит миңа бүген сөям дидең,
Кыш көнендә пешкән чиям, дидең...*

Алкышлар, алкышлар... Гөлназны кат-кат чакырдылар. Бу алкышлар Гөлназга гына түгел, композитор Илгиз Закировка да, шагыйрә Виниса Фәттаховага да һәм, әлбәттә, жырны дөньяга яңгыраткан Хәния Фәрхигә дә иде...

Халык мәхәббәтен яуларлык шундый тирән эчтәлекле бу жыр ничек туган? Аның тарихы булырга тиеш бит инде... Мөгаен, ул иң элек шагыйрә күңелендә бөреләнгәндер. Мин инде күңелем белән 80 нче елларда экраннарда чыккан «Зимняя вишня» фильмын искә төшерәм. Елена Сафонова уйнаган Ольганы, аның кичерешләрен... Анжелика Варумның кышкы чия турындагы жыры да күңелдә яңгырый... Шул нотада Уфада яшәп ижат итүче Виниса Фәттаховага шалтыратам.

– Мин катлаулы итеп, фәлсәфәләргә кереп китеп язмыйм шигырьләремне. Халык бер укуда кабул итәрлек булсын... «Кышкы чия» шигыре ничектер бик тиз язылды. Әллә ак карлар яуган матур көн тәэсиреннән, әллә хатын-кыз күңелендә кайнаган хисләр шулай үзен сиздерде... Мәхәббәт турында шигырь туды! Яратуга, назга сусаган хатын-кыз жанын ачкансың диючеләр дә булды. Инде егерме елдан артык вакыт үткән, ә шул көн кичерешләре жыр булып яңгырый хәзер. «Кышкы чия» дип исемләнгән шигырь китабым

да бар әле. Ул шигырьне башта Зөфәр Хәйретдиновка биргән идем, ләкин жыр язылмады. Уфадагы концертларынан соң Илгиз Закировка тапшырдым. Берзаман Хәния жырлы да башлады. Шигыремә канатлар куеп, Илгиз белән Хәния аны дөньяга жыр итеп очырдылар. Икесе дә күңелемә якын үз кешеләр. Мин үзем Илеш районы Этәй авылында тудым, Исәнбайда үстем. Илгиз – күрше Актаныш районы Аеш авылы егете. Хәния дә үзәбезнеке – Башкортстанның Тәтешле районынан бит. Моңарыбыз берберсен тулыландыргандыр, – дип, хатирәләрен барлады ул.

...30 дан 45 яшьләргә кадәрге хатын-кызларга «кышкы чия» дип әйтәләр. Ни өченме? Чибәр, акыллы, һәр яктан килгән, табышмак кебек серле, хатын-кыз булып төмам өлгергән, дип санап китәсе килә. Бар матурлыгы белән балкып, чәчәк кебек ачылсын өчен, янәшәсендә яраткан кешесә дә булырга тиеш, әлбәттә. Сөеп-сөелеп яшәргә яратылган зат ич алар. Ярар, шагыйрә шуны сиздерә алган. Ә композитор? Илгиз Закиров жыр турында сөйләде, «Бәйрәм» ансамблендә Хәния белән бергә эшләгән елларын искә төшерде.

– Хәния белән бергә шактый концертлар куярга, гастрольләрдә йөрергә туры килде. Берсендә Тәтешләгә Сабан туена кайттык. Шунда Хәния беренче тапкыр минем Әнгам Атнабаев шигыренә ижат иткән «Танып буе әрәмә» дигән жырымны башкарды. Көн эссе иде. Мәйданнан ерак та түгел шул жырдагы Танып елгасы ага. Аны-моны уйлап тормастан суга сикердем. Куырып алмасыммы! Шулкадәр салкын! Мин бит Сән буенда үскән егет. Безнең якларда су тиз жылына, июнь башында ук су коена башлый идек. Ә Танып – Пермь якларынан ук агып килүче салкын сулы тау елгасы икән. Хәния әлегә жырны жырлаган саен шул су кәргәнем искә төшә торган иде. Ә «Кышкы чия» жырының тарихы болайрак. Уфада концертлар куеп йөргәндә бер ханым миңа «Кышкы чия» шигырен биреп китте. Бу шагыйрә Виниса Фәттахова булып чыкты. Шигырьне укыдым да, кышкы чия буламыни, дип көлдем башта. Кунакханәгә кайткач та, иртән торгач та тынгы бирми генә бит шул шигырь! Тору белән яздым, шун-

дук нотага төшә барды: баянсыз, фортепианосыз яздым мин аны. Башта Гүзәл Әхмәтовага бирдем. Аннары, бу жыр өчен Гүзәл яшәрәк әле дип, ноталарны кире китерттем. Зәйнәб Фәрхетдинова матур башкарып дип уйладым. Чөнки тавышында мелизмнар күп. Аның жырлавын ук күз алдына ките-реп, «Кышкы чия»не аңа илтәп бирдем. Тик... ята да ята жыр, Зәйнәб һаман яздырмый. Дүрт ай да узды. Ахырдә, булмады инде, дип, ноталарны өеннән алып чыгып киттем. Чү, безнең Хәния бар бит! Аның жырлары тоташ хатын-кыз язмышыннан тора бит дип уйлап куйдым. Ул вакытта Хәния Чаллыда яши иде. Кайту белән ноталарны аңа биреп, жырлап күрсәттем. Ул аны ике-өч көн эчендә яздырып та чыгарды. Бу жыр нәкъ аның тавышына туры килеп, аны көтеп торган икән! Ул бөтен барлыгы, эчке дөньясы белән ачыла шушы жырда. 2004 елда «Кышкы чия» «Татар жыры» фестивалендә «Алтын барс»ына лаек булды.

– «Кышкы чия»не бик яратып башкарам. Жырлаганда вальска әйләнәсе килә хәтта! – дип сүзгә кушыла Гөлназ Закирова. – Дөресен генә әйткәндә, аның тирәнлегенә, сүзләренә мәгънәсенә дә хәзер генә төшенеп киләм. Мин бит инде үзем дә үсмер кыз түгел, ике бала анасы. «Кышкы чия» – кыш фасылында, инде гомернең тотрыклы бер чорында килгән мәхәббәт турында ул, минемчә. Бу жырны бик яраталар! Концерт барышында рәхәтләнеп кушылып жырлап утыралар. Казанда да, Чаллыда да... Гади генә жыр кебек, ә кеше күңеленә ничек үтеп керә! Мин беләм: аны Хәния апа да бик яратып башкара иде. Аның тормышына, аның язмышына аваздаш жыр ул! «Кышкы чия»не халык күңелләренә таратучы, дөньяга танытучы – ул, Хәния апа бит инде!

* * *

...Инде егерме ел буена яңгыраган жыр күңелләренә нечкәртте. Хәния Фәрхине сагындык. Күз алдында һаман бер картина: күбәләкләп яуган карлар төсендә актан киенгән яраткан жырчы-бызның балкып елмаеп сәхнәгә чыгулары, жанга якын кабатланмас тавышы, житәкләшеп үткән парлар сурәтендә вальска бөтерелүче егетләр-кызлар...

ЫШАНАБЫЗ СИҢА, ЕЛАН ЕЛЫ

Тиздән аяк басачак елның хужасы – яшел төстәге Агач елан. Елан бик акыллы, хәйләкәр һәм зирәк жан иясе. Көнчыгыш әкиятләрендә ул – кешеләргә кыен чакта юл күрсәтүче, авыр вакытта ярдәм итүче. Өстәвенә, елан кызыксынучан, сабыр, һәрбер ситуациядән чыгу юлын таба белә.

Чын тормышта елан кешеләрне куркытырга да сәләтле. Ләкин ул тик торганнан гына һөжүм итми, башта кисәтә. Еланнан зыян күрмәс өчен, аның кисәтүенә игътибарлы булырга гына кирәк.

Ел хужасы безгә карата миһербанлы булырга охшаган. Ул яшел төстә. Яшел төс – тынычлык төсе, гармония, яшәү һәм өмет төсе. Өстәвенә, ул әле Агач елан. Агач – үсешкә омтылу, яшәеш, озын гомер символы. Димәк, 2025 ел тарихка тынычлык, үсешкә ирешү, гармонияле ел булып кереп калыр. Без моңа бик өметләнәбез.

Елан елын ничек каршы алырга?

Иң элек еланның нәрсә яратканын искә төшерик. Ул жылы, уңай һәм тыныч булганы ярата. Үз оясын зур-зур ташлар, агач тамырлары астына кора. Ел хужасының күңелен күрим дисәгез, бүлмәнең почмакларына ташлардан «оя» корып, аның тирәсен чүлмәклә гөлләр белән бизәгез. Яшел чыршы төбенә дә ташлар тезә аласыз, ул моны баяләми калмас. Экзотик гөлләрегез булса, чыршы бизәкләрен аларга да элп кугыз. Быелгы төп төсләр: яшел, кара һәм алтын төсләр. Өйдәге бизәкләрдә шушы төсләргә өстенлек бирергә тырышыгыз.

Табигатьтә елан күп очракта кешеләргә ялгыз гына очраса да, ул зур гаилә белән яши. Яңа ел хужасының күңелен күрим дисәгез, бәйрәмне гаиләгез, дуслар, туганнар белән зур табын артында каршы алырга кирәк.

Нинди бүлэк әзерләргә?

Бүлэк сайлаганда аның нинди материалдан эшләнүенә игътибар итегез. Елан табигый материаллар яклы. 2025 елның хужасы Агач елан икәнән истән чыгармыйк, шуңа да агачтан эшләнгән сувенирлар бик урынлы булачак. Текстиль әйберләр бүлэк итәргә теләсәгез, аларның яшел төсләренә сайлаңыз. Үлән һәм жир төсләре, табигый бизәкләр – үлән, агач, чәчәк – болар бар да ел хужасының күңеленә хуш киләчәк. Елан бик прагматик жан иясә. Ул бүләкләрнең матур булуына гына түгел, ә файдалы һәм кирәкле икәнәнә дә сөенәчәк.

Табынга ниләр куярга?

Яңа елны мул табынсыз күз алдына китерүе кыен. Табын әзерләгәндә дә Еланның яраткан төсләренә өстенлек бирергә кирәк. Өстәлгә яшел эскәтер жәяргә була. Ак ашъяулык өстеннән яшел төстәге тастымал жәйсәң дә матур. Табынны яшел шәмнәр белән бизи аласыз. Ләкин өстәл өсте артык чуар булмаска тиеш.

Төп ризыклар, әлбәттә инде, жыләк-жимеш, яшелчә һәм яшел аш тәмләткеч үләннәр. Яшелчәдән әзерләнгән салатларга өстенлек бирегез. Табында алар күбрәк булсын. Шулай ук куян, кош һәм терлек итләреннән әзерләнгән ризыклар да кулай булып. Аларны да мул итеп яшел аш тәмләткеч үләннәр белән бизәгез. Ярмалар турында да онытмаңыз, Елан ярмадан пешкән ризыкларны да бик ярата.

Бәйрәмгә ничек киенергә?

Дөньяда еланның нинди генә төсләре юк. Сарысы да, карасы да, яшеле, көрәне, хәтта агы да. Шуңа күрә Яңа елны нинди төстәге киём белән каршы алайым икән дип артык күп уйлыйсы юк. Үзегезгә ошаган, килешкән киёмне киегез. Ел хужасы яшел төстә булганга, яшел төсләренә сайласагыз, һич оттырмассыз.

Еланның ялтыравык әйберләр яратканы да мәгълүм. Аның үзенең дә тиресе ялтырап тора бит. Шулай булгач, быел пайеткалар, сәйләннәр белән бизәлгән яисә атлас, ефәк кебек ялтыравык тукумалардан тегелгән киёмнәр аеруча актуаль булырга тиеш.

Аксессуарлар

Аксессуарлар сайлаганда елан формасындагы беләзек, йөзек, алкаларга, табигый ташлардан тизелгән муенсаларга туктала аласыз. Шулай ук алтын, көмеш әйберләрдән дә баш тартмаңыз.

ЕЛАН ЕЛЫНДА ТАРИХКА КЕРЕП КАЛГАН ВАКЫЙГАЛАР

1905 ел

■ Петербургта татар телендә «Нур», Казанда «Казан мөхбире» дип аталган беренче татар газеталары чыга башлый. ■ Транссебер тимер юлы төзелеше башлана.

■ Альп таулары аша Швейцария һәм Италияне тоташтыручы тоннель ачыла.

■ Россиядә беренче рус революциясе уза.

■ Беренче Бөтендөнья сугышы башлана.

1917 ел

Россиядә кабаттан ике революция.

1929 ел

Илебездә индустриалаштыру процессы.

1941 ел

■ Бөек Ватан сугышы башлана.

■ Физик Гленн Сиборг яңа химик элемент – плутонийны ача.

1953 ел

ДНК ачыклана. Ул – бүгенгә кадәр биологиядәге иң зур ачышларның берсе булып санала.

1965 ел

Совет космонавты Алексей Леонов космонавтика тарихында беренче тапкыр ачык космоска чыга.

1977 ел

«Арктика» атом бозваткычы Төньяк полюска кадәр барып җитә.

1989 ел

Берлин стөнасы җимерелә.

2001 ел

■ Беренче тапкыр кеше эмбрионы клонлаштырыла.

■ Космоска беренче турист оча.

2013 ел

Чиләбе өлкәсенә зур метеорит төшә.

ЕЛАН ЕЛЫНДА ТУГАН АТАКЛЫ ШӘХЕСЛӘР

Чарльз Дарвин, Пабло Пикассо, Мөхәммәт Али, Индира Ганди, Людмила Зыкина, Александра Пахмутова, Махатма Ганди, Джон Кеннеди, Кристиан Диор, Николай Коперник, Мао Цзэдун, Аристотель Онассис. Үзөбезнекеләрдән – Салих Баттал, Нур Баян, Тәүфик Әйди, Фәат Галимуллин.

ЯҢА ЕЛ ЭТИКЕТЫ

Сизэсезме, тиздэн
Яңа ел! Димәк, чыршы
бизәр, бүләкләр сатып
алыр, бәйрәм өстәленә
меню төзәр вакыт
житә. Кунакка
барасызмы, өйдә
якыннарыгыз белән
бәйрәм итәсезме
бар кешегә дә күңелле
булсын өчен, яхшы
кәефтән кала, этикет
кагыйдәләрен дә
онытмаска кирәк.
Этикет буенча эксперт
Айсылу ГАРИПОВА
киңәшләре.

Телефон

Бизәлгән чыршы янында фотога төшү, өстәл тирәли утырып гөр килү, жыр-биюләр... Яңа ел төнөндә моннан да күңеллесе юк. Күзгә-күз карап аралашуны телефон берничек тә алыштыра алмый. Шуңа күрә бу төнне телефон тотып уздырмагыз. Берничә фото ясагыз, видео төшерегез, котлийсы кешеләрне шалтыратып котлагыз да телефонны алып куегыз.

Котлау

Мессенджерларда һәм SMS-ларда стандартлашкан открытка-котлаулар жиберү – моветон һәм әдәпсезлек. Яңа ел белән котлау жиберергә телсез икән, ул кешенең исемен, үзегезнең языгыз. Идеаль вариант – кыска гына итеп булса да шәхси котлау язып жиберү! Ләкин ул үзенчәлекле һәм ихлас котлау булсын! Иң югары дәрәжәдәге котлау – күрешеп бүләк бирү. Мондый мөмкинлек юк икән, телефоннан шалтыратып котлагыз.

Чакыру

Яңа ел каршыларга чакыралар икән, иң элек рәхмәтегезне әйтегез. Чакыруларны бервакытта да җавапсыз калдырырга ярамый. Килү-килмәвегез турында алдан ук хәбәр итегез, көне килеп җиткәннен көтеп йөрмәгез. Хужага ничә кунак килүен алдан белү мөһим икәннен истән чыгармагыз. Кунакка буш кул белән бармыйлар, бигрәк тә Яңа ел бәйрәмендә балалы йортка. Балаларга нәрсә яраганын, ярамаганын алдан ук эти-әниләрәннән сорагыз. Яңа ел каршыларга барганда хужабикәдән нәрсә әзерләп алып килергә кирәклеген дә белешегез. Ризык әзерләгәндә ярдәмегезне тәкъдим итегез.

Бүләкләр

Бүләк сайлау – һәр кешенең шәхси эше. Ләкин бүләк бирүдә гомуми кагыйдәләр дә бар. Бүләк ул – игътибар. Универсаль бүләкләр – чәй, каһвә, шоколад, конфетлар, матур Яңа ел композициясе һәм теләкләр язылган открытка. Бүләкне сайлаганда, аны кемгә бирүегезне истә тотыгыз. Бу кеше нәрсәләр белән мавыга? Аның тормыш рәвеше, һөнәре, яше, кызыксынуларын истә тотыгыз.

Кунаклар

Кайберәүләр хужаларга алдан хәбәр итми генә Яңа ел белән котларга килеп керергә ярата. Ниятегезне алдан шалтыратып белгертәгез. Барыбызга да кунак килгәндә әзерлекле булып тору ошый бит. Аннан соң кунак көтү атмосферасы үзе үк күңелле әле ул. Хужаларны бу рәхәтлектән мәхрүм итмәгез. Бу бер-береңе карата аерым бер жылы мөгамәлә дә тудыра. Бервакытта да «теләсәгез, килегез» дип бәйрәмгә кунак чакырмагыз. «Без сезне көтеп калабыз», – дип әйтегез. Бу – чакырылган кунакның сезгә бик кадерле булуын аңлатыр.

Бәйрәм тәмамлану

Хужалар белән хушлашканда, башка кунаклар белән дә сабуллашырга онытмагыз. Икенче көнне хужаларга шалтыратып, тагын бер кат рәхмәтегезне әйтегез.

ЯҢА ЕЛ ӨСТӘЛЕ

Өстәл өчен классик төс – ак, ләкин кызыл һәм яшел төсләр бәйрәм атмосферасын һәм Яңа ел рухын тудырачак. Матур итеп сервировкалагыз: чәнечке һәм пычак, зур тәлинкәләр, су һәм шараб өчен төрле бокаллар куегыз. Киндер тукуыма салфеткалар табынны тагын да затлырак итеп күрсәтәчәк. Өстәлне матур итеп бизәү үзе бер сәнгать кенә түгел, ә йорт хужасының кунакларына карата ихтирам бер билгесе дә. Бәйрәм өстәленә пластик савыт-сабалар, сок тартмалары куймагыз – болар табынны нич тә бизәми. Затлы итеп әзерләнгән өстәл күңелне күтәрә, ризыклар тагын да тәмлерәк була.

МӨҺИМ! Яңа ел очрашулары салатлар белән эч тутыру өчен түгел, ә күңелле аралашу, рухлану. Ашауга гына кайтып калмасын ул. Өстәлгә дә үзенчәлекле, көтелмәгәнчә ризыклар әзерләгез.

ИНТИМ ТОРМЫШ

ИНТИМ ТОРМЫШНЫҢ ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬ ХАЛӘТКӘ ТӘЭСИРЕ

● Үзеңе ышаныч

Интим мөнәсәбәтләр хатын-кызларның үзбәясенә турыдан-туры тәэсир ясый. Ул яратышудан канәгатьлек хисе алып яши икән, тормышындагы башка өлкәләрдә дә гармония тоячак. Ирегең белән интим тормыштагы ихтыяждарыңны турында оялмайча сөйләшегез. Ул интим мөнәсәбәтләрәңнең сыйфатын яхшыртыр.

● Партнер белән эмоциональ якынлык

Йоки бүлмәсендәгә дәрәс мөнәсәбәтләр ир белән хатын арасындагы эмоциональ элементәң мөһим бер инструменты булып тора. Интим якынлык вакытында бүленеп чыккан окситоцин гормоны бер-береңә карата ышанычны һәм якынлыкны тагын да көчәйтә.

● Авыртуга каршы чара

Интим тормыш авырту синдромының кайбер төрләрендә ярдәм итә ала. Мәсәлән, баш, арка авыртканда (баш авырта дигән классик сәбәпне онытыгыз инде, даруы янәшәгездә икән бит!), бүленеп чыккан эндорфиннар табигый анальгетиклар булып санала.

Интим тормыш – ир белән хатын арасындагы шәхси мөнәсәбәтләрнең төп өлеше генә түгел, ә физик һәм эмоциональ сәламәтлекнең мөһим бер элементы да. Фәнни тикшеренүләр раславынча, даими җенси мөнәсәбәтләр сәламәтлекнең төрле якларына позитив тәэсир итә – кәеф яхшырудан башлап иммун системасын ныгытуга кадәр.

ИНТИМ ТОРМЫШНЫҢ ФИЗИК ХАЛӘТКӘ ТӘЭСИРЕ

■ Иммун системасының ныгуы

Сексуаль активлык А иммуноглобулин дәрәжәсен арттыра. Әлеге матдә организмга инфекцияләр белән көрәшкә ярдәм итә. Ягъни интим тормышлары даими булган хатын-кызларның вирусларга һәм салкын тию белән бәйлә авыруларына каршы торучанлыгы көчлерәк булырга мөмкин.

■ Стресс кимү һәм кәеф яхшыру

Секс бәхет гормоннары эшләнүгә ярдәм итә. Эндорфиннар белән окситоцин стресс дәрәжәсен киметә, кәефне яхшырта, иминлек хисен арттыра. Хатын-кызларның яратышып ләззәт кичергәннән соң бәхетлерәк, тынычрак булулары менә шуның белән аңлатыла. Ул шулай ук стресс гормоны – кортизолны киметә. Бу исә кан басымын нормальләштерә, психоэмоциональ хәлне яхшырта.

■ Йөрәк-кан тамырлары системасы эшен яхшырту

Җенси мөнәсәбәтләр – физик активлык ул. Яратышу кан әйләнешен яхшырта, организмның чыдамлыгын арттыра, йөрәк сәламәтлегенә уңай тәэсир итә. Шулай ук тикшеренүләр күрсәтүенчә, актив сексуаль тормыш инфаркт һәм инсульт очракларын киметә, бигрәк тә 40 яшьтән өлкәнрәк хатын-кызлар арасында.

■ Җенес органнары системасы сәламәтлеге

Интим тормышның даими булуы иң элек репродуктив система сәламәтлегенә ярдәм итә. Гормоннар дәрәжәсен, кече оча сөяге органнарында кан әйләнешен яхшырта, аналык җиңсәсендә инфекцияләр, оча сөяге органнарында кан торгынлыгы кебек күп кенә авырулардан профилактика булып тора. Интим тормыш мускул тукумаларының сузылучанлыгын да тәэмин итә. Бу исә оча сөяге төбенең мускуллар гипотрофиясе кебек авырулардан саклый.

ИНТИМ ТОРМЫШ БЕЛӘН СӘЛАМӘТЛЕК АРАСЫНДАГЫ БАЛАНСНЫ НИЧЕК САКЛАРГА?

- ✓ Үзеңне һәм тәнеңне ярату. Үз теләкләреңне һәм ихтыяждарыңны белү – сексуаль гармониядә булу өчен мөһим. Интим тормышыңда проблемалар бар икән, белгечләргә мөрәҗғәгать итүдән оялмагыз.
- ✓ Гигиенаны кайгырту. Интим гигиенаны саклау, саклану чараларын куллану инфекцияләр һәм авырулардан саклар.
- ✓ Партнер белән сөйләшү. Тормышыңның бу өлкәсе турында ирегең яки якын кешең белән ачыктан-ачык сөйләшү күп сорауларыңга җавап табарга, проблемаларны хәл итәргә ярдәм итәр.
- ✓ Чама белү. Тормышның башка өлкәсендәгә кебек үк баланс саклау мөһим. Даими, теңгәгә тимәгән сексуаль активлык сәламәтлеккә уңай тәэсир итә. Шулай ук вакытта аның чамадан тыш артык булуы да физик һәм эмоциональ хәлсезләнүгә китерергә мөмкин. Шуңа күрә дә интим тормышыңны нигезендә иң элек комфорт һәм гармония булырга тиеш.

Брускетта

Татарстанда узган татар мәдәни чараларының күзәтүчесе ул. Кайда, нәрсә һәм ничек оештырылганын хәзер әйтеп бирәчәк. Без Эльвира САДРЕЕВАда кунакта. Ленинградта туган, Казанда үскән (әти-әниләре Әлки районыннан. – Ред.) кыз булчак һөнәре итеп саннар өлкәсен сайлый. Белеме буенча икътисадчы ул. Эльвира хезмәт юлын югары уку йортында укытудан башлый, аннары соң энергетика тармагы, завод... Креатив, ижади күңеле медиа өлкәсенә тартыла. Беренче адымнарын интернет-матбугатта яңалыклар лентасы редакторы буларак башлый. Бүген инде ул мәдәни блогер. Хатын-кыз кем генә булып эшләрә дә, нәрсә белән генә мавыкса да, иң элек ул әни һәм хуҗабикә.

– Тиз пешерелә торган гади ашларны яратабыз, – ди ул. – Яңа елны гаилә, әнием, туганнарыбыз белән каршы алабыз. Бу көнне гөр килеп өстәл әзерләү безнең традиция инде ул. Мин һәрвакыт кабымлыклар әзерлим. Алдан ук интернеттан үзенчәлекле рецептлар барлап куям. Брускетталар ясарга яратам, менә сезгә дә бер жайлы рецепт өйрәтәм әле. Брускетта – дөньяга итальян кухнясыннан таралган жиңел генә ясалган кабымлык. Итальян теленнән ул утта кыздырылган ипи кисәге дип тәрҗемә ителә. Киптерелгән һәм сарымсак сөртелгән кечкенә ипи телемнәре өстенә төрле ингредиентлар куелып әзерләнә. Бу ризык дәрәс туклану тарафдарлары өчен дә кулай. Эльвира да әнә шуны күздә тотып әзерли. Казан хореография училищесында укыган кызы Дианага – булчак балеринага дәрәс тукланьрга кирәк бит. Тагын шунысын да әйтергә кирәк: бу кабымлыкны әзерләгәндә өйгә хуш ис тарала. Өстәлне матур итеп бизәп, тәмле итеп ашыйсы килә. Кабымлык Яңа ел табыныгызны да бизәр.

Кирәк

- багет;
- кечкенә банкада какланган помидорлар;
- 1 ташкабак;
- эремчекле сыр;
- 3 аш кашыгы зәйтүн мае;
- Бер бәйләм яшел үлән (без рәйхан үлене алдык);
- 40 г эрбет чикләвеге;
- 40 г каты сыр (пармезан яхшы булыр);
- 1 кечкенә тырнак сарымсак;
- тоз.

Эш барышы

■ Иң элек песто соусы ясыйбыз. Моңың өчен эрбет чикләвеген юып киптерәбез дә төябез.

■ Рәйханны (базилик) юабыз да вак кына итеп турыйбыз. Хуш ис шушы этапта ук чыга башлаячак.

■ Чикләвек белән рәйханга бер тыр-нак сарымсакны сытабыз, 2 аш кашыгы зәйтүн мае өстибез.

■ Песто соусы ингредиентларының берсе – каты сыр. Аны вак угычтан уабыз.

■ Барысын бергә кушып блендерда әйләндерәбез. Тәменчә тоз сибәбез.

■ Телемләп киселгән багетны майсыз табада киптерәбез, ташкабакны зәйтүн мае салынган табада кыздырабыз.

■ Кипкән ипи өстенә эремчекле сыр сөртәбез. Аңа бер кисәк какланган помидор салып, песто ягабыз.

■ Соңгы этап – кыздырылган ташкабак куябыз. Менә берничә минут эчендә брускеттабыз әзер дә.

Ашларыгыз тәмле, табыннарыгыз мул, еллар имин булсын!

Фото һәм видео: Анна Арахамия

Видеоны карар өчен смартфонның камерасын QR-кодка якынайтыгыз >>

Бавыр салатлары

Яңа ел якынлашкан саен, хатын-кызның мәшәкәтләре арта. Иң элек бәйрәм табыны турында уйлый ул. Ә мондый табын салатларсыз булмый инде. Дәрәс туклану юнәлешен сайлаган укучыларыбыз өчен тәмле һәм дәрәс салат рецептлары тәкъдим итәбез.

Тәрәч балыгы бавырыннан салат

Кирәк

- 1 банка (230 г) тәрәч (треска) балыгының бавыры;
 - 2 кыяр;
 - 4-6 пешкән йомырка;
 - 10-15 зәйтүн жимеше;
 - ярты банка консервланган яшел борчак.
- Әлеге салат өчен өчен ингредиентларның барысын бергә бутамайбыз, ә савытка исемлек буенча салып кына барабыз. Тәрәч бавыры болай да майлы булганга, салатка май да, майонез да салынмый.

Эш барышы

- Пешкән йомыркаларны дүрт өлешкә бүләбез.
- Кыярларны юка тасмалар рәвешендә кисәбез.
- Тәрәч балыгы бавырын шактый зур-сур кисәкләргә бүлеп, яртысын савытка салабыз.
- Аның өстенә яшел борчакны һәм йомыркаларның бер өлешен салабыз.
- Аннан зәйтүн жимешләрен һәм калган йомыркаларны өстибез.
- Иң өскә калган бавыр кисәкләрен һәм кыярны түшибез.

Тәрәч балыгы бавырыннан яшел борчак белән ясалган салатыбыз әзер. Табынга зур салат савытында яки һәркемгә өлешләп бүлеп тә чыгарырга мөмкин. Өстенә укроп, петрушка яки яшел суган сибәргә онытмагыз.

Фото: ru.freepik.com

Тавык бавырыннан салат

Кирәк

- 300 г тавык бавыры;
- 3 йомырка;
- 3-4 маринадланган кыяр;
- 80 г каты сыр;
- ярты тотам яшел суган;
- ярты тотам петрушка;
- 6 аш кашыгы каймак;
- 1 чәй ашыгы горчица;
- 1 чәй кашыгы лимон согы;
- төмәнчә тоз, борыч;
- 3 аш кашыгы сыек май.

Эш барышы

- Тавык бавырын юып, салфетка белән киптерәбез.
- Табага 2 аш кашыгы сыек май салып, бавырның һәр ягын өчәр минут көчле утта кыздырабыз. Иң ахырдан тоз һәм борыч кушабыз.
- Бавырны башка савытка бушатып, пешеп бетсен өчен өстен капкач белән томалап куябыз.
- Алга таба сырдан омлет ясыйбыз. Моның өчен йомыркаларны сытып савытка салабыз һәм чәнечке белән болгатабыз, аз гына тоз өстибез.
- Эре угычтан уган сырны йомыркага кушабыз һәм озак кына бутыйбыз.
- Табада май эретәбез, шуңа сырлы-йомыркалы массаны кушып, омлет кыздырабыз. Аны суытабыз.
- Маринадланган кыярларны һәм бавырны шакмаклап турап, тирән савытка салабыз.
- Петрушка һәм яшел суган турыйбыз.
- Суынган омлетны шакмаклап турыйбыз.
- Каймакка горчица һәм лимон согы кушып, үзара катнашканчы туглыйбыз.
- Әзер соусны салатка кушабыз һәм әйбәт итеп бутыйбыз.
- Салатны табынга өлешләп бүлеп чыгарабыз.

Кучкар. 2025 ел сезнең өчен мөһим булган галәм күренеше белән башланып китә – Кучкарларның яклаучысы Марс планетасы Жиргә яқыная. Яңа эш башлау, яңа элементлар урнаштыру өчен иң кулай чор бу. Яз ахыры һәм жәйге айларда карьера үсеше турында уйлау урынлы булыр. 10 августтан алдыгызда яңа мөмкинлек ачылыр, аны игътибарсыз калдырмагыз.

Үзгезбозау. Ел башында күнелле сюрпризлар һәм дулкынландыргыч мизгелләр көтелә. Апрель һәм май аенда яңа проектларга курыкмыйча керешә аласыз. Якын туганнарыгыз белән низагга керүдән сакланыгыз, быел башланган бәхәс озакка сузылырга мөмкин. Үз тиңен эзләгәннәргә бәхет елмаячак.

Игезәкләр. Елның беренче айлары күтәркенке рухта узар. Апрель айларында якыннарыгызның киңәше кирәк булыр, алардан ярдәм сорарга кыенсынмагыз. Елның беренче яртысында керемегезне арттыру, талантыгызны күрсәтү өчен яхшы форсат килеп чыгар, аны кулдан ычкындырмагыз. Көзгә якта сабырлыгыгызны сыный торган ситуация булуы ихтимал.

Кысла. Узган еллардагы хаталарны төзәтеп, күптән борчыган проблемалардан арынырсыз. Эштәге теләсә нинди яңалык карьера үсеше өчен этәргеч булачак. Артык тыйнаклык саклап, язмыш биргән һәр мөмкинлекне кулыгыздан ычкындырмагыз, кыюрак һәм төвәккәлрәк булыгыз. Коллегаларыгыз белән планнарыгыз турында сөйләшмәгез, аяк чалулары ихтимал.

Арыслан. Сезне үсеш елы көтә. Дөньяга яңача карарга, яңача фикерләргә өйрәнәрсез, күп нәрсәләргә карашыгыз үзгәрер. Эшегезне алыштырырга теләсәгез, моны жәй ахырында эшләргә тырышыгыз. Аңарчы нияtlәрегезне беркемгә дә белдерми торыгыз, житәкчелек белән низаглардан сакланыгыз. Шәхси тормышыгызда кризис булуы ихтимал.

Сөмбелә. Язмыш сезгә хәерхәллы. Соңгы елларда күңелегезне борчыган сорауларга җавап табарсыз. Кешеләр белән җиңел аралашып китүгез аркасында алдыгызда көтелмәгән мөмкинлекләр ачылыр. Яңа керем чыганагы барлыкка килер, акча белән бәйлә күп кенә проблемаларыгызны хәл итә алырсыз. Ялларны язга планлаштырыгыз.

Бизмән. Ел бик тыныч башланыр. Ләкин бу тынычлыкка алданып, мөһим мәсьәләләрне күз уңыннан ычкындырмагыз. Июнь-июль айларында тормышыгызда кызыклы вакыйгалар көтелә, игътибарыгызны эшкә юнәлтү авыррак булыр. Коллектив белән бер сүздә булырга тырышыгыз, югыйсә низаглы хәлләр килеп чыгуы ихтимал. Ни генә булса да, күперләргә яндырмагыз. Алга карап эш итә белүгез авыр хәлләрдән чыгу юлын күрсәтер.

Чаян. Табигый максатчанлык һәм эш сөюгез – иң төп ярдәмчеләрегез. Команда белән башкара торган эшләр күбрәк уңыш китерәчәк. Шәхси тормышыгыгызга романтика килеп керер.

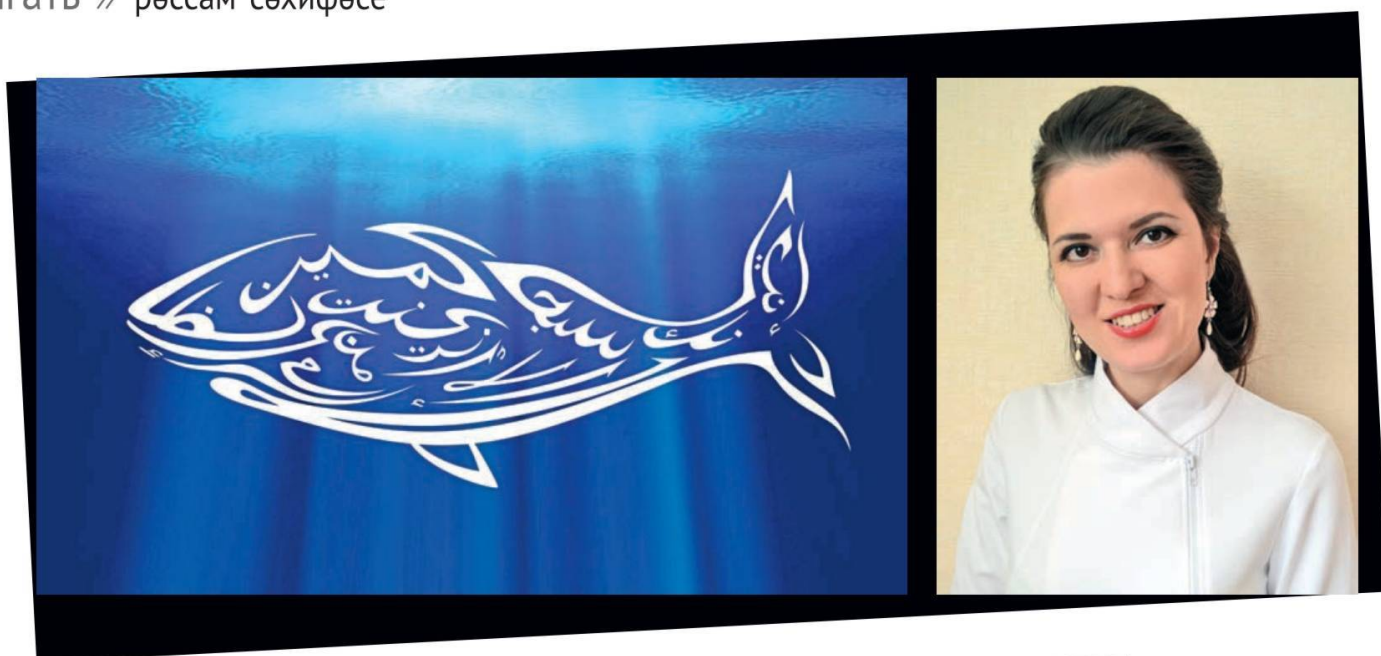
Укчы. Өметләр елы. Ләкин амбицияләрегезнең артык үсеп китү куркынычы бар. Бар нәрсәдә: теләкләрдә, хисләрдә, эштә чама белегез. Элеккегә тәҗрибәгез сезгә дәрәс карарлар кабул итәргә булышыр. Финанс ягыннан тотрыклылык көтелә, тик шулай да акчаларыгызны саграк тотарга тырышыгыз, алда зур чыгымнар булу ихтималы бар.

Кәҗәмөгез. Яңалыклардан курыкмагыз, алар сезнең тормышка яхшы үзгәрешләр алып килә. Эшегездә берәз кыенлыklar чыгуы бар, күңелегезне төшермәгез, ни генә булса да, яхшыга юрагыз. Яңа белем алу, яңа һөнәргә өйрәнү, үз-үзегезне камилләштерү өчен шәп кенә мөмкинлек туар.

Сукояр. Тормышыгыгызга авырлык өстәүче кешеләрдән, көчегезне ала торган файдасыз эшләрдән арына торган ел. Үз эшен ачарга теләгән Сукоярларга моны жәй көне башлау отышлырак булыр. Ел урта-сына кадәр бурычларыгызны кайтарырга тырышыгыз, берәз финанс кыенлыklar ихтималы бар.

Балыклар. Хыяллар чыңга аша торган ел. Үзегез биргән кадәр үк үзегезгә кире кайтыр: ярату, кайгырту, ярдәм... Күп еллар планлаштырган эшләрегезне, ниһаять, үтәрсез. Эшне, яшәгән урыныгызны алыштырырга теләсәгез, курыкмыйча тотыныгыз: уңышлы булыр. Балыкларның кайгыртучысы Нептун планетасы 23 сентябрьдә Жиргә яқыная, һәм быелдан әлеге йолдызлыкта туганнар өчен ун еллык яңа цикл башлана.

«Хатын-кыз галәме» сәхифәсен
Чулпан ГАЛИӘХМӘТОВА, Лилия ГӘРӘЕВА әзерләде.

«ИСЛАМ СӘНГАТЕ КҮҢЕЛЕМӘ ЯКЫН»

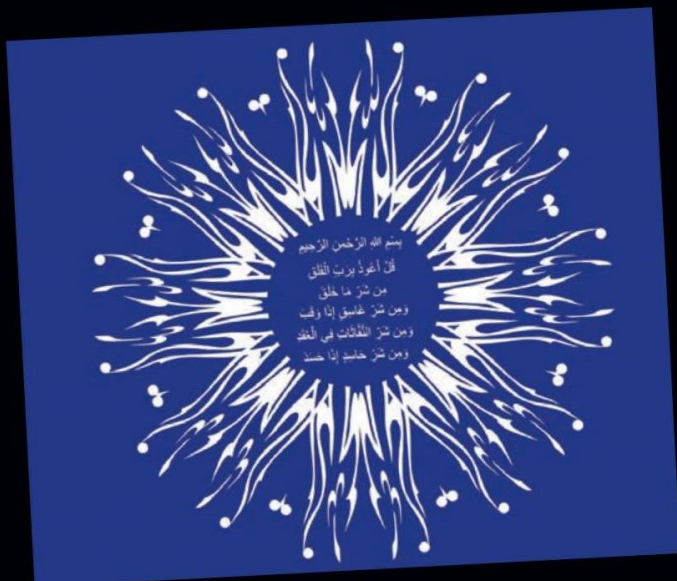
– Мин Казакъстанда туганмын, әтием Рәис, әнием Рәшидә һәм сеңлем Альбина белән Актау каласында яшәдек. 1993 елда гаиләбез Татарстанга, Балтачка кайтып төпләнде, чөнки әти-әнием тумышлары белән шушы яктан, – диде рәссам Роза Хужина. – Рәсемнәр ясау буенча сәләтем бик кечкенә чакта ук ачылды. Балтач сынлы сәнгать мәктәбен, 2008 елда – Н. И. Фешин исемәндәге Казан сынлы сәнгать училищесын, 2012 елда Чаллы социаль-педагогик технологияләр һәм ресурслар институтын уңышлы тәмамладым. Бүгенге көндә Казанның бер типографиясендә дизайн бүлгә директоры булып эшлим. Заманча каллиграфик әсәрләр ижат итәм. Аларны сыйфатлы кәгазьләргә акрил яисә гуашь буяулар белән ясыим. Бу юнәлешкә даһи рәссам-каллиграфыбыз, Россиянең атказанган, Татарстанның халык рәссамы, Г. Тукай исемәндәге дәүләт премиясе иясе Владимир Попов әсәрләре аша килдем. Аның гажәеп көчле, жанлы каллиграфик әсәрләре мине сокландырды! Алардагы бөөк Аллаһы Тәгаләнең барлыгына инандыручы космик күләм сиземләнуен, хезмәтләренә көчле тәәсир итү көченә ия булуын күңеләм белән кабул иттем. Сигез ел дәвамында Владимир Александровичтан осталык дәрәсләре алдым. Аның укучысы булуым белән чиксез горурланам. Дистәләрчә каллиграфик хезмәтләрем күп күргәзмәләрдә экспозицияләнде, кайберләре илебездә дәрәжәле дәүләт музейларында

һәм чит илләрдәге шәхси коллекцияләрдә саклана. Сынлы сәнгатьтә каллиграмма юнәлешен үз итәм, мондый әсәрләремдә Коръән аятьләре, сүрәләр эчтәлекләренә туры китерелгән сүрәтләр аша тасвирлана, алар кошлар, жәнлекләр, йорт хайваннары, бөжәкләр рәсемнәре белән бәйлә. Ижатымда милли орнаментларыбызны да кулланам.

Роза Рәис кызының әсәрләре 2017 елда Мәскәүдә үткән VI «Тормыш хакына» Халыкара каллиграфия күргәзмәсе, Россиянең бихисап шәһәрләрендә ачылган Бөтенроссия, төбәкара күргәзмәләре, Колшәриф мәчетендә Татар шәмаилә галереясы, Казанның Заманча сынлы сәнгать галереясы, «Хәзинә» милли сынлы сәнгать галереясы тамашачылары тарафыннан һәрчак жылы кабул ителә. Шулай ук илебездә, чит дәүләтләренә танылган профессиональ рәссам-каллиграфлары тарафыннан да югары бәяләнә.

– Алтын Урдага 750 ел тулу уңаеннан 2021 елда Алматыда узган онлайн-күргәзмә дә миңа бары уңышлы нәтижә генә китерде! – ди Роза Хужина. – Күпеллек тәҗрибәгә ия һөнәри рәссам буларак, төрле мәдәни чараларга чакырылып, осталык дәрәсләре дә үткәрәм, башкаларның да сынлы сәнгатькә тартылуын теләм. Алдагы көннәрдә, иншаллаһ, шәхси күргәзмәмне ачарга, хаж сәфәрен кылырга, изге Мәккә һәм Мәдинәне күрергә өмет итәм...

Зилә НИГЪМӘТУЛЛИНА

100 000 СУМ

һәм башка бүләкләр

Бүләкләрне уйнату 2025 елның 6 февралендә узачак.
Әлеге чараны оештыручы, кагыйдәләре, бүләкләр
саны, уйнату вакыты һәм урыны буенча мәгълүматны
tatmedia.ru сайтында белә аласыз.

Акция 2024 елның 15 октябреннән
2025 елның 20 мартына кадәр
уздырыла. Гаризалар 26.01.2025
кадәр кабул ителә. Реклама. Яшь
чикләве 16+. Бүләкләр рәсемдәгедән
аерылырга мөмкин.

